

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

10^E JAARGANG

WOENSDAG 16 SEPTEMBER 1925

No. 507

INHOUD.

	Blz.
REORGANISATIE VAN DEN HOOGEN RAAD VAN ARBEID door <i>Ir. C. F. Stork</i>	798
Zwitsersche en Nederlandsche Spoorweg-verslag 1924 II (Slot) door <i>Jhr. Ir. J. A. van Kretschmar van Veen</i> ..	800
Het jongste vonnis der Fransche jurisprudentie inzake de Soviets door <i>Mr. C. L. Torley Duwel</i>	802
De Algemeene Nederlandsche Zuivelbond (F.N.Z.) 1900-1925 II, door <i>J. A. Geluk</i>	803
De Miljoenennota	805
AANTEEKENINGEN:	
Indexcijfers van scheepsvrachten	809
Een Gouvernements thee-onderneming op Java	809
Stand der cultures en uitvoer gedurende het tweede kwartaal 1925 in Suriname	811
MAANDLIJFERS:	
Statistisch Overzicht van den economischen toestand van Nederland	812
Emissies in Augustus 1925	813
Giro-omzet bij De Nederlandsche Bank	813
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	813—820
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Wd. Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra*.

ECONOMISCHE-STATISTISCHE BERICHTEN

COMMISSIE VAN ADVIES.

J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.
Gedelegeerde leden: *Prof. Mr. D. van Blom;*
Prof. Mr. H. R. Ribbius.

Redacteur-Secretaris: *D. J. Wansink*.

Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.*
Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

15 SEPTEMBER 1925.

Het aanbod van geld bleef gedurende de afgelopen berichtswEEK regelmatig toenemen. Particulier disconto liep daardoor flink terug. In het begin der week was de daling echter nog gering; Donderdag werd nog grif 3¼ pCt. toegestaan. Later werd de vraag naar wissels belangrijk grooter, zoodat gisteren reeds voor 3½ pCt. gemakkelijk plaatsing te vinden was. De prolongatierente opende direct op 3½ pCt., maar bleef verder onveranderd. De grootere geldruimte kwam hoofdzakelijk uit bij callgeld, dat dan ook zeer sterk terugliep en dat gisteren voor 2½ en 2¾ pCt. sterk aangeboden bleef.

* * *

Op de balans van De Nederlandsche Bank geeft de post binnenlandsche wissels een daling van f 4,7 miljoen te zien. De beleeningen bleven vrijwel op dezelfde hoogte. Evenals de vorige week is ook thans geen schatkistpapier rechtstreeks bij de bank ondergebracht.

De goudvoorraad vertoont opnieuw een vermeerdering, ditmaal van f 1,4 miljoen. De zilvervoorraad blijkt met f 250.000 te zijn toegenomen. Het renteloos voorschot aan het Rijk klom van f 9,9 miljoen tot f 12,5 miljoen. De post papier op het buitenland en de diverse rekeningen onder het actief stegen resp. met f 200.000 en f 400.000. De biljettencirculatie liep van f 893 miljoen tot f 881,9 miljoen terug. De rekeningcourant-saldi geven een vermeerdering van f 11 miljoen te zien. Het beschikbaar metaalsaldo bleek met f 1,7 miljoen te zijn gestegen. Het dekingspercentage bedraagt 48.

* * *

De vaste stemming voor Oslo en Kopenhagen bleef aanvankelijk nog aanhouden. Kopenhagen noteerde Dinsdag 62,90 en Oslo Woensdag vroeg 55,80. Voor Kopenhagen ontstond Dinsdag reeds belangrijk aanbod met neiging tot daling en ook voor Oslo trad den volgenden dag het keerpunt in. Even snel als de stijging was ook de daling, vooral voor Oslo en gisteren werden 60,50 en 51,20 genoemd als laatprijzen. Het einde van den dag was echter weder vaster en voordat deze wissels het goudpunt bereikt hebben kan men, nu de speculatie zich zoo geheel ervan meester gemaakt heeft, nog menige verrassende koerswending verwachten. De stemming voor de overige wissels was vast, met uitzondering van België, dat onder de 11,— kwam.

LONDEN, 14 SEPTEMBER 1925.

Geld was in het begin der week gevraagd, wegens onttrekkingen voor balansdoeleinden, doch werd later veel meer aangeboden. De disconto-notering weerspiegelde de geldsituatie, was aanvankelijk hoger en liep daarna terug, ondanks het stijgen van den dollarkoers en de voortgaande goudonttrekkingen. Drie maands bankaccepten noteerden op een gegeven oogenblik 3¾ pCt., doch liepen tot 3¼—¹⁸/₁₆ pCt. terug.

De dollarkoers vertoonde, bij hoogere geldkoersen te New York, opnieuw eenige neiging tot oploopen, de gulden bewoog zich een weinig in tegengestelde richting.

REORGANISATIE VAN DEN HOOGEN RAAD VAN ARBEID.

Het oordeel over het sociale werk van Minister Aalberse luidt, gelijk men weet, zeer verschillend. Zijn beleid is aan de eene zijde hemelhoog geprezen, aan den anderen kant streng veroordeeld.

Hoe men over zijn werk oordeelt, men zal moeten erkennen, dat de Minister in verschillende opzichten niet geschroomd heeft aan al te groote bezwaren bij de uitvoering zijner wetten tegemoet te komen, waar reeds tijdens zijn ministerieel leven zijn wettelijke geesteskinderen veel zorg gaven. Hij moest ze verschillende malen verfatsoeneeren als ze al te lastig in het gebruik bleken, zooals de Arbeidswet, of er met weemoed in berusten als de volksvertegenwoordiging niet wilde hooren naar zijn stem, niet wilde luisteren naar de eischen van de practijk, zooals ze hem b.v. bij de laatst voorgestelde wijzigingen in de bakkerswet waren duidelijk geworden.

Blijkbaar aan deze en dergelijke ervaringen denkende, heeft de ex-minister onlangs met prijswaardige openhartigheid verklaard, dat het ministerambt een leerzaam ambt is, waarvan hij uit ervaring getuigde: „nooit wordt iemand zóó helder het verschil tusschen theorie en practijk!” Deze ontboezeming gaf de heer Aalberse ons in zijn nieuwe functie van hoofd-redacteur van „het Centrum” en als zoodanig vroeg hij: „Is er wel beter voorbereiding denkbaar voor de journalistiek?”

Ik kan natuurlijk bij gebrek aan ervaring geen antwoord geven op die vraag, maar bij ondeugende industrieelen, die in al de jaren van dit ministerieel leven, met alle waardeering voor de goede bedoelingen van den bewindsman, zeker wel eens gemeend hebben, dat de belangen van hun bedrijven werden opgeofferd aan 's ministers theoretische inzichten, rijst toch onwillekeurig de wedervraag: „Was het met het Ministerschap eigenlijk wel om uw journalistieke opvoeding te doen?”

Dit daargelaten herhaal ik, dat men het in den Minister moet loven, dat hij ten gevolge van verkregen praktische ervaring trachtte te verbeteren wat vroeger op theoretische gronden verkeerd was gemaakt.

Zoo is het hem ook zeker duidelijk geworden, dat de op eenigszins pompeuze wijze in het leven geroepen en gedoopte Hooge Raad van Arbeid gevaar liep, na een kortstondig bestaan wegens gebrek aan levenskracht te bezwijken. Aan een Commissie uit dien Raad werd daarom opgedragen een plan voor zijn reorganisatie te ontwerpen, welke Commissie haar denkbeelden heeft neergelegd in een praeadvies, dat door den Hoogen Raad zelf in hoofdzaak ongewijzigd aan den Minister werd doorgezonden.

Aan een uiteenzetting van mijn meening over de reorganisatieplannen, naar aanleiding van dit advies, ga een enkel woord vooraf over den Raad in zijn tegenwoordige samenstelling en werkwijze.

Minister Aalberse heeft indertijd den Hoogen Raad geïnstalleerd als een college van advies, maar bovendien van hem verwacht, dat hij zoude worden „een permanente vertegenwoordiging van het volle sociale leven bij de organen van den Staat” en „een instelling van georganiseerd overleg tusschen de vereenigingen van werkgevers en werknemers.”

Hij dacht al dat moois blijkbaar toen te kunnen bereiken door een bij Kon. Besluit geregelden Raad, die zoude bestaan uit ten minste tien vertegenwoordigers, aangewezen door werkgevers-organisaties, ten minste tien door werknemers-organisaties, minstens vijf wetenschappelijke leden en een niet genoemd aantal hoofdambtenaren, die op sociaal gebied hun sporen hadden verdiend of werkzaam zijn.

De Raad heeft in de twee laatste hierboven bedoelde functies tot dusverre niets gepresteerd. Van de „permanente vertegenwoordiging” hebben de staats-

organen waarschijnlijk niets bespeurd en het „georganiseerd overleg” deed wel eens aan het tegenovergestelde denken; het levert in ieder geval niet veel op.

Als advies-college heeft de Hooge Raad over een aantal wetsontwerpen en schema's van ontwerpen rapporten uitgebracht op verzoek van den Minister van Arbeid, die als voorzitter de beraadslagingen over die adviezen leidt. Ze worden eerst behandeld in daarvoor door den voorzitter ingestelde commissies, wier praeadviesen over belangrijke onderwerpen worden gepubliceerd. Aan enkele dier praeadviesen, b.v. aan het wonderlijke geval, voor eenige jaren over de Bedrijfsorganisatie gepubliceerd, is de critiek niet bespaard; op den Hoogen Raad zelf had deze critiek als regel geen vat. De praeadviesen werden met geringe wijzigingen, maar doorspekt met tusschenvoegingen van „vele leden”, „eenige leden” etc. — die een of ander denkbeeld speciaal voor hun rekening wilden nemen — doorgezonden aan den Minister. De Voorzitter vermeed zorgvuldig te zeggen, hoe zijn alter ego in ministerjas over de zaak dacht.

Door deze wat zonderling aandoende tactiek maakte de Minister het zich wat gemakkelijker bij verschillende gelegenheden, niet het advies van de meerderheid, maar dat van minderheden te volgen; de industriele leden moeten dit dankbaar erkennen.

Dit is wel de voornaamste reden van dankbaarheid, die zij als industrieelen tot dusverre hebben; hun invloed toch is in het college buitengewoon gering, een gevolg van zijn samenstelling en werkwijze.

Zooals het thans is samengesteld bevat het veertien werknemers-leden, n.l. vijf als vertegenwoordigers van het N.V.V., drie als vertegenwoordigers van de R.K. vakorganisaties, twee als vertegenwoordigers van het Christelijk Vakverbond, twee als vertegenwoordigers van het N.A.S. en twee als vertegenwoordigers van het A.N.V.

Hiernaast heeft men ook veertien werkgevers-leden, maar terwijl de werknemers-leden min of meer eestemmig de georganiseerde industriele werklieden vertegenwoordigen, leveren de werkgevers het beeld van een allegaartje uit alle bedrijven. Voor iedere werkgevers-vereening, die men kon bedenken om op dit getal veertien te komen, koos men een lid. Het lijstje is te lang om hier op te nemen, maar de afgevaardigden vertegenwoordigen industriele, semi-industriele, scheepvaart-, tuinbouw-, landbouw- en middenstands-kringen op verschillende godsdienstige grondslagen, enz.

Uit de zuiver industriele bedrijven heeft men slechts vijf afgevaardigden, daarnaast één afgevaardigde voor de groote scheepvaart-bedrijven en één afgevaardigde van de Maatschappij voor Nijverheid en Handel, die de algemeene industriele belangen vertegenwoordigt. Van eenigermate evenredige vertegenwoordiging geen sprake.

Zoo heeft de vertegenwoordiger van de Vereening van Nederlandsche Werkgevers, die industriele bedrijven vertegenwoordigt, waaraan een kleine 200.000 werklieden verbonden zijn, één stem, terwijl de werknemers-leden van het Christelijk Nationaal Vakverbond of die van het N.A.S. twee stemmen uitbrengen en die van het N.V.V. zelfs vijf, evenveel als alle industriele werkgevers samen.

Gelijk ik reeds zeide is er een aantal andere afgevaardigden van werkgevers-vereeningen, wier beteekenis ik allerminst zal onderschatten in het College, maar hun belangen zijn bijna altijd van geheel anderen aard dan die der vertegenwoordigers van de groote nijverheid. Naast de direct belanghebbenden, heeft men de schijnbaar neutrale leden; bedenkt men echter, dat de z.g. wetenschappelijke leden op het oogenblik ten getale van 12 en de ambtshalve leden ten getale van 6, door hun bijzondere posities en betrekkingen met hun sympathieën in meerderheid aan de zijde der werknemers-organisaties staan, dan baart

het geen verwondering, dat bij de stemmingen de industrieelen altijd een kleine minderheid vormen.

Tot zoover over den tegenwoordigen toestand. Men zou zich op grond van de opgedane ervaringen als werkgever op het standpunt kunnen stellen, dat de Hooge Raad ondanks zijn deftigen naam en zijn vergaderingen in de deftige zaal van de Eerste Kamer, zonder dat men daarover tranen behoefde te storten, zoude kunnen verdwijnen uit ons sociaal industrieel leven. Hij is er echter eenmaal, en een permanent adviseerend college voor de regeering heeft toch wel een zekere waarde, ook in het oog van hen, die wat sceptisch gezind zijn. Op dien grond moet men trachten tot verbetering te komen.

Onder hen, die van den Hoogen Raad in de toekomst zeer veel verwachten zijn er die denken aan een „economisch parlement”. Men kan daarover meer of minder belangrijke beschouwingen houden, maar met allen eerbied voor hen, die dit weten te doen, waarbij ik o.a. denk aan het belangrijke artikel in het nummer van 11 Maart 1925 van dit tijdschrift aan Prof. Is. P. de Vooy, houd ik mij op den beganen grond, en let ik voorloopig alleen op de mogelijkheden en behoefte aan een adviseerend college. Daarbij acht ik het ter verbetering van het nuttig effect wenschelijk, dat de derde gedachte van Minister Aalberse, die van de instelling veel verwachtte van het georganiseerd overleg tusschen werkgevers en werknemers meer in vervulling zal kunnen gaan.

De Vereeniging van Nederlandsche Werkgevers heeft op grond van dergelijke overwegingen reeds geruimen tijd geleden in verschillende brieven en adressen op wijziging aangedrongen, en het is waarschijnlijk mede ten gevolge van aandrang van die zijde, dat de Voorzitter van den Hoogen Raad de reorganisatie-commissie instelde, aan welke de Minister van Arbeid etc. de vraag voorlegde, of het wenschelijk ware wijziging te brengen in de taak, de samenstelling en de wijze van instelling van het college.

In de Reorganisatie-Commissie hadden de werkgevers ditmaal niet te klagen over gebrek aan zetels, terwijl de leiding van Prof. Dr. W. H. Nolens aanleiding gaf een praeadvies te verwachten, waarmede de Minister zijn voordeel zoude kunnen doen.

Tot mijn leedwezen meen ik te mogen verklaren, dat wij — ik ben zelf mede schuldig! — die verwachtingen hebben beschaamd. Het praeadvies geeft, wat men tegenwoordig zoo gaarne noemt „den grootsten gemeenen deeler” van de verschillende meeningen vrij goed weer, maar juist ten gevolge daarvan mist het alle kracht, dringt het eigenlijk niet op principiele veranderingen aan, en ik acht het twijfelachtig of de conclusiën van het praeadvies, dat slechts op een enkel punt gewijzigd ook door den Hoogen Raad werd aangenomen, den Minister veel wijzer zullen maken.

In de conclusies is vastgelegd, dat de Hooge Raad van Arbeid zooveel mogelijk zelfstandig zal zijn, en op dien grond niet alleen op verzoek van een hoofd van een departement van algemeen bestuur, maar ook op eigen initiatief advies zal kunnen uitbrengen over onderwerpen, welke de belangen van den arbeid raken. De wensch tot zelfstandigheid komt verder uit in het kiezen van zijn eigen voorzitter en het hebben van invloed op de keuze van een secretaris, terwijl de Raad zijn eigen werkwijze zal moeten regelen.

In het praeadvies was voorgesteld, dat de Raad de beschikking moet hebben over eigen financiën, welke gezamenlijk door het Rijk en de organisaties van werkgevers en werknemers in den Raad vertegenwoordigd zouden worden verschaft. Dit denkbeeld is door den Raad in plenum niet aangenomen; deze meende, dat de kosten van het College uitsluitend door het Rijk moeten worden gedragen.

Ten slotte gaf de Raad het advies, dat de grondslag

voor de organisatie niet, als tot dusverre, in een algemeen Maatregel van Bestuur, maar in een wet zal moeten worden vastgelegd.

Het praeadvies gaf een wat meer uitvoerige inlichting van de conclusies, waartoe men in de Commissie was gekomen; ook in deze toelichting schijnt tot uiting te komen, dat men de zaak vrijwel kan laten gelijk zij is.

Het komt mij goed voor, en misschien kan het bij de uitwerking van de reorganisatie-plannen nog eenige waarde hebben, tegenover dit m.i. vrij poovere resultaat der beraadslagingen de wenschen te noemen door de verschillende werkgevers-organisaties ter kennis gebracht van de leden der subcommissie, en de wenschen door de meerderheid van dezen in de Commissie zelf tot uiting gebracht.

De werkgevers-vereenigingen verwachtten verbetering in de samenstelling door een verdeling van den Raad in bedrijfspgroepen, waarbij elke groep zoude bestaan uit patroons en arbeiders. Hierdoor zouden de tegenwoordig bestaande vak-commissies kunnen verdwijnen.

Men verwachtte van een dergelijke verdeling in groepen, waarin alleen de werkgevers en werknemers stemrecht zouden hebben, terwijl de z.g. wetenschappelijke leden slechts adviseerend zouden optreden, een meer vruchtbaar overleg tusschen de werkgevers en werknemers-afgevaardigden in verschillende bedrijven. Door de splitsing in verschillende groepen toch zoude worden verkregen, dat menschen samen praten, die niet alleen belang stellen in hetgeen behandeld wordt, maar er ook verstand van hebben. De landbouw behoeft dan niet meer te oordeelen over de belangen van de groote fabrieksnijverheid of van den middenstand, en omgekeerd. Een tweede voordeel zoude wezen, dat men kans zoude hebben, dat in dergelijke kleinere commissies de partijen niet steeds scherp tegenover elkaar zouden staan. De medewerking van wetenschappelijke mannen en van enkele hoofdamtbanen in dergelijke commissies kan zeer nuttig zijn, maar op de voorwaarde, dat die heeren niet door met de eene groep mee te stemmen tot de andere in een minder goede verhouding geraken. De stemming van deze heeren, wier bijzondere belangen geheel buiten het behandelde terrein liggen, moet dus geen invloed kunnen hebben.

De meerderheid van de werkgeversleden in de Commissie van den Hoogen Raad kwamen in hoofdzaak tot eenzelfde voorstel. Ook deze leden achtten een splitsing in groepen wenschelijk en propageerden vertegenwoordiging van industriële bedrijven, handelsbedrijven, transportbedrijven en landbouwbedrijven. Iedere groep zou gelijkwaardig zijn samengesteld en de leden zouden als regel afzonderlijk vergaderen ten einde hun adviezen op te stellen.

Tegen dit denkbeeld heeft de meerderheid van den Hoogen Raad zich uitgesproken en daarmede geadviseerd, dat de zaak in dit opzicht moest blijven zooals zij was. Men zal dus volgens dit advies een college houden, waarin allerlei heterogene elementen zullen samenkomen, die uitspraken moeten doen over zaken, waarover zij geen verstand hebben en in ieder geval geen ervaring.

Als tegemoetkoming aan de bezwaren wordt in het advies voorgesteld, dat van de uitgebrachte stemmen in den Hoogen Raad een specificering zal worden gegeven. Daarmede zullen de Regeering en de publieke opinie haar voordeel kunnen doen.

Ook het voorstel, dat de wetenschappelijke en ambts-halve zitting hebbende leden zich van stemming zouden onthouden, vond geen genade in de oogen van de Commissie van den Hoogen Raad. Ook op dit gebied wordt dus geen verandering voorgesteld.

Het eenige punt van belang, waaruit wellicht nog wijziging zal kunnen voortvloeien, is het advies, dat de Hooge Raad zooveel mogelijk zijn eigen werkwijze

vast moet stellen. Zal dat echter wel veel geven, als men bedenkt, dat de samenstelling, indien dit advies gevolgd wordt, weinig veranderd wordt, het terrein van de werkzaamheden, waarop de Hooge Raad zich zal mogen bewegen, hetzelfde blijft als tot dusverre, en het zuiver adviseerend karakter bewaard blijft?

Wat het laatste punt betreft heeft men, naar mijn meening, gelukkig niet gepoogd tegemoet te komen aan de wenschen van hen, die een „economisch parlement” zouden gevormd zien, of wat minder vergaande, het college bij tijden als enquête-commissie zouden willen zien optreden.

In het rapport wordt de nadruk gevestigd op het feit, dat de gewichtigste wijziging, welke noodig is, daarin bestaat, dat de Raad zooveel mogelijk een zelfstandig karakter zal dragen. Die zelfstandigheid zal echter in de practijk m.i. alleen bestaan in de mogelijkheid van zichzelf inlichtingen te verschaffen bij de organisaties etc. omtrent bestaande toestanden, en zelf een onderzoek in te stellen, . . . indien de financiële middelen dit toelaten.

Om de zelfstandigheid in dit opzicht werkelijk tot haar recht te laten komen had de commissie, zooals ik reeds mededeelde, voorgesteld het instituut financieel te doen steunen door verschillende belanghebbende organisaties. Dit denkbeeld vond echter in den Hoogen Raad geen meerderheid.

Eindelijk komt de wensch tot zelfstandigheid tot uiting door het voorstel, dat het college ook ongevraagd advies kan geven.

Slechts over één punt waren alle verschillende groepen het eens met de voorstellen der werkgevers en in dien zin heeft ook de Hooge Raad zelf geadviseerd, daarover n.l. dat de Minister niet meer ambtshalve voorzitter zal zijn, maar de Raad zijn eigen bestuur kiest, waarin de verschillende groepen, waaruit hij is samengesteld vertegenwoordigd zijn. De Voorzitter en Secretaris zullen door den Raad uit zijn leden of daarbuiten gekozen kunnen worden. Wanneer de Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid de vergaderingen wil bijwonen, kan hij dat doen. Misschien zal deze bevoegdheid tot andere departementshoofden kunnen worden uitgebreid, zoodat deze de vergaderingen zouden kunnen bijwonen, waarin zij een adviseerende stem zouden kunnen hebben.

Het advies van den Hoogen Raad over zijn reorganisatie in zijn geheel beschouwende, bestaat er naar mijn meening niet veel verandering ten goede te verwachten, als dit advies zonder meer gevolgd zou worden. In hoofdzaak blijft de Raad dan wat hij was, en daarmede ook, om het nu maar eens huiselijk uit te drukken, wat de industrieelen betreft, een blok aan het been van hunne vereenigingen en vertegenwoordigers.

Als zulk een college eenmaal bestaat, kunnen de verschillende groepen, die daarin heeten vertegenwoordigd te zijn, zich niet aan de zaak onttrekken. Ook de industrieele leden moeten er dus hun tijd aan geven, terwijl zij toch naar ik vrees, weer de ervaring zullen opdoen, geen of slechts zeer weinig nuttig werk te kunnen verrichten. De tijd, dien ze aan dit werk moeten geven, is meestal omgekeerd evenredig aan het belang der resultaten, en bovendien is, om de straks vermelde redenen, hun positie verre van aangenaam.

Deze onbevredigde stemming bij verschillende groepen van werkgevers zoude naar mijn meening waarschijnlijk kunnen worden voorkomen, indien bij een reorganisatie de boven geschetste, door de werkgevers voorgestelde, groepsindeeling tot stand zoude komen. De adviezen van de groepen zouden dan waarde kunnen hebben, als afkomstig van hen, welker bedrijven zij vertegenwoordigen. Werkgevers en werknemers beiden zouden door de groepsvergaderingen tot elkaar kunnen worden gebracht; in kleinere bijeenkomsten bestaat n.l. meer kans, dat over en weer

wat op elkaars oordeel zal worden gedaan. De werknemers zouden ervaren, dat niet alle werkgevers zó slecht zijn als een werkgever nu eenmaal in onze dagen afgeschilderd wordt; de werkgevers aan hun kant het echte oordeel der werknemers beter kunnen scheiden van wat als propaganda te beschouwen is. Ook de ambtshalve-leden of wetenschappelijke leden zouden in deze kleine vergaderingen blijkens de ervaring meer tot hun recht komen. In de plenum-vergaderingen echter, zooals die tegenwoordig gehouden worden, — waar wel geen publiek op de tribune aanwezig is, maar toch de atmosfeer van een vergadering met tribune heerscht — heeft de werkgever, speciaal als hij in het industrieel bedrijf thuis behoort, het gevoel meestal zoozeer voor doovemansooren te spreken, dat hem de lust vergaat zijn denkbelden te verdedigen. Toch mag hij dit niet nalaten en moet hij trachten te bereiken — maar dit ware ook mogelijk zonder debat —, dat aan een of ander advies wordt toegevoegd „een enkel lid” of „eenige leden waren van oordeel, dat” enz.

Als regel zoude de Hooge Raad de adviezen van de groepen tot de zijne kunnen maken, zoodat de besprekingen in de vergaderingen in plenum zich tot eenige algemeene denkbelden zouden kunnen beperken, welke weinig tijd zouden vergen van de leden.

Voor de werkgevers is ook dit een punt van groot belang. Zij moeten, indien zij het sociale deel van hun taak eenigszins naar behooren willen behartigen, reeds zóveel tijd geven aan vergaderingen, waar zij niet mogen ontbreken, dat het voor hen zeer bezwaarlijk is veel tijd te moeten geven aan debatvergaderingen, waarvan het nuttig effect in hun oogen slechts uiterst gering kan zijn. Alles wat men kan doen om door een meer zakelijke behandeling met de wenschen van de leiders van het practische industriele leven rekening te houden, zal in het oog van dezen tot verbetering strekken.

Ik hoop, dat de nieuw benoemde Minister van Arbeid bij de behandeling van deze zaak niet alleen op het advies van het College zelf zal letten, maar den inhoud daarvan nog eens zal toetsen aan de hierboven door mij nader toegelichte denkbelden der groote organisaties van werkgevers.

C. F. STORK.

ZWITSERSCH EN NEDERLANDSCH SPOORWEG-VERSLAG 1924.

II (Slot).

In het vorige nummer werden de opbrengsten behandeld; thans volgen enkele beschouwingen over de uitgaven.

De Exploitatiekosten.

De gezamenlijke uitgaven waren:

	Zwitserland.			Nederland.		
	per KM.	Expl. coëfficiënt	%.	per KM.	Expl. coëffic.	%.
1921	170.959.000	59.320	96,59	194.126.000	53.104	99,95
1922	156.856.000	53.316	91,14	172.656.000	47.031	98,46
1923	130.123.000	44.230	70,78	150.790.000	41.024	93
1924	136.016.000	46.232	67,25	130.381.000	35.779	78,1

De hoofdverschillen in de onderdeelen zijn de volgende:

	Zwitserland ¹⁾ 1923		1924		Minder	Meer
	f	%	f	%		
Personeel . . .	102.239.000		105.063.000			2.824.000
Brandstoffen .	14.107.000		12.213.000		1.894.000	
Electr. stroom	3.834.000		5.518.000			1.684.000
Onderh. bovenb.	6.382.000		6.593.000			211.000
Onderh. roll.mat.	16.701.000		17.486.000			785.000
In totaal f	136.016.000		136.016.000			meer of 4,3 %.

¹⁾ De rubrieken moeten niet worden samengegeld omdat in sommige de personeelkosten zijn begrepen, die in het totaal afzonderlijk zijn vermeld.

Nederland	1923	1924	Minder	Meer
	f	f	f	f
Personeel	109.683.000	96.141.000	13.542.000	
Brandstoffen .	14.018.000	11.013.000	3.005.000	
Electr.stroom ¹⁾				
Mater. bovenb.	7.606.000	4.125.000	3.481.000	
Onderh.roll.mat.	7.680.000	6.813.000	867.000	
In totaal f	20.409.000		minder of 13,53 %	

Het vorige jaar sprak ik reeds de verwachting uit, dat in Zwitserland in de richting van kostenbesparing niet veel meer zou kunnen worden gedaan. Het blijkt nu, dat de kosten zelfs zijn toegenomen en dat alleen een besparing van beteekenis kon worden verkregen op brandstoffen door het terugloopen van den gemiddelden prijs van f 30,35 tot f 26,30 per ton. Vergeleken met Nederland is deze prijs altijd nog zeer hoog; hier viel deze van f 20,50 tot f 16,45 terug. Opvallend is in Zwitserland de vermeerdering van de personeelkosten; niettegenstaande door een gewijzigde administratieve organisatie 319 ambtenaren konden worden gemist, steeg het aantal van 34.064 in 1923 tot 34.162 in 1924. Een commissie is ingesteld, om de werkzaamheden op de stations in alle onderdeelen na te gaan en de vereischte personeelbezetting vast te stellen; een en ander heeft niet kunnen verhinderen, dat de opleving van het verkeer een vermeerdering van het personeel met 98 man vereischte.

In de loonen en duurtebijlagen van het personeel kwam geen verandering; de gewone periodieke verhoogingen deden mede het totaal bedrag stijgen.

Iets nieuws op het gebied van de bedrijfsorganisatie is de uitgave van een maandblad: „Bulletin des C.F.F.", waarvan het doel is de vakkundige ontwikkeling van het personeel te bevorderen en bij voortduring een beeld te geven van de economische verhoudingen, waaronder het bedrijf moet werken. Daarin worden ook alle ontstane vacatures medegedeeld, ten einde het personeel in de gelegenheid te stellen naar de vervulling te dingen of van standplaats te wisselen.

In Nederland daalde de personeelsterkte van 44.549 tot 42.386 of met 2163 man. Door deze vermindering en door de loonsverlaging van rond 10 pCt., ingaande 1 Januari 1924, waren de personeeluitgaven f 13.542.000 minder. Door de wachtgeldregeling voor de wegens overcompleet ontslagenen is de invloed van de sterktevermindering nog slechts ten deele merkbaar in het eindbedrag; de wachtgeldden beliepen rond f 2.000.000.

In het tijdvak 1921—1924 verminderden de totale exploitatiekosten in Zwitserland met f 35.000.000 of 20,4 pCt.; in Nederland met f 64.000.000 of 33 pCt., waarbij in aanmerking is te nemen, dat in Zwitserland de kolenprijs daalde van f 87 tot f 26 per ton en in Nederland slechts van f 35 tot f 16,50, waaruit volgt, dat de besparingen in Zwitserland voor een grooter deel werden verkregen uit een oorzaak, waarop de bedrijfsleiding geen invloed heeft; en tevens, hoezeer in Nederland met forsche hand moet zijn ingegrepen, om de uitgaven in overeenstemming te brengen met de verminderende inkomsten. De ongekende opdrijving der personeeluitgaven na 1918, door verhoging van loonen en inkrimping van dienstdagen, moest wel voornamelijk voor dit hoofd, tot een reactie leiden.

De exploitatiekosten in Zwitserland zijn en blijven per Kilometer hooger dan in Nederland, zooals uit bovenstaand staatje blijkt, en Zwitserland dankt zijn betere uitkomsten uitsluitend aan zijn hogere opbrengst.

Voor uitbreidingswerken werd in Zwitserland uitgegeven f 64.000.000, waarvan voor electricificatie f 7.000.000 en voor rollend materieel f 14.000.000. In Nederland waren de kapitaalsuitgaven f 20.000.000, waarvan f 4.000.000 voor rollend materieel.

De totale rentelast bedraagt in Zwitserland rond f 50.000.000. Om dit met de Nederlandsche lasten te

vergelijken moet men de volgende posten bij elkaar tellen:

Interest	f 22.880.000
Huren van Spoorwegen ..	7.321.518
Gegarandeerd Dividend ..	2.025.000
	f 32.226.518

Het Zwitsersche bedrijf draagt dus aanmerkelijk zwaardere lasten, deels als gevolg van duurderen aanleg. De vergelijking is echter niet zuiver, omdat de door den Staat aangelegde spoorwegen in Nederland voor een zeer lage huur aan de maatschappijen in exploitatie zijn gegeven. Ook de storting van den Staat op zijn aandelen ad f 4.950.000, waarop geen dividend is betaald, staat gelijk met een renteloos voorschot. Bovendien heeft men in beide landen te rekenen met bijdragen van staat, provinciën en gemeenten, die niet in de kapitaalrekening voorkomen, althans geen rente dragen; in Zwitserland werden voor de electricificatie belangrijke bedragen, bij wijze van subsidie, aan het bedrijf verstrekt. De cijfers van den rentelast kunnen dus slechts dienen voor vergelijking van de draagkracht der beide bedrijven.

Een vergelijking der afschrijvingen, hoe belangwekkend ook, moet achterwege blijven, omdat door het groote verschil in de wijze van boeking, fondsvorming, enz. het opzetten hiervan te veel ruimte zou vorderen.

Thans nog een enkel woord over de *electricificatie* in Zwitserland.

Er zijn thans 670 KM. in electrisch bedrijf of 161 KM. meer dan in 1923.

In het verslag vindt men de volgende kostenvergelijking per treinkilometer in centimes:

	Stoombedrijf	Electrisch bedrijf
Brandstof voor locomotieven	101.61	
Electrische stroom		131.34
Onderhoud locom. en tenders	64.97	
„ Electr. motor-materl.		50.70
	166.58 centimes	182.04 centimes

Een zuiver vergelijkingsbeeld geven deze cijfers niet, omdat onder electrisch bedrijf de kosten zijn gegeven van voertuigen, welke reizigers en bagage vervoeren en dus een ander nuttig effect hebben dan stoomlocomotieven, die alleen als trekkracht dienen. Op een andere plaats in het verslag wordt vermeld, dat de stoomlocomotieven in treindienst 86½ centimes aan brandstof verbruiken en de electrische 115 centimes aan kracht. Het ongunstige verschil wordt verklaard in de eerste plaats doordat het hier geldt electrische locomotieven van de Gothard-baan, die aan buitengewoon zware tractie-eischen moeten voldoen, zoodat de vergelijking met stoomlocomotieven voor lichter dien dienst niet afdoende is. Beter acht men de vergelijking der kosten voor het vervoer van 1000 ton brutogewicht, waarvan de brandstofkosten waren voor stoomlocomotieven fr. 4,20 en voor electrische locomotieven fr. 3,87. Hierbij is geen rekening gehouden met de grotere vervoersnelheid bij electrische tractie, waardoor een bijkomend voordeel wordt verkregen. In de tweede plaats is de stroomprijs nog te hoog door het onvoordeelig gebruik der centrales, zoolang deze niet tot volle capaciteit kunnen worden benut. Uit alles blijkt dat gevolgtrekkingen, zooals men die van tijd tot tijd ontmoet, voorbarig zijn en dat het nog niet mogelijk is juiste vergelijkingen te maken. Daarvoor is het ook niet voldoende alleen de zuivere tractiekosten te nemen, daar tal van andere factoren de economie der twee bedrijfsstelsels beheerschen. Deze loopen bij den overgangstoestand in Zwitserland zoo dooreen, dat het voor niemand mogelijk is daarvan thans met juistheid een splitsing te maken. Wel kan reeds nu gezegd worden, dat de steeds dalende kolenprijs het voordeel der waterkracht-centrale sterk vermindert.

Hilversum, Augustus 1925.

VAN KRETSCHMAR.

¹⁾ Niet afzonderlijk opgegeven.

HET JONGSTE VONNIS DER FRANSCHER JURISPRUDENTIE INZAKE DE SOVIETS.¹⁾

Vóór de erkenning van de zijde der Fransche Regeering van de Unie der Socialistische Soviet-Republieken, d.i. vóór 28 October 1924 was het standpunt der Fransche jurisprudentie dat het slechts het Russische recht kende en de decreten der U.R.S.S.²⁾ als niet bestaande achtte. Zoo werd b.v. een soviet-nationalisatie-decreet betreffende eene Russische Bank als niet gedaan beschouwd, hetgeen ter sprake kwam bij de vraag, of eene succursale in Parijs van een Russische Bank geacht moest worden te zijn vervallen door de nationalisatie van de hoofdbank in Petersburg.³⁾ De Fransche rechter antwoordde daarop: neen. Hij interpreteerde de statuten naar het Russische recht, gaf toestemming dat de zetel naar Parijs verplaatst werd, etc. etc.

Met de erkenning echter van 28 October 1924 verandert de positie en komt de rechter voor een nieuw probleem te staan.

Den 23 April 1925 heeft de handelsrechtbank te Marseille in de volgende zaak moeten beslissen.

De Russische handels- en scheepvaartmaatschappij, bij afkorting genoemd Ropit, had vóór de revolutie haar wettigen zetel in Sint Petersburg en het bestuur van haar bedrijf te Odessa.

Talrijke schepen van deze maatschappij verlieten Odessa in het begin van 1920 en namen de wijk naar Constantinopel of Marseille. Aangezien de kapiteins niet meer wisten, tot wie zich te wenden om instructies, werd bij beschikking van 8 Juni 1920 tot voorloopig bewindvoerder aangewezen zekere heer Pelen. Bij beschikking van 3 December 1920 werd hem nog toegevoegd Admiraal Kanine. Ten verzoeken van de Belgische maatschappij John Cockerill, schuldeischers van de Ropit, werden de bevoegdheden van den voorloopigen bewindvoerder verder uitgebreid dan in den aanvang het geval was. Deze bevoegdheid ging zelfs zoover, dat de bewindvoerders de schepen, die niet meer winstgevend waren, konden verkoopen. Later weer werd dit bewind uitgebreid tot een comité, bestaande uit de oorspronkelijke bewindvoerders, eenige kapiteins en twee heeren, gekozen uit de vergadering van aandeelhouders.

Bij exploit van den 10 Februari en 31 Maart 1925 komt de U.R.S.S., vertegenwoordigd door den gezant Krassine en Roudsoutak, den commissaris voor wegen en verkeer, het bezit opeischen van de schepen der Ropit, en verlangt subsidiair in de plaats van de „conseil de direction” twee voorloopige nieuwe bewindvoerders aan te stellen.

De rechtbank te Marseille overweegt daarbij het volgende: de eischers (Krassine en Roudsoutak q.q.) beroepen zich op het Soviet-decreet van 26 Januari 1918 betreffende de nationalisatie van de Russische handelsvloot, beroepen zich voorts op de erkenning *de jure* van de U.R.S.S. door de Fransche Regeering, welke erkenning blijkt uit het schrijven van den Voorzitter van den Ministerraad, Minister van Buitenlandse Zaken, d.d. 28 October 1924, en beweren, dat dientengevolge wetten en decreten der U.R.S.S. toepasselijk zijn op Russische (soviet) onderdanen in Frankrijk, dat althans de U.R.S.S. een recht van eigendom bezit op genoemde schepen der Ropit.

De rechtbank antwoordt in de eerste plaats, dat de

¹⁾ Gazette du Palais, 9 Juni 1925, No. 160.

²⁾ De tegenwoordige Unie der Sovietrepublieken heeft met opzet alles wat naar de woorden „Rusland” of „Russisch” zweemt uit de officieele titulatuur weggelaten, ten einde haar internationaal karakter te kenschetsen. In dit opstel wordt, wanneer van Rusland gesproken wordt het oude Rusland bedoeld, terwijl van het heden gesproken wordt door de woorden Soviet-republiek of U.R.S.S.

³⁾ Zie o.a. La condition des Russes à l'étranger, spécialement en France, door Champcommunal in Revue de droit international privé 1924 No. 3 en 4.

erkenning *de jure* van de U.R.S.S. als regeering over gebied, dat vroeger het Russische Rijk was, voor zoo veel de Fransche regeering aangaat niet beteekent „une acceptation du droit soviétique”. Immers de erkenning heeft plaats gehad onder uitdrukkelijke reserve van de rechten, welke Fransche onderdanen bezitten ten gevolge van handelingen, tot stand gekomen onder een vroeger regime in Rusland.

De Regeering van een land erkennen, gaat de rechtbank voort, dat is zich bereid verklaren diplomatieke betrekkingen met haar aan te knopen, handelstractaten te sluiten etc.; het wil in geen enkel opzicht zeggen, dat die Regeering de zeden en de wetten van het erkende land tot de hare maakt ten einde er de uitvoering van te verzekeren.

In het onderhavige geval, zegt de rechtbank, komt het er op aan te weten of het Soviet-nationalisatie-decreet van 26 Januari 1918 de rechtspersoonlijkheid van de Ropit heeft kunnen vernietigen en of dit decreet geldig te maken is buiten de U.R.S.S.

Het is bij ons vaststaand in leer en jurisprudentie, gaat de rechtbank voort, dat in zaken van publiek recht de justitie er voor moet waken, geen bepalingen van een vreemde wet toe te passen, die tegen de openbare orde zijn of wel die een uitsluitend politiek karakter dragen. Wel is waar veroorlooft het feit der erkenning *de jure* den Franschen magistraat niet meer het bestaan van de Soviet-wetgeving te ontkennen (ignorer), het blijft echter zijn soevereine recht te beoordeelen, of de bepalingen, waarvan de toepassing wordt gevraagd, tegen de openbare orde zijn. Zulks is het geval met het nationalisatie-decreet, waarom het hier gaat.

Een decreet, zegt de rechtbank, dat tot openbaar nationaal goed van de U.R.S.S. verklaart scheepvaartondernemingen, toebehoorende aan naamlooze of andere vennootschappen, handelshuizen en ondernemers, zonder aan de aldus onteigenden de minste schadevergoeding toe te kennen, is in waarheid niet anders dan een daad van berooving (fait de spoliation) of om de terminologie van een recente andere uitspraak te gebruiken „constitue un acte d'usurpation et de violence réunissant tous les éléments juridiques de la soustraction frauduleuse de la chose d'autrui.”

Daar komt nog iets bij, zegt de rechtbank te Marseille. Het Volkscommissariaat van Buitenlandse Zaken te Moskou zegt bij circulaire No. 42, gedateerd 12 April 1922, gericht aan de gevolmachtigde vertegenwoordigers der U.R.S.S. in het buitenland het volgende:

„De rechtsverhoudingen, betrekking hebbende op goederen gelegen buiten het gebied der Soviet-Unie, kunnen niet beoordeeld worden volgens de Soviet-wetgeving en zijn onderhevig aan de lokale wetgeving, onafhankelijk van de nationaliteit der belanghebbenden, zelfs indien deze Soviet-onderdanen zijn.”

De rechtbank vraagt zich derhalve af, of de commissaris van wegen en verkeer, Roudsoutak, en de gezant Krassine wel gemachtigd zijn eene actie te voeren, die het Commissariaat van Buitenlandse Zaken te Moskou van te voren als onmogelijk omschrijft in een officieel document. Zonder zich verder in die discussie te verdiepen staat het echter vast, dat het voornoemde nationalisatie-decreet een maatregel is, die een politiek karakter draagt, een maatregel in strijd met onze (Fransche) wetgeving, die gegrondvest is op het respect voor privé-eigendom. Zulk een maatregel kan door de Fransche justitie niet geijkt worden, evenmin als men als wettig zou kunnen erkennen de annuleering der schulden, onder het Tsaren-regime aangeaan.

Eischers worden derhalve niet ontvankelijk verklaard in hunne vordering en veroordeeld in de kosten.

Mr. C. L. T. D.

DE ALGEMEENE NEDERLANDSCHE
ZUIVELBOND (F.N.Z.) 1900—1925.

II.

Zooals uit het voorgaande artikel moge gebleken zijn, heeft de zorg voor den afzet van goede zuivelproducten een belangrijk deel van het werk van den F.N.Z. — vooral in de eerste jaren van zijn bestaan — uitgemaakt. Daarnaast diende echter het streven naar een betere kwaliteit te worden aangemoedigd en met name voor de boter is op meerdere wijze getracht in dezen iets voor de aangesloten fabrieken te doen. Een daadwerkelijke verbetering van het product kon niet van den F.N.Z. worden verwacht, daar deze uit den aard zijner samenstelling geen rechtstreeksch contract met de fabrieken heeft. Er waren echter ook wel andere wegen open, waarlangs voor de verbetering van het product kon worden gewerkt.

Het allereerste op dit gebied bestond in het verschaffen van reinkulturen (zuursel) voor de boterbereiding. De F.N.Z. belastte zich vanaf 1905 met het bereiden eener goede reinkultuur voor de roomzuring en de fabrieken konden deze tegen kostprijs betrekken. Later is deze afdeling overgegaan aan het laboratorium van den Frieschen Zuivelbond, waar men beter voor de bereiding dezer kultuur was ingericht.

De tweede stap op dit gebied was de poging om te komen tot een kwaliteitsmerk voor de boter. Dit kwam in 1909 in den vorm van een kwaliteitsattest tot stand. Het attest bestond uit een formulier, bevattende de verklaring van den F.N.Z. dat de fabriek, of de boterverkoopvereniging, die het gebruikte, voldeed aan bepaalde in een daartoe vastgesteld reglement vastgelegde eischen ten aanzien van de inrichting der fabriek, de kwaliteit der boter en die der verwerkte melk. Het attest mocht niet worden afgegeven bij boter, waarvan de bereiding op de een of andere manier mislukt was of bij bijgekochte boter, welke niet vooraf door het attest gedekt was.

Het attest heeft echter geen voldoende ingang gevonden. Aanvankelijk werd er door 62 fabrieken gebruik van gemaakt, doch de animo verminderde gaandeweg. Volgens de door den Raad van Beheer voor het Kwaliteitsattest wilde de handel er niet aan en de fabrieken vonden den administratieven rompslomp wat te groot. Ook de onzekerheid om het recht tot het voeren van het attest te behouden werkte niet tot zijn populariteit mede, en hoewel pogingen werden gedaan om aan deze beide laatste bezwaren tegemoet te komen, moest toch in 1912 worden besloten de uitgifte te staken.

Daarna werd een Commissie voor de kwaliteitsverbetering ingesteld, die de organisatie der centrale boterkeuringen, waarbij door de keurmeesters der aangesloten bonden vergelijkende keuringen werden gehouden en welke van 1907 gehouden werden, onder haar beheer kreeg.

In 1909 werd vanwege den F.N.Z. op het landhuis-houdkundig congres te Hoorn een vraagpunt ingeleid over proefnemingen op het gebied der zuivelbereiding. Naar aanleiding hiervan werd onder leiding van Dr. K. H. M. van der Zande, destijds directeur van het Rijkslandbouwproefstation te Hoorn, een commissie voor proefnemingen in het zuivelbedrijf ingesteld, welke o.m. de volgende punten te behandelen kreeg:

1. Onderzoek naar de factoren, die, onafhankelijk van den wil van den zuivelbereider, het watergehalte in de boter beheerschen.
2. Reiniging van afvalwater van zuivelfabrieken.
3. Proefneming over den invloed van de temperatuur, waarbij de room gezuurd wordt, op de kwaliteit (incl. het watergehalte) der boter.
4. Onderzoek over het gebruikswater van de zuivelfabrieken, met name het boterwaschwater en den invloed daarvan op het product.
5. Een vergelijkend onderzoek over de twee typen van karnkneders.

In het werk dezer commissie nam de F.N.Z., in samenwerking met de Vereeniging van Zuivelfabrikanten, een zeer werkzaam aandeel en in 1911, 1912 en 1913 verschenen van deze commissie belangrijke rapporten.

Door de aangesloten bonden werd intusschen steeds meer aan de directe verbetering van het product gedaan. De Friesche bond had reeds vroegtijdig een leeraar-technicus aangesteld, die de fabrieken assisteerde, wanneer zij met hardnekkige gebreken in het product te kampen hadden en cursussen leidde ter opleiding van het personeel der fabrieken om aan het F.N.Z.-examen te kunnen deelnemen. In 1914 volgde de Geldersch-Overijsselsche bond dit voorbeeld en in 1915 besloot de F.N.Z. f 1000 beschikbaar te stellen om de aanstelling van een dergelijk ambtenaar in Groningen en Drenthe mogelijk te maken.

Ook de gemeenschappelijke aankoop van hulpstoffen, zooals olie, zout, perkament-papier, glaswerk, machinekamerbehoeften, schoonmaakartikelen, enz. voor de aangesloten fabrieken had reeds vroeg de aandacht van den F.N.Z. Reeds in 1903 werd er een Centrale Commissie ingesteld, waarin van elk der bonden een lid zitting kreeg ter gezamenlijke behartiging der aankoopzaken. Verschillende bonden beoielden zich toen reeds zelf met den aankoop van hulpstoffen voor hunne fabrieken. Door gezamenlijk op te treden kon men echter meer bereiken en werd deze wijze van aankoop ook ingevoerd in de bonden, die zich tot nog toe niet met dit onderdeel bezig hielden.

Deze gezamenlijke inkoop was vooral van belang met het oog op de aan de artikelen te stellen eischen voor kwaliteit en nauwkeurigheid en de controle hierop. In 1906 werd begonnen de nauwkeurigheid van alle glaswerk (butyrometers en pipetten voor het melkonderzoek en thermometers) stuk voor stuk door een scheikundig ingenieur te doen controleren. Het afgekeurde werd aan den leverancier geretourneerd en het goedgekeurde voorzien van een stempel: „Controle F.N.Z.” De controle naar kwaliteit en samenstelling heeft zich gaandeweg uitgebreid tot alle artikelen, welke vanwege den F.N.Z. aan de Bonden en de aangesloten fabrieken worden geleverd. Vooral de glaswerkcontrole heeft zich zoo ingeburgerd, dat geen directeur eener aangesloten fabriek, die een goed onderzoek der melk op prijs stelt, er aan denkt andere dan van het controlemerk F.N.Z. voorziene laboratoriuminstrumenten te koopen.

De afdeling Aankoop van den F.N.Z., welke vanaf 1906 te Arnhem gevestigd is, heeft zich in den loop der jaren flink ontwikkeld. De omzet aan goederen bedroeg in 1905 een waarde van f 10.000. Dit steeg jaarlijks en bereikte in 1920 een bedrag van f 2.779.000. Het spreekt van zelf dat hierop de oorlogsomstandigheden van zeer sterken invloed waren, zoowel in omzet aan goederen als in geldelijk bedrag, daar enkele artikelen, zooals steenkolen, voor de aangesloten fabrieken toen niet buiten den Centralen Aankoop om te betrekken waren, maar ook doordat de prijzen voor sommige artikelen toen tot het vijfvoudige van vóór den oorlog bedroegen. Hoewel ook nu de prijzen van enkele artikelen nog wel het dubbele van vóór tien jaar zijn, is het huidige omzetbedrag toch meer als een gevolg van den door vrijwilligen verhoogden goederenomzet te beschouwen. Het bedroeg in 1924 f 1.092.000.

Hierbij dient niet onvermeld te blijven, dat de afdeling Aankoop in de oorlogsjaren sterk remmend heeft gewerkt op de prijzen der hulpstoffen voor de zuivelbereiding, daar steeds voor flinke voorraden werd gezorgd en bij den afzet zoomin mogelijk de stijging der markt werd gevolgd. De afdeling heeft daardoor nimmer extra winsten gemaakt, doch bij de sterke verlaging der prijzen na het sluiten van den wapenstilstand wel eenige flinke verliezen geboekt, hetgeen echter geen nadeeligen invloed op den verderen gang van zaken heeft gehad.

In 1910 werd besloten een meester-stoker aan te stellen, die tot taak kreeg de machinisten der zuivel-fabrieken voor te lichten en de bedrijfs-economie in ketelhuis en machinekamer te verbeteren. Het ontbrak den meesten onzer zuivelfabrieken van dien tijd aan een behoorlijke theoretische opleiding, die voor een behoorlijke uitoefening van hun vak onontbeerlijk is.

De meester-stoker kreeg de stookwijze en de stoom-productie der fabrieken te controleren en reeds spoedig bleek van hoeveel betekenis deze afdeling voor de aangesloten fabrieken was. Reeds spoedig werd besloten de taak van dezen ambtenaar uit te breiden met het geven van cursussen voor de machinisten der aangesloten fabrieken en in verband hiermede werd besloten zijn titel te veranderen in dien van leeraar-machinist. Voor de machinisten, die een cursus gevolgd hadden, werd de gelegenheid opgesteld een examen te doen en bij voldoende bekwaamheid werd aan hen een diploma van den F.N.Z. uitgereikt. Dit onderwijs heeft zoodanig opgenomen, dat thans de meeste machinisten der aangesloten fabrieken een cursus van den leeraar-machinist hebben gevolgd en velen in het bezit van een diploma zijn. Welk een besparing de verbetering dezer afdeling in den loop der jaren aan de fabrieken bezorgd heeft, valt moeilijk te berekenen.

De leeraar-machinist treedt ook op als adviseur en controleur voor de afdeling Aankoop voor zoover het de artikelen betreft, die voor de machinekamer der aangesloten fabrieken geleverd worden. Bovendien levert hij regelmatig populaire bijdragen op zijn gebied voor het Orgaan van den F.N.Z.

Voor al in verband met de ervaringen, welke men op het gebied der controle op het glaswerk en de verdere hulpstoffen had opgedaan, werd in 1913 een Technisch Bureau opgericht, dat tot taak kreeg de besturen der aangesloten fabrieken, welke zulks verlangden, te adviseeren omtrent de aan te schaffen werktuigen en machinerieën en het controleren hiervan bij de aflevering. Dit bureau is een belangrijke steun voor de aangesloten fabrieken, daar zij hierin een onpartijdig adviseur en controleur hebben, welke met volledige deskundigheid voor hare belangen kan opkomen en waardevolle aanwijzingen kan geven bij het opmaken van plannen en teekeningen bij nieuwbouw en verbouw van fabrieken.

Aanvankelijk bemoeide dit bureau zich alleen met het werktuigkundig gedeelte, doch in 1921 is er ook een bouwkundige afdeling aan verbonden, ten einde de mogelijkheid te hebben de leiding over bouw en inrichting in ééne hand is, hetgeen voor een juiste behandeling vele voordeelen biedt.

Het bureau heeft zich in den loop der jaren flink ontwikkeld en werkt thans met twee ingenieurs, een architect, twee assistenten, drie teekenaars, twee monteurs en het noodige administratieve personeel. Sedert zijn oprichting zijn door het bureau 47 zuivelfabrieken geheel nieuw geïnstalleerd, waarvan er vijftien gebouwd zijn onder eigen architectuur.

Vanaf den beginne van zijn bestaan tot op den huidigen dag heeft de F.N.Z. voor de fabrieken op de bres gestaan in belastingaangelegenheden. Het begon met de bedrijfsbelasting. Deze belasting werd in vele gevallen zeer onbillijk toegepast op de coöperatieve zuivelfabrieken, daar het hierbij aan een behoorlijke basis voor den aanslag ontbrak. Volgens art. 5 der betreffende wet waren coöperatieve vereenigingen belastingplichtig naar het bedrag harer gewone en buitengewone uitdeelingen van welken aard ook aan leden en andere deelgerechtigden in de winst.

De F.N.Z. heeft steeds op het standpunt gestaan, dat uit dezen hoofde geen belasting voor de zuiver coöperatieve zuivelfabrieken kan worden geheven, daar deze geen winst maken en dus ook geen uitdeelingen uit de winst kunnen doen. De betalingen, welke de leden der fabrieken ontvangen betreffen de opbrengst der geleverde melk en wanneer hiervan belasting moet worden betaald, dient dit door het lid

en niet door de vereeniging te geschieden.

Verschillende commissies van aanslag dachten er gedurende het bestaan der bedrijfsbelasting echter anders over en zochten naar een basis, waarop zij de meerwaarde der melk, verwerkt in coöperatieve fabrieken, konden berekenen. Dit gaf aanleiding tot zeer ongelijke aanslagen, daar deze basis niet is te vinden en er in vele gevallen maar een slag naar geslagen werd. In 1908 werd over deze aangelegenheid een rapport opgesteld door den secretaris van den F.N.Z. en aan den Minister van Financiën, de beide Kamers der Staten-Generaal en de belastingautoriteiten ter kennis gebracht.

In 1909 kwam er een uitspraak van een Raad van Beroep, waarbij overwogen werd, dat hetgeen een coöperatieve zuivelvereeniging aan hare leden uitkeert voor geleverde melk boven den gewonen marktprijs geen uitdeeling is, maar een verantwoording van opbrengst en dus niet belastbaar. In andere districten bleef men echter vasthouden aan de belastingplichtigheid der coöperatieve zuivelfabrieken en in 1913 kwam deze zaak nog eens weer aan de orde op voorstel van den Zuid-Nederlandschen Zuivelbond, wiens toenmalige voorzitter, de heer Jan Truijen, zich op dit gebied ook zeer verdienstelijk heeft gemaakt.

In 1915 trad de Wet op de Inkomstenbelasting in werking en daarmede verviel de bedrijfsbelasting. In de nieuwe wet werd een artikel opgenomen, waarin werd bepaald, dat de betaling, die de leden eener coöperatieve vereeniging van de vereeniging ontvangen voor geleverde goederen of verrichten arbeid tot haar volle bedrag als prijs der goederen of als arbeidsloon wordt beschouwd. Ook bij de voorbereiding dezer wet in de Staten-Generaal bleek voldoende, dat men met de moeilijkheden, welke de bedrijfsbelasting voor de coöperatieve zuivelfabrieken had opgeleverd, wel rekening wilde houden, al gaf men niet toe, dat door een coöperatieve zuivelfabriek geen winst gemaakt wordt.

Niettegenstaande de zooeven genoemde duidelijke aanwijzing in de wet, dat er in den melkprijs geen verschil kon bestaan tusschen grondprijs en meerwaarde, gingen verschillende inspecteurs der Directe Belastingen er toch weer toe over sommige coöperatieve zuivelfabrieken aan te slaan, n.l. naar het tegoedgeschreven ledenkapitaal en de rente daarvan, overwegende dat dit dan toch wel een uitkeering van winst was.

Dit had een nieuwe actie van den F.N.Z. ten gevolge en voor verschillende Raden van Beroep werd het oude standpunt verdedigd en vaak gewonnen; tot dat er ten slotte een uitspraak van den Hoogen Raad der Nederlanden kwam, waardoor een beslissing van den Raad van Beroep te Zutphen, waartegen de Minister van Financiën beroep in cassatie had ingesteld, werd bevestigd, bepalende, dat het tegoedgeschreven ledenkapitaal en de rente daarvan niet aan belasting onderhevig was.

Hiermede was de strijd te onzen gunste beslist; maar de rust zou niet lang duren. In 1918 werden bij de invoering der Dividend- en Tantiëmbelasting de artikelen, betrekking hebbende op de coöperatieve vereenigingen en naamloze vennootschappen, uit de Wet op de Inkomstenbelasting eenigszins gewijzigd overgenomen. De strijd over de vraag of de coöperatieve zuivelfabrieken wel of niet belastingplichtig zijn, begon daarna opnieuw, daar enkele belastinginspecties weer begonnen aan te slaan. Tegen de meeste aanslagen werd door de betrokken fabrieken, daarbij gesteund door de gewestelijke bonden, of den F.N.Z., in beroep gegaan, met het gevolg, dat ook weer in meerdere gevallen een uitspraak te onzen gunste werd verkregen. Tot een beslissing van den Hoogen Raad is het echter nog niet gekomen, zoodat bij het 25-jarig bestaan van den F.N.Z., niettegenstaande den voortdurend en ook met succes gevoerden strijd, de belastingkwestie nog onbeslist is.

(Slot volgt.)

J. A. GELUK.

DE MILLIOENENNOTA.

De op 15 September 1925 bij de Tweede Kamer ingezonden „Nota betreffende den toestand van 's Lands financiën" leert ons omtrent dien toestand het volgende.

De definitieve cijfers van het dienstjaar 1922 zijn als volgt (in millioenen):

	Totaal.	Buitengewoon.	Crisisdienst.	Gew. dienst.
Uitgaven . . .	1084,4	189,6	262,4	632,3
Ontvangsten .	662,3	16,0	47,2	599,0
Tekort	422,1	173,6	215,2	33,3

De definitieve cijfers van het dienstjaar 1923 zijn de volgende (in millioenen):

	Totaal.	Buitengewoon.	Crisisdienst.	Gew. dienst.
Uitgaven . . .	70,8	119,9	39,2	611,7
Ontvangsten .	659,2	41,7	19,95	597,5
Tekort	111,6	78,2	19,25	14,2

Het tekort op den *gewonen* dienst werd in de vorige Nota geraamd op f 49.118.000 (deze en volgende cijfers zijn afgerond op 000), zijnde 34.940.000 meer dan hierboven vermeld. Dit gunstig verschil is toe te schrijven zoowel aan eene wijziging in de cijfers der uitgaven als in die der ontvangsten. Werd ten vorige jare, voor zooveel de uitgaven betreft, voor den *gewonen* dienst een voorloopig totaalcijfer genoemd van f 615.830.000, dit totaal is thans nader vastgesteld op f 611.677.000.

In hoofdzaak bleken lager gesteld te moeten worden de uitgaven voor de Departementen van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en van Waterstaat.

De gewone middelen werden ten vorigen jare opgenomen met een totaalcijfer van f 566.712.000. Dit totaal blijkt thans te bedragen f 597.499.000. Als voornaamste ontvangsten kunnen genoemd worden: de meerdere opbrengst van de inkomstenbelasting en voorts van hetgeen meer werd ontvangen wegens rente van ingevolge de Woningwet verleende voorschotten, wegens rente van andere door den Staat verleende voorschotten en van voorschotten aan vreemde mogendheden, wegens uitkeering van premien door het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie, wegens aandeel van Nederlandsch-Indië in den vlootbouw en wegens baten van het Staatsmijnbedrijf.

De voorloopige gegevens van den dienst 1924 leveren de volgende uitkomsten op (in millioenen):

	Totaal.	Buitengewoon.	Crisisdienst.	Gew. dienst.
Uitgaven . . .	711,0	96,65	5,3	608,95
Ontvangsten .	612,3	2,1	2,8	580,3
Tekort	98,7	67,55	2,5	28,65

Het voor het jaar 1924 op den *gewonen* dienst becijferd tekort bedraagt f 28.652.000. Blijkens de aanvankelijk toegestane begrotingen werd aan gewone uitgaven geraamd f 620.718.000, terwijl onder de geraamde middelen een bedrag ad f 558.628.000 als gewone ontvangsten werd aangemerkt. Aanvankelijk werd dus een tekort verwacht van f 62.090.000. Het thans becijferd tekort blijft dus *beneden* het aanvankelijk geraamde met f 33.438.000.

Onderstaand staatje geeft een overzicht van deze cijfers (in millioenen):

1924.	Aanvankelijk toegestaan	Voorloopig resultaat	Verskil en oorzaak
Gewone dienst			
Uitgaven	620,7	609,0	11,7 gebleven beneden de raming.
Ontvangsten	558,6	580,3	21,7 hogere opbrengst dan de raming.
Tekort	62,1	28,7	33,4 <i>lager</i> tekort dan aanvankelijk verwacht.

De middelen, behorende tot de groep A—F, brachten f 21.037.000 meer op dan de raming. Méer werd verkregen uit de dividend- en tantiëmebelasting f 3.119.000, uit de vermogensbelasting f 1.036.000, uit den bieraccijns f 4.387.000, uit de registratierechten f 5.218.000, uit de successierechten f 5.440.000, uit het statistiekrecht f 799.000, uit de inkomsten der gewone domeinen f 675.000, uit de loodsgelden f 875.000, terwijl de rijwiëlbelasting opracht f 5.300.000. Daarentegen bleven bij de raming ten

achter de inkomstenbelasting met f 2.093.000, de suikeraccijns met f 1.845.000, de gedistilleerdaccijns met f 1.381.000, de geslachtaccijns met f 611.000.

De niet tot bovengenoemde groep behorende middelen brachten, voor zooveel den *gewonen* dienst betreft f 642.000 *meer* op dan verwacht werd. Méer werd o.a. verkregen uit rente van voorschotten aan vreemde mogendheden en van andere door den Staat verleende voorschotten f 10.110.000, uit opbrengst van ter griffie betaalde boeten en gestorte waarde van verbeurd verklaarde goederen f 3.365.000; uit teruggaaf door provinciën en gemeenten wegens het aandeel der niet ten behoeve van 's Rijks kas geheven opcenten in de kwade posten op de directe belastingen f 2.398.000. Beneden de raming bleven o.m. de rente van voorschotten ingevolge art. 38 der Woningwet met f 7.700.000, rente van voorschotten voor woningbouw met premie met 1.621.000, bijdragen van het personeel, ressorteerende onder het Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen voor eigen pensioen en voor weduwen- en weezenpensioen met f 5.012.000.

Zoovels hierboven reeds werd medegedeeld, bleven de gewone uitgaven beneden de oorspronkelijke toegestane bedragen met f 11.758.000.

Dit blijkt uit onderstaand overzicht:

Hoofdstuk	Overschrijding	Minder uitgegeven
I Huis der Kon.		f 100.000,—
II Hooge Colleges.		151.000,—
III Buitenl. Zaken.		412.000,—
IV Justitie		1.951.000,—
V Binn. Z. en Ldb.	f 670.000,—	
Va Onderwijs		1.593.000,—
VI Marine		7.166.000,—
VIIA Nat. Schuld . . .	5.533.000,—	
VII B Financiën		748.000,—
VIII Oorlog		1.396.000,—
IX Waterstaat		5.885.000,—
X Arb., Hnd., Nijv.	1.862.000,—	
XI Koloniën		403.000,—
XII Onvoorzien		18.000,—
	f 8.065.000,—	f 19.823.000,—
		8.065.000,—
Blijft <i>minder</i> uitgegeven		f 11.758.000,—

Ten aanzien van dit overzicht geeft de nota uitvoerige toelichtingen.

Over de laatste 20 jaren bevat zij verder het gebruikelijke overzicht, waarbij ook ditmaal, wat de diensten 1914 tot en met 1924 betreft, de cijfers zijn opgenomen, gelijk die zijn na uitschakeling van den invloed van de crisis op de ontvangsten en uitgaven.

Dienst-jaren.	Voor- of na-deelige saldi van den <i>gewonen</i> dienst.	Voor- of na-deelige saldi v. d. <i>buitengewonen</i> dienst.	Voor- of na-deelige saldi van den <i>gewone</i> heelen dienst.
1905 t/m	Gld.	Gld.	Gld.
1914 +	6.195.000,—	74.036.000,—	67.841.000,—
1915 —	15.548.000,—	12.555.000,—	28.103.000,—
1916 +	20.276.000,—	20.189.000,—	88.000,—
1917 +	36.345.000,—	30.043.000,—	6.302.000,—
1918 —	4.311.000,—	67.976.000,—	72.288.000,—
1919 +	22.285.000,—	107.732.000,—	85.446.000,—
1920 +	664.000,—	175.893.000,—	175.229.000,—
1921 —	12.886.000,—	284.021.000,—	296.907.000,—
1922 —	33.339.000,—	173.571.000,—	206.910.000,—
1923 —	14.178.000,—	78.186.000,—	92.365.000,—
1924 —	28.652.000,—	67.545.000,—	96.197.000,—
1905			
t/m '24	—23.149.000,—	—1091.747.000,—	—1114.896.000,—

De Minister wijst er echter uitdrukkelijk op, dat deze cijfers een te gunstig beeld geven van den toestand der financiën. Over de jaren 1904—'06 is een andere splitsing tusschen gewone en buitengewone uitgaven en ontvangsten gevolgd dan sedert 1907 gebruikelijk is. Neemt men laatstbedoelde splitsing voor de jaren 1905 en 1906 wel in acht, dan worden de

eindcijfers over het geheele 20-jarige tijdperk (in miljoenen guldens):

Nadeelig saldo gewonen dienst	f 28,366
Nadeelig saldo buitengewonen dienst	„ 1086,528
Blijft nadeelig saldo geheelen dienst	f 1114,895

Ook deze eindcijfers geven een nog te gunstig beeld, omdat daarbij de ontvangsten uit spoorweghuur, als gewoon zijn beschouwd en daarenboven in die cijfers niet is begrepen het in 1905 aan Indië verstrekt bedrag, waarvoor een leening werd gesloten, welke op ultimo Juni 1925 per saldo rond f 23,325 miljoen bedroeg.

Afgezien daarvan mag niet uit het oog worden verloren, dat de begroting nog te weinig van een commerciëlen opzet uitgaat, ten gevolge waarvan op het Staatsvermogen belangrijk wordt ingeteerd, zonder dat zulks in de cijfers tot uiting komt. Kapitaalsverminderingen komen bijv. door te geringe afschrijvingen niet tot uitdrukking; ook wordt niet voldoende gereserveerd met het oog op de verplichtingen, welke voortvloeien uit de aanspraken op pensioen van ambtenaren enz.

Omtrent het loopende dienstjaar 1925 teekent de Nota aan, dat de begroting van uitgaven, zooals zij oorspronkelijk bij de wet is vastgesteld, een eindcijfer aanwees van

	f 684.876.000
waaronder aan buitengewone uitgaven „	86.188.000
blijft voor gewone uitgaven f	598.688.000

De middelen waren geraamd op een totaalbedrag van f 612.910.000.—
waaronder aan buitengew. ontvangsten „ 21.055.000.—
blijft gewone ontvangsten f 591.854.000.—

Het tekort op den gewonen dienst 1925 was dus geraamd op f 6.834.000.—. Sedert de vaststelling der begroting zijn verhoogd:

Hoofdstuk V bij de wet van 23 Juni 1925 (Staatsblad no. 241) (schadeloosstelling in het gemis van de uitkeering van het mijrecht) met f 495.000.—

Hoofdstuk VII^B bij de wet van 29 Juni 1925 (Staatsblad no. 291) (Uitkeering aan de „Codro”) met „ 150.000.—

Hoofdstuk X bij de wet van 29 Juni 1925 (Staatsblad no. 281) (Bijdrage aan het Ouderdomsfonds, enz.) met „ 12.048.000.—

Te zamen f 12.693.000.—

Dit bedrag komt geheel ten laste van den gewonen dienst, waardoor het tekort zou stijgen tot f 19.527.000.—

Intusschen zijn maatregelen tot stand gekomen tot vermindering van dit tekort. Gewezen zij op de wet van 20 December 1924 (Staatsblad no. 556), tot verhooging van den accijns op tabak en op de wet van 20 December 1924. (Staatsblad no. 568), houdende vaststelling eener nieuwe tariefwet. Eerstgenoemde wet trad met 1 Januari 1925, de nieuwe tariefwet met 1 Juli 1925 in werking.

De meerdere opbrengst tengevolge van deze wetten voor het jaar 1925 stellende op f 12 à f 13 miljoen, zou alsdan nog een tekort overblijven van ongeveer f 7 miljoen.

Blijkens de maandelijksche middelenstaten overschreed de opbrengst van de in die staten genoemde middelen over de eerste zeven maanden de raming met rond f 18 miljoen.

Hoewel omtrent den afloop van het dienstjaar nog uiterst weinig te zeggen is, mag toch, met vorenstaande cijfers voor oogen, verwacht worden, dat de rekening in geen geval een tekort zal aanwijzen.

* * *

Thans zijn wij genaderd tot het dienstjaar 1926. Van de raming der uitgaven voor dit dienstjaar, in vergelijking met de bedragen, welke aanvankelijk voor 1925 in de begrotingswetten zijn toegestaan, zij in de eerste plaats verwezen naar bijgevoegden staat.

	1925		1926	
	Totaal	Buitengewoon	Gewoon	Totaal
I Huis der Koningin	1.625.000,—	—	1.625.000,—	1.625.000,—
II Hooge Colleges	1.939.000,—	—	1.976.000,—	1.976.000,—
III Buitenlandsche Zaken	4.097.000,—	—	4.059.000,—	4.059.000,—
IV Justitie	27.308.000,—	—	27.344.000,—	27.344.000,—
V Binnenlandsche Zaken en Landbouw	20.292.000,—	—	20.292.000,—	20.000,—
Va Onderwijs	141.702.000,—	—	141.702.000,—	19.630.000,—
VI Marine	45.846.000,—	—	43.774.000,—	140.559.000,—
VIIA Nationale Schuld	114.990.000,—	—	112.349.000,—	40.274.000,—
VII B Financien	112.290.000,—	—	101.681.000,—	103.949.000,—
VIII Oorlog	58.829.000,—	—	58.607.000,—	64.955.000,—
IX Waterstaat	101.143.000,—	—	56.640.000,—	58.607.000,—
X Arbeid, Handel en Nijverheid.	49.157.000,—	—	70.592.000,—	43.900.000,—
XI Koloniën	5.608.000,—	—	5.506.000,—	30.435.000,—
XII Onvoorzien	50.000,—	—	50.000,—	50.000,—
	f 684.876.000,—	f 86.188.000,—	f 598.688.000,—	f 644.411.000,—
				f 61.385.000,—
				f 583.026.000,—
				f 33.195.000,—
				f 48.857.000,—
				Minder f 15.662.000,—

De ramingen voor 1926 vertoonen dus het volgende beeld:

	Gewone dienst	Buitengew. dienst	Totaal
Uitgaven	f 583	f 61,4	f 644,4
Ontvangsten	„ 592,2	„ 3,4	„ 595,55
Tekort		f 58	f 48,85
Overschot	f 9,2		

Hooger zijn geraamd:

Hoofdstuk II	Hooge Colleges	f	37.000,—
„	IV Justitie	„	37.000,—
„	VII B Financiën	„	2.686.000,—
„	X Arbeid, Hand., Nijverh.	„	30.435.000,—
	Totaal meer	f	33.195.000,—

Daartegenover zijn lager geraamd:

Hoofdstuk III	Buitenl. Zaken	f	39.000,—
„	V Binnenl. Zaken en Landb.	„	662.000,—
„	Va Onderwijs	„	1.144.000,—
„	VI Marine	„	2.037.000,—
„	VII A Nationale Schuld	„	3.421.000,—
„	VIII Oorlog	„	222.000,—
„	IX Waterstaat	„	41.230.000,—
„	XI Koloniën	„	102.000,—
	Totaal minder	f	48.857.000,—

zoodat per saldo de gewone uitgaven zijn verminderd met f 15.662.000,—,

Van de *buitengewone uitgaven* tot een totaal bedrag van rond f 61,4 miljoen vinden hier vermelding de kosten van de kanalisatie van de Maas in Limburg, waarvoor f 4,12 miljoen is uitgetrokken, de aanleg van het Julianakanaal met f 2,5 miljoen, aanleg van spoorwegen met resp. 1 en f 1,25 miljoen, de nieuwe Vlootbouw met f 3,5 miljoen. Vermelding vinden voorts nog diverse voorschotten in verband met den woningbouw ten bedrage van ruim f 24 miljoen.

De belangrijke beschouwing over den gewonen dienst en de financiële vooruitzichten op blz. 13 e.v. der Nota, laten wij hier volgen. Zij beginnen met op te merken, dat het boven aan deze kolom in de tabel van de ramingen voor 1926 gegeven overzicht den werkelijken toestand niet weergeeft en vervolgen dan:

De salarisposten zijn zoodanig geraamd, dat de persoonlijke toelagen, bedoeld in de artt. 24 en 27 van het bij Koninklijk besluit van 27 December 1924, (*Staatsblad* no. 584), gewijzigde „Bezoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren 1925”, ook voor het jaar 1926 zullen blijven toegekend. Er is evenwel nog geen rekening gehouden met de wijzigingen, welke evengenoemd Bezoldigingsbesluit zal moeten ondergaan, ten einde daarin gebleken onjuistheden te herstellen. Deze wijzigingen zullen wel is waar een beperkt karakter dragen, maar zullen niettemin, met inbegrip van hetgeen de hogere ambtenaren, na intrekking van art. 30a van het Bezoldigingsbesluit, meer zullen ontvangen en van hetgeen aan de leden van de Rechterlijke Macht, den Raad van State en de Algemeene Rekenkamer meer zal dienen te worden toegekend, niet onbelangrijke uitgaven meebrengen.

Een juiste raming van de aan deze maatregelen verbonden kosten is op dit oogenblik nog niet te geven, maar op f 3 miljoen moet toch wel worden gerekend, ten gevolge waarvan het totaal der uitgaven op den gewonen dienst met een overeenkomstig bedrag moet worden verhoogd.

In de tweede plaats moet een reserve worden gemaakt met het oog op de plannen tot versnelde uitvoering van de Zuiderzeewerken, waarvoor thans op hoofdstuk IX een bedrag van f 2 miljoen is uitgetrokken, doch welk bedrag, bij aanneming van de ingediende plannen, voor 1926 met f 4 miljoen zal moeten worden vermeerderd.

Voorts zijn bij de Regeering plannen in voorbereiding om, ter oplossing van het wegenvraagstuk, den aanleg en de verbetering van de groote verkeerswegen krachtig te bevorderen. De daarvoor noodige middelen zullen ten deele gevonden moeten worden door een van motorvoertuigen te heffen matige belasting, terwijl overigens ook de rijwielbelasting geleidelijk naar het te stichten wegenfonds zal moeten overgaan.

Aangezien laatstgenoemde belasting thans strekt tot de bestrijding der algemeene Staatsuitgaven, zal ook deze wijziging de voor dekking van die uitgaven beschikbare middelen evenredig doen verminderen.

Raamt men voor de salarissen een bedrag van f 3 miljoen, voor de Zuiderzeewerken f 4 miljoen en voor overboeking van een deel der Rijwielbelasting f 2 miljoen, of in totaal f 9 miljoen, dan kan, alles te zamen genomen, worden gezegd, dat de begroting voor 1926 sluit.

Bij de beoordeeling van de vorenstaande cijfers dient voorts het volgende te worden in het oog gehouden.

Het feit, dat de gewone uitgaven thans in totaal f 583.025.924,81 beloopt tegen f 598.688.206,58 volgens de vastgestelde staatsbegroting voor 1925, vindt zijne verklaring in de eerste plaats in een gewijzigde raming met betrekking tot de Staatsmijnen, die niet als Staatsbedrijf zijn aangewezen in den zin der wet van 16 Februari 1912 (*Staatsblad* no. 85) en ten aanzien waarvan mitsdien tot dusver alle ontvangsten en alle uitgaafposten op de Staatsbegroting werden uitgetrokken. Aangezien door een dergelijke raming, welke niet strookt met de eischen van een commercieel bedrijf, en die bovendien niet reëel is te achten, geen juist inzicht in de bedrijfskosten kon worden verkregen — een omstandigheid waarover ook in de Staten-Generaal herhaaldelijk is geklaagd — is thans met deze praktijk gebroken en is onder de middelen behalve een Memoriepost ter zake van een eventuele winstuitkeering, alleen geraamd een uitkeering door het bedrijf wegens verschuldigde rente van een aan dat bedrijf geleend kapitaal. Door het wegvallen van de overige posten zijn in vergelijking met 1925 de gewone uitgaven verlaagd met f 44.834.250 en de gewone middelen met f 46.909.250.

Anderzijds zijn de gewone uitgaven in vergelijking met 1925 verhoogd, doordat thans alle op de sociale verzekering betrekking hebbende posten in de begroting zijn opgenomen, terwijl bij de indiening der begroting voor 1925, behalve de vergoeding voor administratiekosten e.d., alleen de post van f 15.300.000 wegens storting in het Ouderdomsfonds, ingevolge artikel 4, 2e lid der Ouderdomswet 1919, daarop voorkwam. Feitelijk zou ook thans nog de storting in het Invaliditeitsfonds een jaar uitgesteld kunnen worden. Uit het rapport der Commissie VAN VUUREN is n.l. gebleken, dat in het Invaliditeitsfonds een rentewinst beschikbaar is van f 18,6 miljoen, waarmede in 1926 de storting in het Invaliditeitsfonds volledig gedekt zou kunnen worden. Intusschen scheen het, ter verkrijging van een geleidelijken overgang, verre de voorkeur te verdienen deze f 18,6 miljoen over drie jaren te verdeelen, en mitsdien van dit bedrag resp. f 8,2, f 6,2 en f 4,2 miljoen aan de jaren 1926, 1927 en 1928 ten goede te doen komen.

Dientengevolge is overeenkomstig het voorstel der Commissie VAN VUUREN geraamd wegens:

Storting in het Invaliditeitsfonds	f 17.623.000
Af: een aandeel in de rentewinst	„ 8.200.000

Blijft	f 9.423.000
------------------	-------------

Stortingen in het Ouderdomsfonds	„ 31.600.000
--	--------------

Totaal	f 41.023.000
------------------	--------------

of rond f 24 miljoen meer dan op de begroting voor 1925 is uitgetrokken.

In de derde plaats zijn de gewone uitgaven, in vergelijking met vorige jaren, beïnvloed doordat een aanvang is gemaakt met een zuivere scheiding tusschen hetgeen ten laste van den gewonen en van den buitengewonen dienst moet worden gebracht.

De algemeen als juist erkende regel, dat alleen die uitgaven als buitengewoon mogen worden aangemerkt waartegenover onmiddellijk inkomsten staan, voldoende om rente en aflossing van de leening te dekken, werd in de laatste jaren noodgedrongen wel eens verlaten; nu de begroting weder sluit en verdere aanwas van den nog veel te hoogen schuldenlast zooveel mogelijk moet worden vermeden, is het zaak zoo spoedig mogelijk een beter stelsel toe te passen.

In overeenstemming hiermede zou ten laste van „gewoon” moeten worden gebracht het voor 1926 op f 5.023.906 geraamde aandeel in de kosten van afbouw van in vorige jaren op stapel gezette oorlogsschepen, welk aandeel in 1925 ten bedrage van f 3,5 miljoen nog geheel tot den buitengewonen dienst werd gerekend.

Om den overgang te vergemakkelijken is voor 1926 laatstgenoemd bedrag als aandeel van den buitengewonen dienst gehandhaafd en alleen het meerdere ad f 1,5 miljoen ten laste van den gewonen dienst gebracht. Het ligt in de bedoeling voor 1927 dezen post geheel ten laste van den gewonen dienst te brengen.

Hetzelfde geldt ten aanzien van het IXde hoofdstuk. Ook hierop komen een aantal posten voor wegens aanleg van Waterstaatswerken, voor 1926 tot een bedrag van f 6.620.000, welke ten onrechte als „buitengewoon” worden aangemerkt. Om een geleidelijken terugkeer naar den normalen toestand te bevorderen zal van dit bedrag in 1926 voorloopig f 1.000.000 ten laste van den gewonen dienst worden gebracht.

Ook op hoofdstuk X zijn in dit verband eenige wijzigingen aangebracht. De z.g. bouwpremïen, d.z. bijdragen voor eens à fonds perdu in de bouwkosten van woningen, waarvoor op de begroting voor 1926 nog een bedrag van f 2.500.000 moest worden uitgetrokken, werden tot dusver als een buitengewone uitgaaf aangemerkt, doch behooren naar haar aard niet uit

leeninggelden te worden bestreden. Omgekeerd is het evenmin noodzakelijk onder de buitengewone middelen te rangschikken het aflossingsbestanddeel der annuïteit, die de Staat ontvangt wegens verstrekte voorschotten voor woningbouw en ter uitvoering van de Landarbeiderswet. De Staat betaalt de aflossing van de voor deze voorschotten gesloten leeningen uit zijn gewone dienst en het is dus rationeel, dat de terugontvangen aflossingen van deze voorschotten ook aan de gewone middelen ten goede komen. Voor 1926 worden hierdoor de gewone middelen met rond f 5 miljoen verhoogd.

Eindelijk moet ook in dit verband weder melding worden gemaakt van de boven reeds genoemde nieuwe regeling ten aanzien van de Staatsmijnen, ten gevolge waarvan dit bedrijf is belast met een obligatieschuld van f 35 miljoen, waarvan voorloopig geen aflossing zal worden betaald zolang het bedrijf de afschrijving in nieuwe uitbreidingen vastlegt. In die omstandigheden is het wenschelijk, dat ook de Staat op een overeenkomstig deel van zijn leeningen de aflossing niet brengt ten laste van den gewonen, maar van den buitengewonen dienst. Dit aflossingsbedrag is berekend op f 780.000, waarmede derhalve de gewone dienst kan worden ontlast.

Behalve de bovengenoemde zijn er nog enkele andere omstandigheden, welke het uitgavencijfer voor 1926 in vergelijking met dat voor 1925 gunstig of ongunstig hebben beïnvloed.

Een gunstige factor is de lagere rentevoet van de vlottende schuld, mede ten gevolge waarvan hoofdstuk VII A voor 1926 f 3,4 miljoen lager kon worden geraamd.

Daartegenover staat, dat de stijging der pensioenlasten steeds grootere afmetingen aanneemt. Voor 1924 bedroeg deze stijging f 4 miljoen, voor 1925 moest weer f 5 miljoen meer worden uitgetrokken dan voor 1924 en 1926 overtreft het cijfer van 1925 weer met 6 miljoen gulden. Ook de bijdragen van het Rijk in de annuïteiten van woningvoorschotten moesten voor 1926 met een belangrijk bedrag n. l. f 5.150.000 worden verhoogd.

Zooals uit het hierboven gegeven overzicht blijkt, worden de gewone uitgaven voor 1926 door de gewone middelen gedekt, doch is van een overschot, dat voor de zoo noodzakelijke verlagings van belastingen zou kunnen worden aangewend, indien men alleen het oog op de gewone Staatsbegrooting vestigt, nog geen sprake.

In dit verband vereischt de raming der middelen nog een nadere beschouwing.

De gewone middelen zijn voor 1926 geraamd op f 592.200.745,30.

Om eene vergelijking met 1925 mogelijk te maken, moet dit bedrag worden verhoogd met het verschil tusschen de ramingen 1925 en 1926, ter zake van het Staatsmijnbedrijf, zijnde f 46.909.250, zoodat voor 1926 een totaal zou worden verkregen van f 639.109.995,30 of f 47.255.571,80 meer dan voor 1925 is geraamd.

Van deze hoogere raming komt een bedrag van f 40.254.000 voor rekening van de middelen A—F¹⁾ en van f 7.001.571,80 (of van f 1.895.572, indien men geen rekening houdt met het bedrag van f 5.106.000, dat een gevolg is van de overboeking van buitengewoon naar gewoon) voor rekening van de volkomen wisselvallige overige middelen.

De stijging van de middelen A—F is voor f 20.500.000 een gevolg van de wettelijke maatregelen (Tariefwet en verhoging Tabaksaccijns), welke bij die wetten van 20 December 1924 (*Staatsbladen* nos. 556 en 568) getroffen zijn tot dekking van het tekort 1925, zoodat voor een accres der middelen A—F overblijft f 19.754.000.

Dit bedrag is hooger dan hetgeen, blijkens de Memorie van Antwoord op het wetsontwerp inzake de Weeldeverteringsbelasting, in het begin van dit jaar, op grond van de destijds beschikbare gegevens voor 1926 mocht worden verwacht.

Intusschen zij men, bij het maken van gevolgtrekkingen hieruit, voorzichtig. Een deel van deze verhoogingen toch draagt allerminst een blijvend karakter. Deze voorzichtigheid is te meer noodig, omdat niet alleen gelet moet worden op het gewoon accres der uitgaven als gevolg van den regelmatigen bevolkingsaanwas, maar ook rekening moet worden gehouden met een tekort in het Pensioenfonds, ten aanzien waarvan op de begrooting voor 1926 nog geen bijdragen zijn uitgetrokken, omdat eerst het daarover nog ontbrekende rapport der Commissie VAN VUUREN moet worden afgewacht.

Ook de maatregelen, welke nog genomen zullen moeten worden om het juiste systeem van boeking op den gewonen en den buitengewonen dienst verder door te voeren, zullen van den gewonen dienst in de eerstvolgende jaren extra offers blijven vergen. Houdt men daarbij in het oog, dat de uitkeering uit de rentewinst van het Invaliditeitsfonds aflopend, en het gewoon accres der uitgaven voor enkele onderdeelen zeer aanzienlijk is (zoo bijv. de pensioensuitgaven, die vergeleken bij 1923 thans reeds f 15 miljoen méér vorderen), dan blijkt ten

¹⁾ [D.w.z. de middelen, waarvan de opbrengst maandelijks wordt gepubliceerd. — Red.]

duidelijkste, dat bij den tegenwoordigen stand der uitgaven het sluitend maken van het budget in de naaste toekomst telkenjare de grootst mogelijke zorg zal blijven vereischen.

Intusschen acht de ondergeteekende zich verplicht de reeds meermalen geuite waarschuwing te herhalen, dat een sluitend badget, bij het tegenwoordig peil van uitgaven, geenszins mag worden voorgesteld als een normale en gezonde financieele toestand. Zooals hij reeds eerder heeft uiteengezet, zullen de gewone uitgaven tot een zoodanig peil moeten worden teruggebracht, dat de tot dekking dier uitgaven noodige belastingen de kapitaalvorming naar de behoeften van een in aantal regelmatig toenemend volk niet belemmeren. Eerst dan kan de financieele toestand van het land, als geheel hersteld worden beschouwd.

Hoewel de Regeering het uiterste zal doen om, zonder werkelijke schade voor de algemeene volksbelangen, de uitgaven tot bovenbedoeld peil terug te brengen, behoeft wel niet nader te worden aangetoond, dat zulks niet op korten termijn kan worden bereikt. Daarom zal aanvankelijk, voor zoover de gewone staatsbegrooting betreft, een voorloopige verbetering moeten worden gezocht in een wijziging van het belastingstelsel door dit in meerdere mate in overeenstemming te brengen met den economischen toestand, waarin ons volk thans verkeert — een en ander in den geest van de uiteenzetting, die ondergeteekende in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag over de wetsontwerpen tot aanvulling der Zegelwet 1917, der Successiewet enz. gegeven heeft, — in het vertrouwen, dat de vrucht van den voorichtig, doch gestadig voortgezette bezuinigingsarbeid geleidelijk ook voor de gewone Staatsbegrooting een verlagings van belasting zal mogelijk maken.

Gunstiger dan bij de gewone Staatsbegrooting is de toestand nu reeds ten aanzien van het Leeningfonds.

Dit fonds is indertijd opgezet met een speciaal *tijdelijk* doel: het aflossen der crisis-leeningen. Om dit mogelijk te maken zijn speciale crisis-heffingen ingesteld, welke opbrengst aan het Fonds ten goede komt en die dus — in tegenstelling met de heffingen, welke behooren tot de middelen tot dekking der uitgaven, die op de Staatsbegrooting zijn geraamd — een *tijdelijk* karakter dragen. Deze heffingen dienen uiteraard een voor een te verdwijnen, naarmate blijkt dat het Leeningfonds in staat is de liquidatie der crisisleeningen volgens het aflossingsplan te financieren, zonder de opbrengst van alle daarvoor bestemde heffingen noodig te hebben. Immers het kweken van steeds nieuwe saldi van het Leeningfonds zou een onnoodig bezwaren van het huidig geslacht beteekenen, hetgeen, gezien het gewicht der lasten, die dit als gevolg van den oorlog reeds te dragen heeft, niet verdedigbaar zoude zijn. Dat reeds een aanzienlijk saldo in het Leeningfonds aanwezig is, bewijst dat in het verleden te veel ten behoeve van dat Fonds is opgebracht. De ondergeteekende zou dezen toestand niet willen continueeren.

Door de Commissie VAN VUUREN is een plan ontworpen strekkende om, ter normalisatie van lasten, evengoemd saldo van het Leeningfonds — verhoogd met enkele andere bedragen — over een aantal jaren verdeeld, te gebruiken,¹⁾ ten gevolge waarvan bij een geraamde opbrengst der crisis-heffingen van f 85 miljoen, in 1926 een overschot van f 11,4 miljoen zou ontstaan, dat voor belastingverlagings zou zijn aan te wenden.

Met dit plan is door den ondergeteekende reeds rekening gehouden bij de reeds eerder genoemde Memorie van Antwoord op het afdeeliningsverslag naar aanleiding van het wetsontwerp tot invoering eener Weeldeverteringsbelasting.

Ten gevolge van de hoogere raming der middelen, welke ook een verhoging van de inkomsten van het Leeningfonds medebrengt, is het overschot niet onbelangrijk hooger dan door de Commissie, op grond van de destijds bekende gegevens, kon worden aangenomen. Dit overschot bedraagt voor het jaar 1926 ruim f 20 miljoen.

Uit het vorenstaande volgt, dat dit aanzienlijke bedrag niet behoort te worden aangewend tot vergrooting van het reeds zoo groote bestaande saldo van het Leeningfonds, doch tot verlagings van de ten bate van dat fonds geheven wordende belastingen.

De Regeering is daarom voornemens te bevorderen, dat de Verdedigingsbelasting II niet voor de helft, maar geheel wordt opgeheven en zulks met ingang van 1 Mei e.k.

De f 20,5 miljoen, welke de begrooting van het Leeningfonds voor 1926 als batig saldo aanwijst, vermeerderd met de f 5 miljoen, welke volgens het plan VAN VUUREN in 1926 uit het reeds gekweekte saldo beschikbaar is, komt met de geraamde opbrengst van de Verdedigingsbelasting II ad f 26,5 miljoen nagenoeg overeen.

¹⁾ Gelijk de Commissie VAN VUUREN te recht heeft opgemerkt, zal dit op den duur kunnen leiden tot verhoging van den post wegens rente van vlottende schuld.

Daarna volgt nog een uiteenzetting omtrent den stand der kast en de crisisuitgaven en haar dekking. Uit de eerste blijkt, dat op 7 Sept. l.l. de niet door tegenvorderingen gedekte en dus zuiver ten behoeve van 's Rijks huishouding aangegane vlottende schuld per saldo rond 43,6 miljoen bedroeg.

AANTEKENINGEN.

Indexcijfers v.anscheepsvrachten. — „De stijging der vrachten, welke de maand Juli te zien heeft gegeven, zette zich, hoewel in minder sterke mate, gedurende Augustus voort”, schrijft *The Economist*, „zoodat het indexcijfer van charter-vrachten voor volle ladingen over de afgelopen maand 111,54 bedraagt, hetgeen gelijk staat met een stijging van slechts 1,02 pCt. Voor Augustus is dit cijfer het laagste, sedert den oorlog bereikte; het bedroeg in Augustus 1924, 1923 en 1922 resp. 121,49, 116,53 en 131,65. In onderstaande tabel worden de schommelingen in de verschillende groepen samengevat.

Datum	Europeesche wateren	Noord-Amerika	Zuid-Amerika	Britsch-Indië	Verre Oosten en Stille Zuidzee	Australië	Totaal
Basis (Gemiddelde v. 1898—1913)	100	100	100	100	100	100	100
(Gemidd. v. 1913)	110,03	113,09	123,37	106,29	117,38	127,89	116,34
Febr. 1920	814,31	529,89	757,52	744,81	587,02	712,16	690,95
Dec. „	268,90	277,17	244,10	256,79	286,72	347,18	280,14
Dec. 1921	160,06	164,07	163,72	144,43	141,25	166,47	156,67
Dec. 1922	137,09	135,15	129,19	122,61	136,08	159,34	136,57
Dec. 1923	134,03	132,72	120,09	124,35	125,07	144,21	130,19
Aug. 1924	120,45	128,10	119,94	118,97	113,31	128,19	121,49
Sept. „	117,90	138,94	123,20	124,93	122,19	144,22	128,56
October „	118,80	143,09	125,96	126,59	135,47	156,68	134,43
Nov. „	115,01	137,32	120,31	120,50	131,95	162,02	131,18
Dec. „	117,44	129,18	119,45	119,76	129,29	161,13	129,38
Januari 1925	115,26	134,60	120,38	123,83	132,44	172,70	133,20
Februari „	114,92	146,54	118,04	121,95	129,99	178,04	134,91
Maart „	116,34	130,81	110,41	116,99	118,42	151,33	124,05
April „	114,18	133,39	110,62	115,95	114,60	138,87	121,27
Mei „	109,86	124,85	110,97	108,43	105,16	126,41	114,28
Juni „	109,25	104,78	108,24	105,53	100,43	112,17	106,73
Juli „	119,02	111,96	113,42	106,15	94,43	117,51	110,41
Augustus „	107,22	113,46	110,79	112,24	99,14	126,41	111,54

De veranderingen in het indexcijfer van iedere groep en sub-groep over de afgelopen maand worden in de volgende tabel weergegeven, waarbij het gemiddelde vrachtenpeil gedurende 1898—1913 op 100 is gesteld.

	Indexcijfer	+ of —
Golf. v. Biscaye; uitgaande vracht. .	119,27	— 18,35
„ „ thuisvracht	116,13	— 3,22
Middell. Zee; uitgaande vracht . . .	113,37	— 17,90
„ „ thuisvracht	110,55	+ 0,47
Noord-Amerika	113,46	+ 1,50
Zuid-Amerika; uitgaande vracht . .	114,15	— 20,12
„ „ thuisvracht	107,42	+ 14,86
Indië; uitgaande vracht	115,09	— 7,02
„ „ thuisvracht	109,39	+ 19,20
Het verre Oosten, enz.	99,14	+ 4,71
Australië	126,41	+ 8,90

Scherp reageerende op de schikking in den Britschen steenkolenmijnbouw bleven uitgaande kolenvrachten gedurende Augustus buitengewoon gedrukt, hoewel in het laatste gedeelte van de maand een gedeeltelijk herstel intrad in de vrachten op Zuid-Amerika, als gevolg van een vermindering in de vraag naar graanscheepen uit Argentinië. Het merkwaardigste feit in Augustus was een buitengewone, plotselinge opleving in de bevrachting van graanscheepen uit Zuid-Rusland, en ook afsluitingen waren talrijk in verband met de verscheping van maïs uit Zuid-

Afrika. In het verre Oosten hadden de zaken een flinken omvang en de nieuwe oogst van Australië begon ook de aandacht te trekken. Voor zoover het Noord-Amerikaansch graan betreft bleven de zaken gedrukt en de vraag naar ertsbooten uit de Middellandsche Zee en de havens van de Golf van Biscaye was min of meer beperkt.

De verhouding van het indexcijfer tot het gemiddelde over 1913 blijkt uit de volgende tabel:

(1913 = 100)

Maand	1922	1923	1924	1925
Januari	131,60	114,05	117,11	114,49
Februari	135,76	112,73	123,78	115,96
Maart	135,53	115,23	122,09	106,63
April	129,46	115,45	117,22	104,24
Mei	125,12	114,55	114,27	98,23
Juni	117,45	106,82	108,62	91,74
Juli	114,52	103,39	103,75	94,90
Augustus	113,16	100,16	104,43	95,87
September	110,37	103,04	110,50	
October	114,42	107,86	115,55	
November	119,43	111,21	112,76	
December	117,39	111,81	111,21	
Jaarl. gemiddeld	122,02	109,69	113,44	

Tervijl de toekomstige loop der vrachten ongetwijfeld voor het grootste deel een zaak van speculatief belang is, kan men met eenig vertrouwen een opleving als gevolg van seizoenoorzaken tegemoet zien. Er is veel verloren terrein te herwinnen, maar de toestand is volstrekt niet hopeloos. Het is niet onwaarschijnlijk, dat vroeg of laat de kolenuitvoerhandel voordeel zal trekken uit het subsidie van de Regeering en mocht deze prikkel samenvallen met een opleving in zaken als gevolg van de oogstverschepingen in den herfst, dan zullen waarschijnlijk tal van moeilijkheden, waaronder de „tramp”-vaart tegenwoordig gebukt gaat, weggenomen worden.

Een Gouvernements thee-onderneming op Java. — In het no. van 8 Juli ll. van dit weekblad werd door den heer F. H. de Kock van Leeuwen een aantal bezwaren ontwikkeld tegen het voornemen der Indische Regeering, aan 's Lands kina-onderneming een thee-onderneming te verbinden, waarvoor op de begroting voor 1926 een bedrag van f 90.000 was uitgetrokken.

Ten aanzien van de motieven tot dit besluit moest schr. zich tot gissingen bepalen; uit de sindsdien ontvangen Volksraad-stukken blijkt intusschen, dat de winstgevendheid der theecultuur in het Pengalengansche — naast de onzekere vooruitzichten der kina-cultuur — het Gouvernement tot zijn voornemen hebben gebracht.

Zoowel bij de schriftelijke als mondelinge behandeling der begroting van Landbouw, Nijverheid en Handel heeft de thee-onderneming een punt van gedachtenwisseling uitgemaakt. Een overzicht der gewisselde meningen volgt hieronder.

De Memorie van Toelichting der begroting van L., N. en H. bevat het volgende:

Uitgetrokken is een bedrag van f 90.000 als eerste termijn voor de opening van een aan de kina-onderneming te verbinden Thee-onderneming.

Met het oog toch op de zeer onzekere vooruitzichten van de kina-cultuur wordt het niet langer verantwoord geacht, de finantieele resultaten van de onderneming Tjinjireoan uitsluitend afhankelijk te laten blijven van deze cultuur. De gestadige uitbreiding der kina-aanplantingen op Java en Sumatra doet het productievermogen der bestaande ondernemingen steeds meer uitgaan boven de wereldconsumptie, op grond waarvan reeds vele jaren geen uitbreiding, maar zelfs een inkringing der gouvernementskina-aanplantingen plaats had. Waar in de laatste jaren geen verbetering, maar een verslechtering in dit opzicht valt waar te nemen, is het aangewezen de vrijgekomen gronden en de reservegronden der onderneming voor een andere cultuur te bestemmen. Gezien de buitengewone resultaten, met de theecultuur in het Pengalengansche bereikt, is het aangewezen deze gronden met thee te beplanten. Voor 1926 zijn daartoe voor het eerst gelden op de begroting gebracht tot een bedrag van f 90.000. Gerekend

wordt, dat in de jaren 1927—1932 een verder bedrag van f 813.000 noodig zal zijn om een volledige theeonderneming van 700 bouws inclusief fabriek tot stand te brengen.

Naar aanleiding hiervan kan men in het Afdelingsverslag het volgende lezen:

Verschillende opvattingen kwamen tot uiting. Zij, die uitingen van het standpunt, dat de kinaonderneming was opgezet zoo niet uitsluitend, dan toch in hoofdzaak uit winstbejag, oordeelden, dat de z.g. „onzekere vooruitzichten in verband met de beperkte wereldconsumptie” gevolg waren van een onoordeelkundige exploitatie. Dan had het Gouvernement de kinacultuur moeten monopoliseeren en dus niet door verkoop van geperfectioneerde bibit aan derden zijn eigen onderneming in gevaar moeten brengen. Bovendien werd gewezen op de groote beteekenis van de Indische kinacultuur voor de wereldmarkt, waardoor het mogelijk was, dat in den wereldoorlog de Indische Regeering verschillende voordeelen aan de oorlogvoerenden kon afdwingen. Zij betreurden het dan ook zeer, dat het Gouvernement thans door omstandigheden gedwongen is de voor de kina bestemde gronden met thee te doen beplanten. Anderen gingen echter van het standpunt uit, dat het niet op den weg der Regeering ligt om zich te begeven op cultuuravonturen. Zij konden het oprichten van Gouvernementsbedrijven alleen goedkeuren ter voorlichting en aanmoediging van het particulier initiatief. Van dit standpunt uit de exploitatie der kinaonderneming beoordeelende, konden zij niet anders dan toejuichen, dat het Gouvernement door verkoop van goede bibit concurrerende ondernemingen in het leven had geroepen. Maar zij konden zich allerminst vereenigen met de nieuw ontworpen theeonderneming.

Een lid was van meening, dat veeleer de kinaonderneming als zij niet meer winstgevend is van de hand gedaan moet worden. Het Gouvernement behoort dit terrein aan de particulieren over te laten. Hij zou gaarne vernemen of het bericht juist is, dat verschillende autoriteiten (de Res. van den Preanger, het Hoofd van Waterkracht en Electriciteit en een houtvester) bezwaar hebben gemaakt tegen de onderneming, in verband met de ontwouding van de streek om Tjinjroeaan.

Van andere zijde werd opgemerkt, dat zonder uitbreiding van gouvernementsexploitatie de kosten voor algemeen gewenschte dringend noodige sociale maatregelen nimmer gevonden kunnen worden, daar blijkbaar naar alle zijden de grenzen van het belastinggebied zijn bereikt. Deze leden juichten dan ook de oprichting van een theefabriek toe, mits echter de uitrusting zoodanig zij, dat kans op mislukking uitgesloten is. Enkelen wilden het voorstel aanvaarden, als consequentie van de bestaande onderneming.

Vrij algemeen was men van meening, dat de Regeering, blijkens Hare Memorie van Toelichting, Haar standpunt niet scherp had gesteld 'en blijk gaf, ten deze geen vaste lijn te volgen. In dit verband werd de vraag gesteld of de Regeering geheel deke de uitspraak van den Regeeringsgemachtigde in de 2e gew. zitting 1924 (H. 421, 3e alinea, 2e zin).

De oprichting van de voorgestelde model-theeonderneming werd door enkele leden, met het oog op het hooge peil der bestaande ondernemingen, onnoodig geacht. De aanlegkosten, f 1260,— per bouw bedragende, werden zeer hoog geoordeeld in vergelijking met andere ondernemingen.

Gevraagd werd of de voorstelling van zaken, gegeven in het artikel in „Het Nieuws van den Dag voor N.-I.” van 20 Mei 1925 inzake de op te richten model-theeonderneming, juist geacht moet worden.

In haar Memorie van Antwoord verklaart de Regeering de meening, dat 's Lands kinaonderneming in hoofdzaak uit winstbejag is opgezet, voor onjuist. Voorts was het voor de thee-afdeeling bestemde terrein niet bestemd om met kina te worden beplant. De Memorie vervolgt dan:

De wenschelijkheid om tot vorming van een theeafdeeling over te gaan, meent de Regeering in de Memorie van Toelichting voldoende te hebben gemotiveerd. Er is geen sprake van een streven om zooveel mogelijk nieuwe Landsbedrijven in het leven te roepen; de motieven zijn van zuiver opportunistischen aard. Tegen verkoop van de kinaonderneming, ook al zou deze tijdelijk niet winstgevend zijn, heeft de Regeering bezwaar. De Gouvernementsonderneming behoort tot de beste plantages en zal een mogelijke crisis ongetwijfeld te boven komen. Uit een geldelijk oogpunt is het echter van veel belang, dat tijdens een minder gunstigen toestand van de kinamarkt de inkomsten der theeafdeeling een tegenwicht vormen. Hierbij moet worden opgemerkt, dat de Regeering niet het scheppen van een model-onderneming beoogt, gelijk het afdelingsverslag zou doen denken, maar slechts een naar de normale eischen des tijds te vormen goede onderneming, waarvan de rentabiliteit verzekerd is te achten. De aanleg-

kosten ad f 1260 per bouw zijn voor een goed op te zetten onderneming niet te hoog.

Ten aanzien van de keuze der gronden zijn inderdaad bezwaren ingebracht. De Regeering heeft daarin en o.m. ook in het in het verslag bedoelde courantenartikel aanleiding gevonden, nog een nauwkeurig onderzoek te doen instellen. Zij hoopt de resultaten daarvan bij de mondelinge behandeling aan den Volksraad te kunnen mededeelen.

Bij de mondelinge behandeling zeide de heer s' Jacob: ¹⁾

Van Buitenzorg begeef ik mij naar Pengalengan, om mijn instemming te betuigen met het voornemen van de Regeering, de reservegronden van 's Lands kina-onderneming te bestemmen voor beplanting met thee. Op de hoogte van Tjinjroeaan is slechts keuze tusschen thee en kina en thee of kina. Ik acht het juist gezien, dat de Regeering hier de dualistische in plaats van de monistische oplossing kiest. Wanneer echter de Regeering het gemiddelde van f 1260 per bouw voor den aanleg en inrichting van de voorgenomen onderneming tot aan het tijdstip, waarop zij opbrengstgevend zal zijn, een gematigd gemiddelde noemt, kan ik mij niet aan Haar zijde scharen. Waar op de kosten van aanleg niet drukken kosten voor aanschaffing van den grond en ook niet voor het algemeen beheer, de laatste althans daarop niet behoeven te drukken, waar ook geen retributie voor houtgewas verschuldigd zal zijn, gaat het gemiddelde ver uit boven den standaard, die voor Pengalengan geldt. De Regeering zegt in de stukken, dat Zij niet voornemens is een model-onderneming in het leven te roepen. Ik heb dit tot mijn genoegen gelezen. Wanneer de Regeering werkelijk verre van Zich afzet het denkbeld om hier een onderneming te zetten voor vlagvertoon voor bezoekers, wanneer de Regeering den economischen standaard streng handhaaft en Zich alleen laat leiden door den strengen geest van efficiency, wanneer Zij buitensporigheden vermijdt, zooals inderdaad op Tjipetin Karet zijn voorgekomen, waar een administrateurshuis is gezet voor vijftig à zestig mille, en wanneer het hout, dat op de onderneming voorkomt naar gelang van de kwaliteit gebruikt zal worden voor den bouw van woningen en fabrieken, brandhout of kistenhout, daar vertrouw ik, dat de practijk mijn meening zal bevestigen, dat de Regeering ver beneden het geraamde bedrag zal uitkomen.

Verder hebben de heeren Fruin, Soejono en Talma over de thee-onderneming gesproken. De eerste maakte zijn oordeel afhankelijk van nadere, hem door den Directeur van Landbouw te verstrekken inlichtingen. De heer Soejono juichte de plannen der Regeering toe, terwijl de heer Talma, hoewel het voorstel allerminst zijn sympathie had, zich wegens de in dit geval geldende zeer bijzondere omstandigheden niet tegen het voorstel meende te moeten verzetten.

In zijn antwoord gaf de Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel allereerst den heer Fruin op diens vraag ten antwoord, dat de Regeering inderdaad nog op het ten vorigen jare als volgt geformuleerde standpunt staat:

„Over de wenschelijkheid in algemeen zinn, de Staatslandbouwbedrijven, die een belangrijke bate afwerpen voor de algemeene middelen, op peil te houden en waar mogelijk ter versterking van 's Lands financiën uit te breiden, bestaat weinig verschil van gevoelen.”

De heer Rutgers voegde hieraan echter onmiddellijk toe, dat de heer Fruin uit die zinsnede niet teveel moest lezen. Zij doelde nl. op de bestaande bedrijven. De heer Rutgers zeide verder: ²⁾

Maar dat dit inderdaad bedoeld is, Mijnheer de Voorzitter, blijkt uit het verband. Immers, er wordt niet gesproken van nieuwe bedrijven. Er wordt in den volgenden zin gezegd, dat in de eerste plaats gedacht is aan de Gouvernements guttaperchacultuur, die bijzonder winstgevend te maken was, omdat bij lange na niet aan de vraag naar gezuiverde plantage gutta kon worden voldaan. En dat het vast staat, dat Tjipetin niet in het optimum voor de guttapercha cultuur ligt, maar dat Sumatra verre de voorkeur verdient en dat de uitbreiding daarom op Sumatra moet plaats hebben en niet op Tjipetin. Op dit standpunt, dat niet spreekt over het entameeren van nieuwe staatsbedrijven, maar alleen ervan spreekt „om de Staatslandbouwbedrijven, die een belangrijke bate afwerpen voor de algemeene middelen” en de wenschelijkheid om die op peil te houden en waar mogelijk ter versterking van 's Lands financiën uit te breiden, staat de Regeering nog.

Het blijkt naar mijn meening op verschillende plaatsen uit

¹⁾ Hand. 1e gew. zitting 1925, p. 886.

²⁾ Handelingen, 1e gew. zitting 1925, p. 949/950.

de thans in behandeling zijnde begrootingsafdeeling voor landbouw. De volgende feiten wijzen dit uit, nl. het voorstel over de thee; verder is er: de uitbreiding van de guttaperchacultuur en de uitbreiding en op peil houden van de rubbercultuur op Java, met 4% en op Langsa met een grooter percentage.

Uit al die dingen blijkt, dat de Regeering op het standpunt staat, dat omtrent de wenschelijkheid in algemeen zin om de Staatsbedrijven die een belangrijke bate afwerpen voor de algemeene middelen, op peil te houden en waar mogelijk uit te breiden, weinig verschil van gevoelen bestaat.

Ik hoop, Mijnheer de Voorzitter, dat de heer Fruin hiermede tevreden zal zijn en uit het aangehaalde niet zal lezen iets, wat er niet mede bedoeld wordt, nl. een pleidooi voor algemeene uitbreiding van nieuwe Staatslandbouwbedrijven.

De heer Fruin: Maar op die gronden kan de Regeering net zooveel guttapercha-ondernemingen openen als Zij wil. Wat is de bedoeling van de Regeering eigenlijk?

De heer Rutgers, directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel: Als dat voor de algemeene middelen gewenscht is, wel.

De heer Fruin: Als er een Gouvernementstheeonderneming is, kan de Regeering ook weer net zooveel theeondernemingen openen als Zij wil.

De heer Stokvis: Dat is ook heel aardig.

De heer Rutgers, directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel: Daarvoor hebben we geen gronden genoeg.

De heer s'Jacob heeft ten aanzien van de theeonderneming gezegd, dat hij het, ook van bedrijfsstandpunt bezien, voor de Gouvernementsgronden te Tjinjireoan juist acht.

De heer Soejono: Is het theebedrijf dan geen nieuw bedrijf voor het Gouvernement?

De heer Rutgers, directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel: Het betreft hier het op peil houden van de inkomsten van de Gouvernementskinoonderneming te Tjinjireoan en die inkomsten worden bedreigd. Het is geen nieuw bedrijf.

De heer s'Jacob heeft gezegd, dat hij onlangs tegen het feit in algemeen zin geen bezwaar had, maar zich eenigszins verontrust gevoelde door den hoogen post op de begrooting voor dezen nieuwen theeaanplant. Ik kan daarop antwoorden, dat de begrooting is opgemaakt in overleg en overeenstemming met de commissie van bijstand, waarvan de voorzitter een erkend thee-expert is. Ik moet er alleen bijvoegen, dat de voorzitter van de commissie van bijstand den post op de begrooting nog iets hooger had willen hebben, doch dat de Regeering gemeend heeft, dat de oprichting van de fabriek niet die uitgaven behoefde mede te brengen, die daarvoor aanvankelijk geraamd waren, zoodat de begrotingspost zelfs wat lager geworden is, dan de besprekingen met de commissie van bijstand oorspronkelijk hadden aangegeven.

Overigens kan ik, ter verklaring van het hooge cijfer, hier aan toevoegen, dat in dit bedrag volgens de bij den Gouvernementsaccountantsdienst gebruikelijke regeling ook zit de op de kapitaalsrekening gebrachte bedragen voor rente, zoolang de verschillende aanplantingen nog niet in productie zijn. Die bedragen van rente op rente zijn te zamen tot ultimo 1932 / 170.000. Dat is een belangrijk bedrag, dat men in de kapitaalsrekening van particuliere maatschappijen niet altijd terugvindt in de boekwaarde.

De heer s'Jacob heeft, mede in dit verband, zijn vrees voor dure werken van de Gouvernementsbedrijven nog even geadstrueerd met een voorbeeld, waar hij sprak van de dure administrateurshuizen te Tjipetir, die vijftig à zestig mille zouden hebben gekost. Ik kan den heer s'Jacob geruststellen dat het administrateurshuis van de grootste onderneming op dit gebied, een rubber- en guttaperchaonderneming van ongeveer 2000 bouws, heeft gekost / 28.000.

Ten slotte is nog in dit verband de vraag gesteld hoe het stond met de hydrologische belangen bij den aanleg van dien theeaanplant en of de courantenberichten juist zijn, dat daar groot gevaar voor de Gouvernementswaterkrachtswerken dreigt. Inderdaad zijn die courantenberichten niet zonder eenigen grond. Hoewel nog ten vorigen jare de reserveterreinen van de Gouvernementskinoonderneming Rioeng Goenoeng van de zijde van het Boschwezen waren nagegaan, een kaart daarvan was gemaakt en naar aanleiding daarvan toen de meening ontstond, dat tegen ontginning van die terreinen geen hydrologische bezwaren aanwezig waren, is, nadat met den aanleg begonnen was, gebleken, dat een deel der gronden ligt in het brongebied der Tjisaroea, zoodat het voornemen bestaat de bedoelde terreinen weer uit de kinareserve terug te voeren en weer bij de boschreserve in te lijven.

Stand der cultures en uitvoer in Suriname gedurende het tweede kwartaal 1925. — De weersomstandigheden waren vrij gunstig. De te laat ingevallen regens kwamen den katoenooft ten goede, terwijl ze voor de koffiecul-

tuur minder gunstig waren. De regenval bedroeg in April 26.3 mM., in Mei 187.9 mM. en in Juni 284.7 mM., samen in het tweede kwartaal 1925: 498.9 mM.; het normaal gemiddelde over het 2de kwartaal bedraagt 834.2 mM.

Cacao. Deze cultuur is steeds achteruitgaande en kan vrijwel als verloren worden beschouwd. Er wordt evenwel steeds voortgegaan met het onderzoek naar de oorzaak der uitstervingsziekte.

Koffie. Hoewel, als reeds gezegd, deze cultuur geleden heeft door het te laat invallen van den grooten regentijd, is de stand vrij bevredigend. Door het langzaam aanrijpen der bessen zal evenwel de oogst verlaat en het product, waarop voor dit jaar gerekend was, niet verkregen worden.

Suiker. Dit gewas staat zeer goed. Met het uitbreiden der cultures wordt voortgegaan. De prijzen zijn evenwel dalende en geven reden tot bezorgdheid.

Rijst. De stand van deze cultuur is thans vrij gunstig. De oogst is evenwel verschoven daar door de ongewone droogte in de maanden April en Mei eerst in einde Mei een aanvang kon gemaakt worden met het uitplanten van de bibit.

De overige gewassen van den kleinen landbouw, zooals bananen, bacoven, cassaven, maïs en cocosnoten, waren ruim voldoende voor de locale behoefte.

Op zeer bescheiden schaal begint de verwerking van enkele producten voor den uitvoerhandel zich te ontwikkelen.

Katoen. Op grond van de gunstige resultaten met de proeven met deze cultuur bereikt, wordt ze nu uitgebreid.

Boschbedrijven. De houtuitvoer voor de meubelmakerij in Nederland neemt toe.

Balata. De weersomstandigheden waren zeer gunstig voor dit bedrijf en de balata-exploitanten mogen zich verheugen in betere productie dan in de laatste jaren het geval was, welk resultaat aan de hoogere exploitatiekosten tegemoet komt.

Bauxite. Dit bedrijf wordt steeds uitgebreid. Binnenkort wordt een aantal ingenieurs uit Nederland verwacht in dienst van de Surinaamsche Bauxite Maatschappij.

De uitvoer van de voornaamste producten bedroeg gedurende het tweede kwartaal in vergelijking met het overeenkomstig tijdvak van 1924:

	1925	1924
Bacoven (versche).... KG.	1.630	374
Balata..... "	69.577	8.168
Bananen..... bossen	2.398	—
Bauxite, ton van 1000 KG.	31.224	11.777
Cacao..... "	267.779	444.476
Goud (ruw)..... Gram	67.799½	75.438
Groenten (versch).... KG.	17.115	3.556
Hout..... M³.	1.302½	364 ⁴⁰ / ₈₀
Letterhout..... KG.	2.200	—
Huiden..... "	10.069	8.323
Katoen..... "	—	—
Koffie..... "	489.362	275.859
Maïs..... "	150.745	72.220
Pataten en andere aardvruchten..... "	2.648	—
Rijst (gepeld)..... "	8.550	—
" (ongepeld)..... "	1.000	—
Rum (50%)..... L.	58.944	81.970
Suiker 1e product... KG.	1.176.536	346.800
" 2e " " " "	86.621	67.876
Sinaasappelen..... St.	84.350	7.311
Vruchten (versch) ... KG.	1.947	5.660
Zemelen..... "	2.510	9.860

ONTVANGEN:

Prijzen, index-cijfers en wisselkoersen op Java 1918—1924. No. 19 v. d. Mededeelingen van het Centraalkantoor voor de Statistiek te Weltevreden. Weltevreden; Landsdrukkerij. 1925.

Bijdrage tot de techniek van het lager landbouwonderwijs door A. J. Koens. No. 8 v. d. Mededeelingen van de Afdeeling Landbouw. Weltevreden; Landsdrukkerij 1925.

STATISTISCH OVERZICHT VAN DEN ECONOMISCHEN TOESTAND VAN NEDERLAND.

(Niet met * gemerkte gegevens ontleend aan het Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek.)

	1924		1925						Jan./Juli	
	Dec.	Jan.	Febr.	Mrt.	April	Mei	Juni	Juli	1924	1925
Arbeidsmarkt.										
Bedrag der gehouden aanbestedingen $\times f$ 1000	17.931	7.197	8.210	8.454	10.909	9.422	10.583			
waaronder voor fabrieksbouw $\times f$ 1000	278	296	427	488	488	498	390			
*Staats- en part. mijnen. Aantal arbeiders op 1 en der maand	29.966	30.143	30.293	30.315	30.248	29.944	29.939	30.287		
*Metaalindustrie. Aantal meerderj. arbeiders op 1 Jan. en 1 Juli		23.271							20.587 ³⁾	23.271 ³⁾
Haven- { Gemiddeld aantal taken p. week v. } Amsterdam	22,4	20,1	17,1	18,1	15,1	15,0	13,9	16,2	135,4	115,5
bedrijf { alle b. d. "Havenarbeids-Reserve" } Rotterdam	60,5	44,3	43,2	41,4	38,1	40,6	36,4			
Zeevisscherij; aantal vaartuigen, welke de — uitoefenden.	571	\$ 385	\$ 451	\$ 492	\$ 508	\$ 568	\$ 763			
Indexcijfer der Werkloosheid.										
	10,9	12,8	10,0	8,—	6,6	\$ 6,1	\$ 5,8	\$ 6,9	9,3	\$ 8,0
Arbeidsbemiddeling. ¹⁾										
Aanbiedingen v. { Ingeschreven ged. de maand. } 1000	58,5	52,8	43,1	47,7	39,7	38,5	42,1	46,9		
werkzoekenden. { Overgebl. op het einde v. de mnd. }	87,0	88,9	83,7	76,3	66,6	57,4	59,6	58,2		
Aanvragen van { Ingeschreven ged. de maand. } 1000	17,5	19,6	18,0	23,2	21,6	21,8	21,1	22,8		
werkgevers. { Overgebl. op het einde v. de mnd. }	3,7	4,2	4,2	5,1	5,5	5,7	5,0	4,6		
Plaatsingen.....	13,9	15,4	14,8	18,2	16,7	16,8	17,3	18,3		
Arbeidsloon.										
Ondergrondse arbeiders { bij de mijnen	f 5,48	f 5,50	f 5,49	f 5,48	f 5,28	f 5,29	f 5,33		f 5,96 ¹⁶⁾	
Bovengrondse { (loon per dienst)	„ 4,05	„ 4,04	„ 4,06	„ 4,02	„ 3,89	„ 3,88	„ 3,89		„ 4,27 ¹⁶⁾	
Bouwbedrijven { Metselaar uurinkomen }	„ 0,97	„ 0,90	„ 0,91	„ 0,92	„ 0,91	„ 0,97	„ 1,—		„ 0,98 ¹⁶⁾	
Amsterdam. { Timmerman - „ }	„ 0,94	„ 0,93	„ 0,91	„ 0,91	„ 0,92	„ 0,92	„ 0,92		„ 0,93 ¹⁶⁾	
Metaalindustrie, uurinkomen van meerderjarige arbeiders	„ 0,85	„ 0,82	„ 0,82	„ 0,84	„ 0,87	„ 0,87	„ 0,91		„ 0,84 ¹⁶⁾	
Artillerie- { Wapenfabriek te Hembrug } norm. uur.	„ 0,56	„ 0,66 ³⁾							„ 0,57 ³⁾	
inrichtingen { Fabrieken van munitie en ontplof- bare stoffen te Hembrug. }		„ 0,57 ³⁾							„ 0,71 ³⁾	
tingen { Constructiewerkplaatsen te Delft : }		„ 0,73 ³⁾							„ 0,81 ³⁾	
Voortbrenging en verbruik.										
Zee. { aanvoer in Ned. havens ⁹⁾ } \times 1000 K.G.	8.328	2.726	3.023	3.949	3.876	4.321	3.564			
visscherij. { opbrengst $\times f$ 1000	1.935	723	1.272	1.107	1.000	1.052	1.174			
*Productie der kolenmijnen \times 1000 ton ⁹⁾	\$ 511	\$ 539	\$ 480	\$ 558	\$ 526	\$ 519	\$ 506	\$ 601	\$ 3.368	\$ 3.728
Voor binnenlandsch verbruik beschikbaar gekomen hoeveelheid steenkolen \times 1000 ton ⁷⁾	\$ 870	\$ 921	\$ 816	\$ 839	\$ 687	\$ 784	\$ 760	\$ 823	\$ 5.612	\$ 5.630
In consumptie gebrachte suiker ⁹⁾ \times 1000 K.G.	15.912 ¹⁸⁾	17.067	12.899	16.821	13.933	15.385		18.986	105.611	112.210
Aan de consumptie onttrokken suiker ⁹⁾ \times 1000 K.G.	1.199	704	1.243	996	837	912		664	10.543	6.468
*Schepen in aanbouw; inhoud in bruto Registerton ¹⁰⁾	124.766			119.908			100.682			
Handel en Verkeer.										
Handelsbeweging zonder gouden en zilveren munt en muntmateriaal (in miljoenen)	220	211	197	204	194	198	183	224	1.345	1.410
Invoer	136	140	136	146	144	150	124	162	891	1.003
Uitvoer	83	71	61	58	49	48	59	62	454	407
Saldo invoer	12,0	12,8	11,1	12,3	12,8	12,4	12,8	15,0	96,1	89,3
Ontvangsten der Spoorwegmaatsch. (in miljoenen)	125,22	113,42	111,57	110,78	112,61	111,98	115,87	115,87	123,62 ²¹⁾	
Ontvangsten per dagkilometer sedert 1 Jan. (in gld.)	1,345	1,239	1,113	1,327	1,329	1,539	1,675	1,452	7,582	9,675
Inklaringen (geladen Nieuwe Waterweg { zeeschepen } IJmuiden)	330	330	244	317	323	347	322	348	2,090	2,233
Inklaringen { Lobith (geladen rivierschepen in 1000 ton	2.099	1.981	1.684	1.963	1.975	2.237	2.187	2.685	11.919	14.712
Uitklaringen { van 1000 K.G. }	1.437	1.279	1.255	1.443	1.624	1.757	2.129	2.097	6.999	11.584
Opgelegde zeeschepen o.j.d. ten der maand: aantal ¹¹⁾	3	20	19	17	15	22	37	20 ²¹⁾		
Idem: bruto inhoud in 1000 registertonnen	19	108	98	89	80	73	118	188	129 ²¹⁾	
Goederenvervoer { Gelost bij invoer. } (in 1000	1.691	1.257	1.606	1.624	1.581	1.893	1.722	2.038	10.815	12.177
in de havens ¹²⁾ { Geladen bij uitvoer. } (in 1000	596	635	625	665	636	701	565	756	3.504	4.583
Doorgevoerd met overlading) ton	1.683	1.815	1.712	1.790	1.800	1.981	1.999	2.470	9.561	13.571
Prijzen, kosten van levensonderhoud.										
Indexcijfers der groothandelsprijzen { Algemeen cijfer in Nederland (1913 = 100) } Voedingsmidd. e.d.	160	160	158	155	151	151	153	155	154	155
Kosten van { Arbeidersgezinnen A'dam (Mrt. '20 = 100). } levens- onderhoud. { Arbeidersgez. te 's-Gravenhage (1921 = 100). } Ambtenaarsgez. te 's-Gravenhage (1921 = 100)	84,6	84,6	84,1	83,9	83,0	83,0	85,7	84,6	152	154
Financiën.										
*Opbrengst Rijksmiddelen (totaal)	32,5	40,9 ¹⁴⁾	33,3	35,9	37,4	43,6	38,3	37,4	248,3	266,8
* " Beursbelasting } (in miljoenen)	0,257	0,523	0,407	0,483	0,296	0,422	0,398	0,581	2,169	3,110
* " Invoerrechten }	3,37	2,86	2,98	3,30	2,82	2,89	3,75	3,43	20,86	22,03
* " Statistiekrecht }	0,368	0,355	0,319	0,354	0,335	0,333	0,363	0,353	2,349	2,412
*Gegireerd door den Postch. en Girodienst (in miljoenen)	229	298	248	261	271	284	254	267		1.883
*Giro-omzet bij de Ned. Bank (in miljoenen)	2526	2709	2239	2519	2665	2736	2684	3039	16.307	18.591
Wisseldisconto der Nederl. Bank	4,69	4,23	4,—	4,—	4,—	4,—	4,—	4,4	4,95	4,01
Particulier disconto	3,80	2,63	2,14	2,34	3,23	3,45	3,08	2,72	4,19	2,80
Prolongatie	3,61	2,59	2,08	2,11	2,84	2,85	2,47	2,32	4,16	2,47
I. Nederl. Staatsleeningen										
II. Provinc. en gemeent. leeningen										
III. Hypbanken werkz. in Nederl. [Pbr.]										
IV. Spoorwegleeningen										
Fondsen I tm. IV										
V. Nijverheid [Aand. van 49 ondern.]	72	73	74	76	74	78	80	77	77	77
VI. Bank- en credietinstell. [Aand. van 7 ondern.]	68	72	74	74	72	75	79	78	80	80
VII. Scheepvaart [Aand. van 7 ondern.]	68	72	71	67	64	66	61	61	63	63
VIII. Indische fondsen [Aand. van 24 ondern.]	95	98	100	102	103	106	103	107	109	109
IX. Petroleum [Aand. Kon. Ned. Petr. Mij.]	91	98	104	100	95	96	99	100	96	96
*Emissies (in miljoenen)	23,2	18,6	61,9 ¹⁵⁾	70,8 ¹⁷⁾	9,1 ¹⁸⁾	36,0 ¹⁹⁾	49,02 ²⁰⁾	73,6 ²²⁾	234,7	321,0
Aantal uitgesproken Faillissementen.										
	352	371	370	354	338	304	363	360	2.550	2.460

§ Voorloopige cijfers.

¹⁾ Omvattende de werkzaamheden van 39 districtsarbeidsbeurzen, van drie andere arbeidsbeurzen en voor zoover bekend, van de correspondentieschappen der arbeidsbemiddeling, ²⁾ te halffjaar. ³⁾ Op 1 Januari. ⁴⁾ Loon op 1 Juli. ⁵⁾ Zoowel door Nederlandsche als buitenlandse schepen. ⁶⁾ Kolenslik niet inbegrepen. Wel zijn inbegrepen de steenkolen, welke voor eigen gebruik dienen, alsmede de kolen, die aan de mijnwerkers gegeven worden [z.g. „Deputakohlen“]. ⁷⁾ Saldo invoer plus eigen productie. ⁸⁾ D.w.z. onder betaling van accijns in het vrije verkeer gebracht. Aangenomen mag worden, dat deze suiker, zoo al niet in dezelfde maand, dan toch binnenkort de consumenten bereikt.

⁹⁾ D.w.z. waarvoor restitutie van accijns is verleend wegens uitvoer in den vorm van suikerhoudende goederen. ¹⁰⁾ I. Op den laatste van het kwartaal. Cijfers van Lloyds. ¹¹⁾ Te Amsterdam en te Rotterdam. ¹²⁾ Amsterdam, Rotterdam, Vlissingen, Vlaardingen, Hoek van Holland, Terneuzen, Zaandam, Delfzijl, Harlingen, Maassluis, Dordrecht, IJmuiden en overige havens. ¹³⁾ W.o. 400.000 KG. in October t/m. December frauduleus in consumptie gebracht. ¹⁴⁾ Rijwielbelasting 4,3. ¹⁵⁾ Nom. 54,0 voor conversie. ¹⁶⁾ Juni. ¹⁷⁾ Nom. 36,5 voor conversie. ¹⁸⁾ Nom. 2,9 voor conversie. ¹⁹⁾ Nom. 32,3 voor conversie. ²⁰⁾ Nom. 20,5 voor conversie. ²¹⁾ Juli. ²²⁾ Nom. 39,3 voor conversie.

EMISSIES IN AUGUSTUS 1925.

Staatsleeningen	f 4.987.500,—
zijnde:	
Koninkrijk Denemarken \$ 2.000.000,—	
5½ % 30-jar. buitenl. Goudleening	
van 1925 à 99¼ %.	
Prov.- en Gemeentelijke Leeningen ..	13.188.750,—
zijnde:	
's-Gravenhage f 7.500.000,— 4½ %	
obl. à 97¼ %.	
Samarang f 6.000.000,— 5 % obl. à	
98¼ % (1).	
Industrieële ondernemingen	8.975.000,—
zijnde:	
American Bemberg Corporation	
\$ 1.500.000,— 7 % cum. pref. aand.	
à 106 %.	
N.V. Nederlandsche Kunstzijdefabriek	
f 2.500.000,— aand. à 200 %.	
Mijnbouw-Ondernemingen	999.550,—
zijnde:	
Altmarkische Bergwerks-Aktiengesellschaft G.M. 1.250.000,— 1e	
hyp. 8 % obl. à 98 %.	
N.V. Kampar Sumatra Goud Exploratie-Mij. f 715.000,— aand. à	
37 % (2).	
Petroleum-Ondernemingen	2.230.000,—
zijnde:	
Marland Oil Company 20.000 aand.	
zonder nominale waarde (3).	
Rubber-Maatschappijen	700.000,—
zijnde:	
N.V. Koloniale Cultuur Compagnie	
f 500.000,— aand. à 140 %.	
Diversen	265.000,—
zijnde:	
N.V. Haagsche Handel-Maatschappij tot Exploitatie van Onroerende Goederen f 250.000,— aand. à 106 %.	

Totaal.... f 31.345.800,—

1) Deze leening diende voor conversie der 7½ % en 6 % leeningen van 1921 en de 6 % leening 1922, groot pro resto resp. f 1.961.000,—; f 980.000,—; en f 994.000,— en van de 6 % leening 1924 groot f 500.000,—.

2) Introductie ter beurze tegen 37 % (eerste koers van uitgifte).

3) Introductie ter beurze tegen ± f 1115 per 10 aandelen.

Totaal der emissies in Januari....	f 18.577.625,—
Februari ..	61.936.125,—
Maart	70.842.730,—
April	9.140.515,—
Mei	37.981.242,50
Juni	49.001.952,50
Juli	73.559.300,—
Augustus ..	31.345.800,—
Algemeen Totaal ..	f 352.385.290,—

Bovendien werd de inschrijving opengesteld op:
 R.K. Parochies te Essen f 130.000,— 8 % obl. à 100 %.
 R.K. Parochie van den H. Jeroen te Noordwijk f 225.000,— 5 % obl. à 98¼ %.
 Bisdóm Spiers f 600.000,— 7 % obl. à 99 %.
 Kath. Marien Hospital te Aken f 300.000,— 8 % obl. à 100 %.
 Congregatie van Onze Lieve Vrouwe te Tegelen f 500.000,— 5½ % obl. à 98¼ %.
 Kloster der Carmeliterinnen Unsrer Lieben Frau vom Berge Carmel Köln f 100.000,— 8 % obl. à 100 %.
 St. Hippolytus-Stichting te Delft f 300.000,— 5 % obl. à 98 %.

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	Juli 1925		Juli 1924	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders	60.995	f 3.038.964.000	70.243	f 2.137.404.000
waarvan door de H.-bank plaatselijk	45.513	„ 2.624.358.000	48.369	„ 1.825.389.000
Ter voldoening van Rijksbelast.	1.805	„ 10.361.000	10.939	„ 12.108.000

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTOS.

Ned. (Disc. Wissels. 4 15 Jan. '25)	Zwits. Nat. Bk. 4 16 Juli '23
Bel. Binn. Eff. 4½ 15 Jan. '25	N. Bk. v. Denem. 5½ 7 Sept. '25
Vrsch. in R.C. 5½ 15 Jan. '25	Zweedsche Rbk 4½ 21 Aug. '25
Javasche Bank ... 4½ 20 Oct. '24	Bank v. Noorw. 5 14 Sept. '25
Bank van Engeland 4½ 6 Aug. '25	Bk. v. Tsjecho-
Duitsche Rijksbk. 9 26 Feb. '25	slowakijë. — 7 25 Mrt. '25
Bank v. Frankrijk 6 9 Juli '25	N. Bk. v. O'rijk. 9 3 Sept. '25
Belgische Nat. Bnk. 5½ 22 Jan. '23	N. Bk. v. Hong. 9 28 Mei '25
Fed. Res. Bank N.Y. 3½ 26 Feb. '25	Bank v. Italië. 7 17 Juni '25
Bank van Spanje ... 5 23 Mrt. '23	Z.-Afr. Res. bnk 5½

OPEN MARKT.

	1925				1924	1923	1914
	12 Sept.	7-12 Sept.	31 Aug.-5 Sept.	24-29 Aug.	8-13 Sept.	10-15 Sept.	20-24 Juli
Amsterdam							
Partic. disc.	3½/16	3½/16-15/16	4-1/8	3½/16-4	2¼-3¼	3-1/8	3¼-3½/16
Prolong.	3½	3½	3½-4¼	3½	2¼-3	3-1/4	2¼-3¼
Londen							
Daggeld ..	2½-3½	2½-3½	2½-4	2¾-4	2-3¼	2-3¼	1¾-2
Partic. disc.	3¾-13/16	3¾-7/8	3¾-13/16	3¾-7/8	3¾-13/16	3¾-13/16	2¼-3¼
Berlijn							
Daggeld ..	7-9	7-9	8-10½	7-9½	—	—	—
Partic. disc.	—	—	—	—	—	—	—
30-55 d...	7½/8	7½-9/8	7¾-5/8	7¾	—	—	—
56-90 d...	7	7¼	7¼-3/8	7¾	—	—	2½-1/2
Waren-wissel.	8½-3¼	8½-9	8¾-9	8¾-9	—	—	—
New York 1)							
Call money	4-1/4	4-5¼	4-3/4	4-3/4	2-1/4	4¼-6¼	1¾-2¼
Partic. disc.	3½-3¼	3½-3¼	3¾-13/16	3¾-3¼	—	—	—

1) Call money-koers v. 11 Sept. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijd.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York **)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
8 Sept. 1925	2.48½/16	12.04½	59.10	11.67	11.06	100¼
9 " 1925	2.48½/16	12.05½	59.16	11.72	11.08	100¾/8
10 " 1925	2.48 13/16	12.06½	59.21	11.70	11.—	100½
11 " 1925	2.48 13/16	12.05½	59.21	11.67½	11.—	100½
12 " 1925	—	12.05½	59.21	11.68	10.98½	100½
14 " 1925	2.48¾	12.05½	59.21	11.69½	10.97½	100½
Laagste d.w. 1)	2.48¾	12.04½	59.07	11.63	10.90	100
Hoogste d.w. 1)	2.48 7/8	12.06½	59.25	11.73	11.08	100¾
7 Sept. 1925	2.48½/16	12.04½	59.10	11.65	11.06	100¼
31 Aug. 1925	—	—	—	—	—	—
Muntpariteit	2.48¾	12.10	59.26	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
8 Sept. 1925	47.97½	35.02½	7.35	1.22½	10.02½	35.87½
9 " 1925	48.05	35.05	7.35	1.22	10.57½	35.40
10 " 1925	48.05	35.05	7.36	1.22½	10.40	35.62½
11 " 1925	48.05	35.05	7.35	1.22½	10.19	35.75
12 " 1925	48.05	35.10	7.36	1.22½	—	—
14 " 1925	48.05	35.05	7.37	1.22½	10.36	36.20
Laagste d.w. 1)	47.90	34.90	7.33	1.17½	9.93	35.30
Hoogste d.w. 1)	48.10	35.15	7.39	1.27½	10.70	36.35
7 Sept. 1925	47.95	35.02½	7.36	1.22	9.97	35.45
31 Aug. 1925	—	—	—	—	—	—
Muntpariteit	48.—	35.—	50.41	48.—	48.—	48.—

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

Data	Stockholm *)	Kopen- hagen *)	Oslo *)	Hel- sing- fors 1)	Buenos- Aires 1)	Mon- treat 1)
8 Sept. 1925	66.62½	62.35	53.80	6.26	100	2.48½
9 " 1925	66.65	62.65	55.30	6.26	100 1/8	2.48 1/8
10 " 1925	66.70	61.90	54.45	6.26	100 1/2	2.48 1/2
11 " 1925	66.70	61.10	52.70	6.26	100 1/4	2.48 1/4
12 " 1925	66.70	61.45	52.90	6.26	100 1/4	2.48 1/4
14 " 1925	66.70	61.—	51.60	6.26	100 1/4	2.48 1/8
Laagste d.w. 1)	66.55	60.50	51.20	6.24	99 1/2	2.48
Hoogste d.w. 1)	66.75	63.—	55.80	6.28	100 1/4	2.49
7 Sept. 1925	66.65	61.95	53.15	6.26	100 1/4	2.48 1/4
31 Aug. 1925	—	—	—	—	—	—
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	105	2.48 1/2

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p.100 fr.)	Berlijn (\$ p.100 Mk.)	Amsterdam (\$ p.100 gld.)
8 Sept. 1925	4,84 ⁷ / ₈	4,70	23,80	40,26
9 " 1925	4,84 ¹⁹ / ₁₆	4,70	23,80	40,21
10 " 1925	4,84 ³ / ₄	4,70	23,80	40,19
11 " 1925	4,84 ¹¹ / ₁₆	4,69	23,80	40,19
12 " 1925	4,84 ³ / ₄	4,69	23,80	40,20
14 " 1925	4,84 ³ / ₄	4,71	23,80	40,20
1 Sept. 1925	4,85 ⁹ / ₈	4,69	23,80	40,29
Muntpariteit	4,8667	19,30	23,81 ¹ / ₄	40 ³ / ₁₆

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	29 Aug. 1925	5 Sept. 1925	7/12 Sept. '25 Laagste	12 Sept. 1925 Hoogste
Alexandrië	Piaat. p. £	97 ¹⁵ / ₃₂	97 ¹⁵ / ₃₂	97 ⁹ / ₈	97 ⁹ / ₈
*Bangkok	Sh. p. tical	1/10 ¹ / ₈	1/10 ¹ / ₈	1/10 ¹ / ₈	1/10 ¹ / ₈
B. Aires 1)	d. p. \$	45 ¹ / ₁₀	45 ¹ / ₁₀	45 ¹ / ₁₀	45 ¹ / ₁₀
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6 ³ / ₁₀	1/6 ³ / ₁₀	1/6 ³ / ₁₀	1/6 ³ / ₁₀
Constantin.	Piaat. p. £	842 ¹ / ₂	835	830	870
Hongkong	Sh. p. \$	2/4 ³¹ / ₃₂	2/4 ³ / ₈	2/5	2/6 ⁷ / ₁₆
Lissabon 1)	d. per Mil.	2 ¹ / ₂	2 ¹ / ₂	2 ³¹ / ₆₄	2 ³³ / ₆₄
Mexico	d. per \$	26	26	25	27
Montevideo 1)	d. per \$	49 ¹ / ₂	49 ¹ / ₂	49	49 ¹ / ₂
Montreal	\$ per £	4.85 ¹ / ₂	4.85 ³ / ₂	4.84 ¹ / ₂	4.84 ¹ / ₂
R.d.Janeiro 1)	d. per Mil.	6 ¹ / ₂	6 ⁹ / ₁₀	6 ¹ / ₂	6 ²⁵ / ₃₂
Shanghai	Sh. p. tael	3/2 ¹⁵ / ₁₆	3/3 ¹ / ₂	3/2 ³ / ₄	3/4
Singapore	id. p. \$	2/4 ³ / ₁₀	2/4 ³ / ₁₀	2/4 ¹ / ₈	2/4 ³ / ₁₀
Valparaiso 1)	peso p. £	39.90	39.70	39.70	39.80
Yokohama	Sh. p. yen	1/8 ¹ / ₁₀	1/8 ¹ / ₈	1/8 ³ / ₃₂	1/8 ⁹ / ₃₂

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.

ZILVERPRIJS

Londen 1)	(N.York 2)
7 Sept. 1925..	33 ⁵ / ₁₆
8 " 1925..	33 ¹ / ₁₆
9 " 1925..	32 ¹⁵ / ₁₆
10 " 1925..	33 ³ / ₁₆
11 " 1925..	33 ⁹ / ₁₆
12 " 1925..	33 ¹ / ₄
13 Sept. 1924..	34 ¹³ / ₁₆
20 Juli 1914..	24 ¹³ / ₁₆

GOUDPRIJS 3)

Londen 1)
7 Sept. 1925..
8 " 1925..
9 " 1925..
10 " 1925..
11 " 1925..
12 " 1925..
12 Sept. 1924..
20 Juli 1914..

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine.

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen	7 September 1925	14 September 1925
Saldo bij Nederl. Bank	f —	f —
Saldo bij betaalmeesters...	4.623.000,38	3.951.768,49
Voorschot op ult. Aug. 1925 aan de gemeenten op voor haar door Rijk te heffen gem. ink.bel. en opcenten op Rijksink.bel.	37.032.491,41	43.262.061,46
Voorsch. aan de koloniën	13.202.311,19	22.168.979,97
Voorsch. a. h. buitenland	217.449.380,47	217.485.114,96
Daggeldleeningen tegen onderp. v. schatk.papier	6.000.000,—	—

Verplichtingen.	7 September 1925	14 September 1925
Voorsch. door de Ned. Bank	f 12.222.602,11	f 13.973.227,72
Schatkistbilj. in omloop 1)	143.892.000,—	143.817.000,—
Schatkistprom. in omloop	109.950.000,—	109.930.000,—
Waarv. direct bij Ned. Bk.	—	—
Zilverbons (met inbegrip v. de bedragen bij de betaalmeesters in kas)	18.241.103,50	18.307.868,50
Door den Postch.- en Giro-dienst in 's Rijks Schatkist gestort	44.079.373,92	48.522.890,27
Schuld a. d. Bank v. Ned. Gemeenten	230.669,66	465.162,02

1) Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	5 September 1925	12 September 1925
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-I.	f 1.780.000,—	f 12.773.000,—
Ind. Schatk.prom. in oml.	57.000.000,—	49.150.000,—
Voorsch. Jav.Bk. aan N.-I.	7.516.000,—	11.057.000,—
Muntbiljetten in omloop.	36.430.000,—	35.590.000,—
Ten voordeele v. N.-I. geboekt beleggingsgeld v. h. N.-I. muntfonds....	5.857.000,—	5.857.000,—
Totaal	f 108.583.000,—	f 114.427.000,—
Teg. v. N.-I. bij 's Rijks kas	—	—

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 14 September 1925.

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom. enz. in disc.	Hfdbk. f 48.166.145,47 Bijbkn. „ 15.782.081,55 Ag.sch. „ 26.078.580,23	f 90.026.807,25
Papier o. h. Buitentl. in disconto	Idem eigen portef. f 243.025.846,—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	—	243.025.846,—
Beleeningen	Hfdbk. f 45.329.260,44 incl. vrsch. Bijbkn. „ 11.350.887,99 in rek.-crt. Ag.sch. „ 67.622.079,44	f 124.302.227,87
Op Effecten	f 121.936.272,87	—
Op Goederen en Spec.	2.365.955,—	124.302.227,87
Voorschotten a. h. Rijk	—	12.491.728,95
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud f 56.184.160,— Muntmat., Goud „ 362.170.189,32	f 418.354.349,32
Munt, Zilver, enz.	22.923.367,70	—
Muntmat., Zilver	—	441.277.717,02
Effecten	Belegging Res.fonds. f 6.480.915,74 id. van 1/5 v. h. kapit. „ 3.998.950,69	10.479.866,43
Gebouwen en Meub. der Bank	—	5.171.000,—
Diverse rekeningen	—	39.865.871,68
	f 966.641.065,20	

Passiva.

Kapitaal	20.000.000,—
Reservefonds	6.483.597,96
Bijzondere reserve	12.000.000,—
Bankbiljetten in omloop	881.905.880,—
Bankassigatiën in omloop	1.274.836,39
Rek.-Cour. saldo's: Het Rijk f — Anderen „ 35.268.976,66	35.268.976,66
Diverse rekeningen	9.707.774,19
	f 966.641.065,20

Beschikbaar metaalsaldo f 257.031.130,14
Op de basis van 1/5 metaaldekking „ 73.341.191,53
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. „ 1.285.155.650,—
Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andero opsch. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
14 Sept. '25	418.354	22.923	881.906	36.544	257.031	48
7 " '25	416.917	22.672	893.027	25.567	255.314	48
1 " '25	414.417	23.002	899.192	27.224	251.580	47
24 Aug. '25	414.428	23.179	862.759	30.111	258.475	49
17 " '25	414.444	22.817	871.455	28.964	256.616	49
10 " '25	419.394	22.600	885.955	22.894	259.658	49
15 Sept. '24	531.511	11.810	967.447	32.771	342.678	54
25 Juli '14	162.114	8.228	310.437	6.198	43.521 1)	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenland	Diverse rekeningen 2)
14 Sept. 1925	90.027	—	124.302	243.026	39.866
7 " 1925	94.707	—	124.262	242.848	39.500
1 " 1925	90.486	—	148.198	243.104	39.212
24 Aug. 1925	90.088	—	116.228	242.972	37.645
17 " 1925	88.815	1.000	125.300	242.803	37.628
10 " 1925	88.179	1.000	132.109	237.152	40.464
15 Sept. 1924	173.414	46.000	157.339	47.608	96.292
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

1) Op de basis van 1/5 metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andero opsch. schulden	Discont.	Div. rekeningen 1)
8 Aug. 1925..	1.013	1.605	544	997	297
1 " 1925..	1.014	1.692	477	1.015	300
25 Juli 1925..	1.024	1.448	737	1.012	298
18 " 1925..	1.008	1.491	733	992	327
11 " 1925..	1.008	1.626	745	1.012	307
9 Aug. 1924..	1.169	1.534	718	1.091	381
5 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andero opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
12 Sept. 1925	176.250		325.000	61.500	98.950
5 " 1925	177.000		321.500	52.000	102.300
29 Aug. 1925	177.000		315.000	50.500	103.900
8 Aug. 1925	132.688	45.318	316.951	57.533	103.962
1 " 1925	132.714	45.171	311.267	61.186	104.112
25 Juli 1925	132.941	45.810	311.088	55.235	106.261
18 " 1925	132.970	45.615	309.107	45.364	108.364
13 Sept. 1924	156.982	62.440	267.694	109.333	144.581
15 " 1923	160.850	60.921	264.986	134.080	142.515
25 Juli 1914	22.067	31.907	110.172	12.634	4.842 ^a

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
12 Sept. 1925		178.500		***	46
5 " 1925		167.680		***	47
29 Aug. 1925		162.070		***	48
8 Aug. 1925	17.837	33.662	79.290	61.967	48
1 " 1925	17.906	31.499	78.693	60.527	48
25 Juli 1925	18.040	30.183	74.162	63.589	49
18 " 1925	18.612	27.256	65.261	58.507	50
13 Sept. 1924	37.023	22.773	78.507	28.008	58
15 " 1923	38.174	34.841	95.588	31.439	56
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

¹⁾ Sluippost activa. ²⁾ Basis $\frac{1}{2}$ metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Bankbilj.	Gov. Sec.
9 Sept. 1925	161.378	144.196	295.402	56.250	244.379
2 " 1925	162.532	144.979	295.796	56.250	244.711
26 Aug. 1925	163.194	144.267	295.086	56.250	244.096
19 " 1925	164.033	144.184	297.272	56.250	246.370
12 " 1925	164.257	143.253	301.216	56.250	250.496
5 " 1925	164.500	146.320	305.484	56.250	254.803
10 Sept. 1924	128.424	124.732	288.761	27.000 ^{a)}	244.517
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
9 Sept. '25	37.911	72.431	13.232	115.771	36.932	28 $\frac{1}{2}$ %
2 " '25	39.647	70.767	12.655	116.781	37.303	28 $\frac{1}{4}$ %
26 Aug. '25	35.414	70.114	21.813	104.218	38.677	30 $\frac{1}{2}$ %
19 " '25	33.989	71.323	16.535	110.236	39.599	31 $\frac{1}{4}$ %
12 " '25	34.219	71.606	15.733	110.730	38.753	30 $\frac{1}{2}$ %
5 " '25	33.509	68.229	11.037	110.498	37.931	31 $\frac{1}{4}$ %
10 Sept. '24	40.758	76.320	10.842	111.396	23.442	19,17
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{1}{2}$ %

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits. ²⁾ Gouddekking.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Waarv. in het buitenl.	Zilver	Te goed in het buitenl.	Butt. gew. voorsch. afd. Staat	Schat-kistbil-jetten ¹⁾	Wissels
10 Sept. '25	5.547	1.864	309	579	28.650	5.122	3.355
3 " '25	5.547	1.864	310	579	28.800	5.115	4.427
27 Aug. '25	5.547	1.864	311	579	27.750	5.099	3.494
20 " '25	5.547	1.864	312	578	28.000	5.096	3.248
13 " '25	5.547	1.864	312	578	28.100	5.095	3.243
11 Sept. '24	5.544	1.864	301	568	23.000	4.789	3.992
23 Juli '14	4.104	—	640	—	—	—	1.541

Data	Waarvan op het buitenl.	Uitge-stelde wissels	Beleeningen	Circulatie	Rekg. Courant	
					Parti-culieren	Staat
10 Sept. '25	20	6	2.899	45.686	2.167	20
3 " '25	17	6	2.815	45.445	2.573	12
27 Aug. '25	12	6	2.862	44.702	2.387	42
20 " '25	18	6	2.878	44.785	2.352	8
13 " '25	21	6	2.913	44.906	2.385	14
11 Sept. '24	22	9	2.835	40.315	1.775	13
23 Juli '14	8	—	769	5.912	943	401

¹⁾ In disc. genomen wegens voorsch. v. d. Staat a. buitenl. regeeringen.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andero wissels en cheques	Beleeningen
7 Sept. 1925	1.144,0	98,6	351,8	1.700,5	14,1
31 Aug. 1925	1.138,4	93,0	357,5	1.765,0	33,0
22 " 1925	1.137,2	97,7	358,4	1.566,5	16,4
15 " 1925	1.114,6	97,7	357,7	1.617,9	20,3
7 " 1925	1.113,7	102,8	358,5	1.706,1	23,8
31 Juli 1925	1.104,1	123,3	368,0	1.789,2	60,3
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Rekg.-Crf.	Diverse Passiva	Door Rijksh. geher-disc.
7 Sept. 1925	202,0	531,7	2.559,3	701,7	460,3	448,9
31 Aug. 1925	201,9	470,6	2.594,6	701,0	440,4	490,4
22 " 1925	201,9	683,2	2.292,3	976,8	490,4	489,3
15 " 1925	201,9	660,5	2.373,2	926,3	461,2	479,4
7 " 1925	201,7	618,1	2.472,7	810,4	516,9	463,3
31 Juli 1925	201,7	502,1	2.530,3	699,7	562,7	458,8
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0	—

¹⁾ Onbelast ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 7 Sept. 31, 22, 15, 7 Aug., 31 Juli, resp. 193,9; 121,6; 327,1; 264,7; 215,5; 134,5 mill.

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Metaal incl. buit. tent. saldi	Beleeningen van tegeng. in h. buitl.	Beleeningen van prom.-d. provincien	Binnen-landsche wissels	Beleeningen	Voorschot aan den Staat	Circulatie	Rekg. Crt. Particulieren
10 Sept. '25	388	85	480	1.318	361	5.200	7.646	187
3 " '25	387	85	480	1.336	419	5.200	7.653	166
27 Aug. '25	386	85	480	1.336	316	5.200	7.616	174
20 " '25	385	85	480	1.317	274	5.200	7.596	159
12 " '25	385	85	480	1.358	266	5.200	7.668	136
6 " '25	385	85	480	1.421	286	5.200	7.675	161
11 Sept. '24	354	85	480	1.315	427	5.250	7.615	294

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaalmiddel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
19 Aug. '25	2.775,2	1.502,4	130,2	559,5	195,3
12 " '25	2.777,6	1.503,4	133,1	538,2	211,7
5 " '25	2.778,0	1.494,2	136,3	543,8	212,0
29 Juli '25	2.791,1	1.498,6	145,5	468,4	210,5
22 " '25	2.790,9	1.509,3	144,0	442,5	224,5
15 " '25	2.790,6	1.523,6	144,8	454,7	231,3
20 Aug. '24	3.126,6	2.115,6	86,3	259,3	25,7

Data	Belegd in U.S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ¹⁾	Algem. Dek-kings-perc. ²⁾
19 Aug. '25	323,3	1.616,2	2.237,2	116,3	72,0	75,4
12 " '25	328,6	1.617,7	2.236,2	115,8	72,0	75,5
5 " '25	333,5	1.605,6	2.266,0	115,7	71,7	75,3
29 Juli '25	330,2	1.598,4	2.200,6	115,7	73,4	77,3
22 " '25	335,3	1.605,2	2.199,7	115,7	73,3	77,1
15 " '25	344,5	1.627,0	2.231,7	115,6	72,5	76,1
20 Aug. '24	541,1	1.738,1	2.157,6	112,0	80,1	82,5

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad munt-materiaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Dis-conto's en beleen.	Beleg-ingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
12 Aug. '25	728	13.371	5.482	1.635	18.138	5.183
5 " '25	728	13.309	5.483	1.665	18.083	5.178
29 Juli '25	730	13.217	5.506	1.606	18.061	5.174
22 " '25	730	13.240	5.507	1.618	18.072	5.164
15 " '25	731	13.286	5.484	1.647	18.227	5.164
13 Aug. '24	747	12.403	5.033	1.618	17.074	4.554

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 14 September 1925.

De achter ons liggende week heeft voor de internationale beurzen enkele opvallende gebeurtenissen gebracht. In de eerste plaats gold dit wel de fondsenmarkt van Parijs, waar, na een achttal weken van staking, de bankbedienden hebben besloten den strijd op te geven. Wel is waar is de beurs door deze staking slechts zijdelings beïnvloed, daar de werkzaamheden in verband met fondsentransacties door de makelaars ononderbroken waren voortgezet, doch het heeft toch een sfeer van grooter gerustheid geschapen, nu de mogelijkheid bestaat van een normaal functioneeren van het bankwezen. Vooral met betrekking tot de nieuwe Fransche consolidatieleening, waarvoor de inschrijving tot het einde van deze maand is opengesteld, verwacht men nog gunstige resultaten, hetgeen middellijk ook op de tendens van de beurs zou kunnen inwerken.

Ter beurze van Berlijn is na een vaste opening weder onrust ontstaan in verband met de berichten omtrent nieuwe moeilijkheden in de industrie en in het bankwezen. De Hannoverse Waggonfabrik heeft n.l. „Geschäftsaufsicht” moeten aanvragen en heeft een zeer oude bankfirma in Hannover medegesleept. Dientengevolge bevond de beurs zich gedurende het grootste deel der berichtswEEK in een lusteloze houding. Tegen het slot werd de tendens, voornamelijk door dekkingaankopen der contramine, wat vriendelijker, doch het koersherstel was niet voldoende, om de aanvankelijk geleden verliezen te doen inhalen, zoodat de slotkoersen, met uitzondering van buitenlandsche aandelen en van waardevaste obligaties, lager werden dan in den aanvang van de berichtswEEK.

Te Londen heeft de door goudonttrekkingen stroevende geldmarkt een overheerschenden invloed op de beurs gehad. In sommige kringen werd een verhooging van de bankrate gevreesd, dan wel een beroep op het crediet ad \$ 300 miljoen, dat de Bank van Engeland in Amerika is geopend, ten tijde van het herstel van den gouden standaard in April j.l. Het gevolg is geweest, dat de beleggingsmarkt een zekere lusteloosheid aan den dag heeft gelegd, welke zich heeft uitgesproken in lagere noteringen. Hiertegenover stond, dat Duitse en Oostenrijksche obligaties in iets grooter mate uit de markt werden genomen, in verband met de besprekingen te Genua, welke voor deze landen als gunstig werden beschouwd. Op de aandelenmarkt reageerden aandelen van binnenlandsche spoorwegen, als gevolg van de debatten op het Trades Union Congress.

Te New York is de markt, na een tijdelijke en lichte aarzeling, weder opgewekt van stemming geworden. Verschillende factoren hebben hierbij hun invloed doen gelden. In de eerste plaats was er een vrij groote baissepartij ontstaan, welke tot dekking overging, toen de daling, welke verwacht was, niet spoedig genoeg inzette. Vervolgens werd de toestand van de geldmarkt gunstig beoordeeld, ondanks de iets hooger geldkoersen. Men was van meening, dat de herfstbehoeften geen moeilijkheden te voorschijn zullen roepen en dat de benodigde gelden goed beschikbaar zullen zijn. Op dit oogenblik zijn reeds vrij groote bedragen naar de oogstdistricten overgemaakt, zoodat per saldo de markt te New York nog slechts in een deel der behoefte zal moeten voorzien.

Ten onzent is de markt bij voortdurend levendig en, voor de meeste afdelingen, zeer opgewekt gebleven. Dit gold ook de *beleggingsafdeeling*, waar, uit den aard der zaak, de koersbewegingen wel geen sprongsgewijze ontwikkeling aantoonen, doch waar gedurende de gansche berichtswEEK de vraag het aanbod heeft overheerscht. Wat buitenlandsche soorten betreft, bleken Braziliaansche fondsen eveneens ietwat gevraagd. 6 % Ned. Werk. Schuld 1922: 105¹⁵/₁₆, 106³/₁₆, 106¹/₄; 4¹/₂ % Ned. Werk. Schuld 1917: 97⁷/₈, 98³/₈, 98¹/₄; 7 % Ned. Indië: 102³/₄, 102¹³/₁₆; 4¹/₂ % Port. Tabak: 74³/₄, 75¹/₄, 75; 5 % Mexico goud 1899 £ 100—1000: 40¹/₂, 37¹/₂; 8 % Sao Paulo 1921: 101, 101⁵/₈, 101³/₄.

De grootste aandacht is weder op *rubberaandelen* gevallen, waar de verbeteringen in vele gevallen groote proporties hebben aangenomen. De oorzaak ligt ook thans weder in een opgaande beweging op de markt voor het product en in verwachtingen omtrent een gunstigen loop van zaken in de naaste toekomst. Naarmate het jaar 1925 zijn einde nadert, worden ook meerdere vóórverkoopten voor het jaar 1926 afgesloten, waarbij de maatschappijen uit den aard der zaak alle kunnen profiteren van het thans vigeerende hoogere prijspeil. Vooral op den laatsten dag der berichtswEEK is zeer groote vraag voor rubberaandelen ontstaan, zoodat over de geheele linie een hausse van beteekenis plaats heeft kunnen vinden. Amsterdam Rubber: 304¹/₂, 310³/₄, 318³/₈; Hessa Rubber: 396, 401¹/₂, 410; Kendeng Lemboe: 294³/₄, 304, 312; Ned.-Ind. Rubber en Koffie: 275, 270, 279; R'dam Tapanoel: 60, 61¹/₂, 68; Serbadjadi: 287, 298¹/₂, 307¹/₂; Sumatra Caoutchouc: 235, 240, 260.

Ook *tabaksaandelen* hebben zich niet aan de optimistische stemming kunnen onttrekken. De meest verhandelde aandelen van de achter ons liggende week waren aandelen Deli Batavia, Senembah en certificaten „De Oostkust”, welke dan ook de grootste koersverbeteringen hebben kunnen behalen. Doch ook voor de overige soorten bestond ruime belangstelling, hetgeen niet alleen in de hoogere prijzen, doch ook in de toegenomen omzetting tot uiting is gekomen. Arendsburg: 475, 485, 490; Besoeki Tabak: 309¹/₂; Deli Batavia Mij.: 376, 385¹/₂, 385; Deli Mij.: 401, 403³/₄, 404; Seriembah: 485¹/₄, 489¹/₂, 494.

Vervolgens heeft de *suikermarkt* de aandacht getrokken, niet zoozeer door een gelijkmatige verbetering van alle desbetreffende aandelen, dan wel door een groote vraag naar aandelen Handelsvereniging „Amsterdam”. Ononderbroken heeft de rijzing hier plaats gevonden, geheel onafhankelijk van de aanwijzingen voor de suikermarkt. De noteringen voor Cuba-suiker hebben geen wijziging van beteekenis aangetoond, zoodat uit dien hoofde geen stimulans kon ontstaan. De belangstelling voor aandelen H.V.A. is dan ook meer ontstaan door de overweging, dat de maatschappij groote belangen heeft bij andere producten. De overige aandelen uit de rubriek werden nagenoeg niet gestimuleerd door de opgaande beweging in H.V.A. Met uitzondering van aandelen Javasche Cultuur Mij. bleef het koerspeil ongeveer onveranderd. Vorstenlanden: 156, 157¹/₄; Handels Verg. Amsterdam: 540¹/₄, 562, 574; Moorman: 392, 394, 403¹/₈; Poerworedjo: 111, 110¹/₂, 112¹/₂; Tjeweng Lestari: 215, 218, 217.

Petroleumandaelen hebben, voor zoover het aandelen Koninklijke betreft, van een goeden toon blijk gegeven, hoewel de stemming hier toch kalm is gebleven. Het buitenland heeft geen aanleiding tot een veel hooger waardeering verschaft; integendeel waren hier doorgaans buitenlandsche verkooporders aan de markt. Binnenlandsche koopers hebben echter een goed deel van het materiaal opgenomen, waartoe wellicht ook eenigermate heeft bijgedragen de mededeeling van den heer Derding, dat de fabricage van synthetische benzine voorloopig nog niet als een concurrentie voor het natuurlijke product beschouwd behoort te worden. De Roemeensche soorten waren vrij vast, doch zonder veel handel. Dordtsche Petr. Cy.: 350, 360, 359¹/₂; Gec. Holl. Petr. Cy.: 158³/₈, 164, 161¹/₂; Kon. Petr. Mij.: 373, 384³/₈, 383³/₄.

Voor *scheepvaartandaelen* is op enkele dagen een betere tendens ontstaan. Spoedig behoorde deze echter weder tot het verleden, toen bleek, dat de vrachtenmarkt geenerlei aanleiding tot een onmiddellijke verbetering gaf. De rijzing was voornamelijk ontstaan, doordat voor enkele aandelen — zooals Kon. Stoomboot — eenige vraag was opgekomen, in verband met het gerucht, dat de Mij. zonder verlies zou werken. Deze vraag, welke in een kleine markt moest worden bevredigd, heeft eenigen invloed op het geheel uitgeoefend. De verbetering bleek echter van tijdelijken aard. Holland-Amerika Lijn: 65¹/₂, 68; Java China Japan Lijn: 106¹/₂, 106; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 68, 69, 67; Ned. Scheepv. Unie: 148, 149³/₈; Stoomv. Mij. Nederland: 154, 156.

Op de afdeling voor *binnenlandsche industriële aandelen* is een reactie ontstaan voor aandelen Jurgens, na het verschijnen van de antwoordnota der directie. Groot is de achteruitgang van het koerspeil echter niet geworden. Op het verlaagde niveau bleek weder voldoende steun aanwezig te zijn. Voor kunstzijde aandelen bestond geen belangstelling van beteekenis; de stemming was eerder aan den loomen kant. Centrale Suiker Mij.: 118, 119; Feijenord: 141¹/₂, 144¹/₂, 145; Hollandische Kunstzijde Ind.: 161, 155¹/₈, 158; Jurgens: 125¹/₂, 127, 117⁷/₈, 120; Maekubee: 123¹/₈, 121³/₄, 124⁵/₈; Ned. Kunstzijdefabriek: 351³/₄, 345, 351¹/₂; Philips Gloeilampenfabr.: 413³/₄, 430, 424³/₄.

Bankandaelen hebben geen fluctuaties van eenigen omvang opgeleverd. Amsterdamsche Bank: 150¹/₂, 152³/₄; Javasche Bank: 315, 317¹/₄, 315¹/₂; Koloniale Bank: 178, 181, 181¹/₂; Ned.-Ind. Handels Bank: 140¹¹/₁₆, 143³/₄, 142; Ned. Handel Mij.: 140⁵/₁₆, 139³/₈, 140; R'damsche Bankverg.: 73¹/₄, 72³/₄.

Ook in *mijnandaelen* waren de variaties slechts gering, evenals de omzettingen. Alleen kon een aanmerkelijke verbetering worden geconstateerd voor aandelen Billiton Tin Mij. Alg. Exploratie Mij.: 128¹/₂, 126¹/₂, 124, 123³/₄; Billiton Ie Rubriek: 525, 541, 555; Redjang Lebong: 306, 303¹/₂, 309¹/₂.

De *Amerikaansche afdeeling* was vast. Naast de laaggenoteerde spoorwegaandelen, welke in de laatste weken in trek zijn geweest, traden thans aandelen Anaconda en, op nieuw, aandelen Intercontinental Rubber, naar voren. American Smelting en Ref. Cy.: 108¹/₂, 113¹/₈, 113³/₈; Anaconda Copper: 86¹/₂, 87, 91¹/₁₆, 91; Studebaker: 1218, 1340, 1360, 1395; United States Steel: 122¹/₄, 123, 123¹/₂; Atchison Topeca: 123¹/₈ (ex div.), 124³/₄, 124; Erie: 32¹/₂, 32¹/₄; St. Louis en San Francisco: 100, 98⁵/₈, 99³/₄; Union Pacific: 147⁷/₈, 145, 143¹/₂; Wabash Railway: 44²⁵/₃₂, 45⁹/₃₂, 43¹⁵/₁₆.

De *geldmarkt* bleef nagenoeg onveranderd; prolongatie gold doorgaans 3¹/₂ %.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN. 15 September 1925.

De tarwe zaken blijven nog steeds hetzelfde karakter behouden, dat wij nu reeds eenige weken beschreven hebben. De vraag is dus over het algemeen niet groot en beperkt zich tot spoedige partijen. Nu en dan komen voor deze zaken wat levendiger markten voor, zooals deze week b.v. een enkelen keer het geval was in Engeland, doch op het vasteland is de omzet bij voortdurend onbevredigend. Men bepaalt zich daar zooveel mogelijk tot het dekken der dagelijksche behoefte en laat zich daarbij leiden door de overtuiging, dat de groote oogst in Europa, zoowel in de Westelijke invoerlanden als in de Oostelijke uitvoerlanden, en de uitstekende resultaten in Canada in de volgende maanden wel lagere prijzen ten gevolge zullen hebben. Een uitzondering op de beperking van de zaken, vooral wat tarwe op aflaging betreft, wordt slechts gevormd door de Canadeesche tarwe. Vooral is dit het gevolg van de omstandigheid, dat een groot deel der tarwebehoefte van West-Europa tegenwoordig uit de eigen oogsten van zachte tarwe wordt gedekt. De harde tarwe, welke voor menging met deze zachte soorten noodig is, en die men dus geregeld noodig heeft, wordt gekocht in Canada en vooral naar Engeland en Duitschland ontwikkelt zich een geregelde handel in Canadeesche soorten. Daarbij worden voor spoedige partijen zeer aanzienlijke premies boven den nieuwen oogst betaald. Ook in Nederland en België wordt Canadeesche tarwe gekocht, doch de zaken waren daar deze week veel minder levendig dan naar Duitschland en Engeland. In laatstgenoemde landen echter waren in andere dan Canadeesche tarwe de zaken niet groot. Rosafe wekt om dezelfde redenen als Manitoba nog de meeste belangstelling, doch andere Argentijnsche tarwe en de Russische offertes ontmoeten nog slechts weinig vraag. De prijzen der verschillende soorten zijn in den loop der week verder gedaald, vooral ten gevolge van de uitstekende Canadeesche oogstvooruitzichten. De officieele raming der Canadeesche tarweopbrengst, welke in den loop dezer week werd gepubliceerd, is aanzienlijk hooger dan die van een maand geleden en bedraagt voor geheel Canada 392 miljoen bushels tegen 262 miljoen bushels in 1924. Bijna is dus het hooge cijfer van 400 miljoen bereikt, dat in de laatste weken een enkelen keer werd genoemd, en waarvan toen reeds nu en dan flauwere markten in Noord-Amerika het gevolg waren. Kort voor de publicatie van dit gunstige Canadeesche resultaat was ook voor de Vereenigde Staten het Washingtonsche maandrapport verschenen, dat ook voor de zomertarwe der Vereenigde Staten een hooger opbrengstcijfer bevatte dan het Augustusrapport. Het cijfer dezer opbrengst bedraagt nu 284 miljoen bushels, terwijl zij per 1 Augustus op slechts 263 miljoen was geraamd. In 1924 heeft de oogst 282 miljoen bushels bedragen. Door deze laatste verhoogde raming bedraagt nu de totale tarweopbrengst in de Vereenigde Staten 700 miljoen bushels tegen 872 miljoen in 1924. Het verschil wordt dus door de Canadeesche toename nog niet geheel aangevuld, doch de vermindering tegenover het vorige jaar is nu in Noord-Amerika van veel

minder beteekenis dan eerst berekend werd en in verband met den grooten oogst in Europa ligt in de Noord-Amerikaansche afname slechts zeer weinig grond meer voor de verwachting van hooge prijzen. Wel worden van verschillende zijden in Noord-Amerika nog pogingen aangewend om het publiek ervan te overtuigen, dat de statistische positie van tarwe een zeer vaste is en men komt herhaaldelijk berekeningen tegen, welke tot de conclusie leiden, dat de Vereenigde Staten niet slechts hun geheelen tarweoogst voor eigen gebruik zullen noodig hebben, doch dat deze daarvoor zelfs niet voldoende zal zijn. Deze berekeningen hebben echter in Europa zeer weinig invloed en dat men zich daaraan ook in Amerika minder stoorde dan aan de verhoogde opbrengstramingen in de Vereenigde Staten en Canada en de Europeesche situatie met het Russische uitvoeroverschot is in den loop der week gebleken uit den prijsloop aan de markten te Chicago en Winnipeg. Na eenige vaste dagen in het begin der week, kwamen na publicatie van het Washingtonsche maandrapport en de Canadeesche opbrengstraming spoedig flauwere markten. Op 14 September sloot tarwe te Chicago 3 à 4 en te Winnipeg 2 à 2½ dollarcent per 60 lbs. lager dan op den 8sten (op 7 September waren beide markten gesloten) nadat op 9 September een prijsverhooging van 1 à 2 cent had plaats gevonden.

Uit Rusland gaat het aanbod van tarwe voort. Dat in Rusland het graan van tarwe geleden heeft, blijkt uit de omstandigheid, dat het natuurgewicht, waarop deze tarwe wordt geoffreerd, den laatsten tijd verlaagd is. De verscheepbaarheid van het Russische graan echter en de hoeveelheid schijnen niet van beteekenis geleden te hebben. Ook aan de Argentijnsche markten is tarwe in den loop der week iets gedaald, doch de markt sluit in wat vaster stemming.

De Argentijnsche oogst ontwikkelt zich daar naar wensch. Uit Australië hoort men van onvoldoenden regenval, doch in de maanden, die vóór den oogst nog moeten verlopen kan daarin nog veel verandering komen.

Uit Rusland is vooral het aanbod van rogge zeer dringend en vooral de laatste dagen hebben de prijzen een aanzienlijke verlaging ondergaan, omdat de kooplust voor rogge in West-Europa zeer gering is nu alle invoerlanden en vooral Duitschland zeer goede roggeoogsten hebben en bovendien Polen steeds rogge offreert en Noord-Amerika bereid is tot lagere prijzen te verkopen. In al deze soorten kwamen nu en dan zaken tot stand, maar de omzet was beperkt. Het Poolsche aanbod is trouwens minder dringend geworden, daar de Poolsche regeering om de markt te steunen rogge schijnt te hebben gekocht.

Voor maïs is deze week de markt niet meegefallen. Aanvankelijk was de kooplust nog goed en konden de prijzen zich goed handhaven, terwijl stoomende maïs op bevredigende wijze in Engeland en Nederland werd opgenomen, alsook in Duitschland, waar vooral de industrie ruimere inkoop van maïs deed met het oog op het op 1 October van kracht wordende invoerrecht. Daarbij bleek men in Zuid-Afrika, van welk uitvoerland voortdurend zulk een sterke druk op de maïsmarkt is uitgegaan, niet bereid zijne prijzen verder te verlagen, terwijl Argen-

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe Sept.	Mais Sept.	Haver Sept.	Tarwe Oct.	Mais Oct.	Lijnzaad Oct.
12 Spt. '25	149 1/8	96 1/8	39 3/8	12,90	9,10	20,50
5 „ '25	151 1/4	97 1/4	38 1/2	13,10	9,—	20,35
12 Spt. '24	128 3/8	121 1/4	49 5/8	15,05	10,50	23,—
12 Spt. '23	101 5/8	85 1/2	38 3/4	11,60	8,95	22,85
12 Spt. '22	99 3/8	62 1/8	34 1/2	11,20	7,90	18,15
20 Juli '14	82	56 3/8	36 1/2	9,40	5,38	13,70

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	14 Sept. 1925	7 Sept. 1925	15 Sept. 1924
Tarwe*	16,—	16,25	15,50
Rogge (No. 2 Western) ..	11,20	11,50	14,—
Mais (La Plata)	222,—	228,—	230,—
Gerst (48 lb. malting) ..	206,—	212,—	292,—
Haver	11,10 ¹⁾	10,80 ¹⁾	15,— ⁴⁾
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ..	14,25	14,13	15,—
Lijnzaad (La Plata)	444,—	442,—	471,—

¹⁾ per 100 KG. ²⁾ per 2000 KG. ³⁾ per 1960 KG:
*No. 2 Hard/Red Winter Wheat. ⁴⁾ Canada No. 3.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	6/12 Sept. 1925	Sedert 1 Jan. 1925	Overeenk. tijdvak 1924	6/12 Sept. 1925	Sedert 1 Jan. 1925	Overeenk. tijdvak 1924	1925	1924
Tarwe	25.583	856.033	693.870	—	17.024	20.573	873.057	714.443
Rogge	1.509	186.560	328.492	200	200	3.775	186.760	332.267
Boekweit	—	17.154	13.609	—	—	528	17.154	14.137
Mais	18.110	478.042	536.687	2.460	55.953	85.535	533.995	622.222
Gerst	5.700	146.005	210.469	1.750	6.604	28.606	152.609	239.075
Haver	11.342	159.839	121.595	—	252	305	160.091	121.900
Lijnzaad	8.502	144.678	177.049	1.915	45.894	54.349	190.572	231.398
Lijnkoek	2.776	141.476	150.520	—	—	700	141.476	151.220
Tarwemeel	1.696	88.646	161.526	90	12.903	17.787	101.549	179.313
Andere meelsoorten	519	4.313	5.272	—	—	—	4.313	5.272

tinië aanvankelijk vast was en de Donau slechts in enkele gevallen tot lage prijzen mais van den nieuwen oogst op aflading in de laatste maanden van dit jaar verkocht. Daarbij bestond tot de gedaalde prijzen in sommige invoerlanden goede kooplust voor mais op aflading. Vooral in Nederland was dit het geval voor Zuid-Afrikaansche mais. Later echter hebben grotere aanvoeren in de Europeesche havens, flinke verschepingen van Zuid-Afrika en flauwere markten in Argentinië tot een verandering der marktstemming geleid en de week eindigde met onbevredigende vraag voor spoedige mais en lagere prijzen, nadat zij juist voor stoomende partijen in de eerste helft wat hadden aangetrokken. De Duitse vraag is niet omvangrijk genoeg om de markt voldoende steun te verleenen. In de Vereenigde Staten, waar in het begin der week nog geklaagd werd over droogte, is het weder later gunstiger geworden voor den nieuwen maisoogst, en te Chicago onderging de maisprijs een verlaging van ongeveer 2½ dollarcent per 56 lbs. Ook Argentinië bleef de vaste stemming van het begin der week niet behouden en de prijsverhoging, die daar in het begin der week plaatsvond, ging weder geheel verloren, zoodat het slot der Argentijnsche termijnmarkten voor mais op 14 October 5 à 10 centavos per 100 KG. lager was dan een week tevoren, nadat intusschen een verhoging van 15 à 25 centavos had plaatsgevonden.

Gerst blijft bij voortdurend flauw. Rusland en Noord-Amerika blijven steeds in onderlinge mededinging hunne prijzen verlagen en dagelijks wordt uit beide landen gerst goedkoop aangeboden en verhandeld. De zaken blijven vrij omvangrijk, vooral naar Duitschland, terwijl ook in Nederland tot de dalende prijzen vrij goede kooplust blijft bestaan. In Engeland echter was vooral de laatste dagen de markt voor gerst stil. Tot de flauwe stemming aan de gerstmarkt wordt behalve door het Russische uitvoer-overschot in hooge mate bijgedragen door den grooten oogst in de Vereenigde Staten, die geraamd wordt op 222 miljoen bushels tegen 188 miljoen in 1924. Ook Canada heeft een zeer grooten gerstoogst, die geraamd wordt op 111 miljoen bushels tegen 88 miljoen in het vorige jaar. Dit is de grootste gerstopbrengst, die Canada ooit heeft gehad.

Ook voor haver zijn in Canada de resultaten buitengewoon goed. De opbrengst bedraagt 514 miljoen bushels tegen 405 miljoen in 1924, doch in de Vereenigde Staten is de oogst kleiner dan in het vorige jaar. Voor haver hebben de prijzen zich deze week in Noord-Amerika goed kunnen handhaven en de prijzen, waartoe haver wordt aangeboden zijn aanzienlijk hooger dan eenigen tijd geleden. De zaken naar Europa worden daardoor belemmerd en aan de meeste markten zijn zij niet groot.

SUIKER.

De verschillende suikermarkten waren de afgelopen week kalm, doch prijshoudend gestemd.

In Amerika fluctueerden de noteeringen dan ook niet noemenswaard en sloten op 4,33 voor Spot Centrifugals, 2,52 September, 2,55 December, 2,49 Januari en 2,54 Maart.

De ontvangsten in de Atlantische havens der Vereenigde Staten bedroegen 50.000 tons, de versmeltingen 61.000 tons, en de voorraden 141.000 tons.

In Cubasuiker werd door den handel slechts het hoog noodige ter dekking van behoeften gekocht tot vraagprijs, nl. 2½ d.c. c. & fr. New York, terwijl Amerikaansche raffinadeurs geen belangstelling toonden. Naar Engeland werden eenige ladingen October/December verscheping geplaatst tot sh. 11/10½, c.i.f., waarna voor deze positie sh. 12/- gevraagd werd.

De Cuba statistiek is als volgt:

	1925		1924		1923	
	Tons	Tons	Tons	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 5 Sept.	33.124	39.545	10.576			
Tot. sedert 1/12—5/9	4.616.093	3.675.252	3.349.770			
Werkende fabrieken	3	—	—			
Weekuitvoer 5 Sept.	82.980	89.316	47.264			
Tot. uitv. sedert 1/1—5/9	3.842.970	3.292.900	2.956.876			
Totale voorraad 5 Sept.	772.943	382.352	392.900			

In Engeland werd de Board of Trade statistiek over Augustus met de volgende cijfers gepubliceerd:

	Augustus		Jan./Aug.	
	1925	1924	1925	1924
	Tons	Tons	Tons	Tons
Import Ruwsuiker	113.080	95.001	908.715	847.625
Import Geraffin.	55.739	21.220	481.591	375.957
Totaal	168.819	116.221	1.390.306	1.223.582
Voorr. in Entrepôt ...	279.050	170.600	—	—
Voorr. in raffinaderij	34.800	38.400	—	—
Opbrengst raffinaderij	76.831	81.933	581.481	624.152
Tot. binnenl. verbruik	142.753	139.978	1.125.580	1.071.621
Totale uitvoer	4.858	8.233	43.245	52.881
Voorraad 31/7	—	283.450	1924..	237.650
Voorraad 31/8	—	313.850	1924..	209.000

De zichtbare voorraden zijn volgens Czarnikow:

	1925		1924		1923	
	Tons	Tons	Tons	Tons	Tons	Tons
Duitschland 1 Aug.	118.000	277.000	395.000			
Tsjecho-Slovakye 1 Aug.	149.000	58.000	80.000			
Frankrijk 1 Aug.	98.000	58.000	104.000			
Holland 1 Aug.	93.000	51.000	56.000			
België 1 Aug.	65.000	32.000	30.000			
Engeland 1 Aug.	290.000	244.000	326.000			
Europa	813.000	720.000	991.000			
V.S. Atl. havens 9 Sept.	141.000	110.000	97.000			
Cuba 5 Sept. Alle havens	772.943	382.000	393.000			

Totaal

Op Java verkocht de V.I.S.P. nog eenige restanten uit oogst 1925, waarvoor betaald werd voor Superieur / 10,25, voor No. 16 en hooger / 8,62½ en voor Muscovados / 8,37½, terwijl een surplus taxatie voor het restant Superieur werd bekend gemaakt met 260.000 picols en No. 16 en hooger met 225.000 picols. Biedingen tot / 10,— op restanten witte suiker werden geweigerd. In de tweede hand vond slechts een beperkte lokale handel plaats tot / 10,12½ voor ready Superieur en / 8,90 voor ready No. 16 hooger.

Hier te lande was de markt zeer kalm gestemd en vonden bijna geen prijsveranderingen plaats. De markt sloot op ongeveer / 18,87½ voor September, / 18,37½ voor December en / 18,62½ voor Mei, terwijl de omzet 1700 tons bedroeg.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Oct./Dec.	Londen			New York 96° Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Sept./Oct.	Cuba's 96° c.i.f. September	
14 Sept. '25	kristalsuiker basis 99° f 18¼	Sh. 34/3	Sh. 13/9	Sh. 11/9	\$ cts. 4,27
7 " '25	" 18¾	34/9	13/10½	12/-	—
14 " '24	" 24¼/16	46/-	21/-	21/-	6,03
14 " '23	" 29¾/16	58/9	24/-	32/-	6,78
4 Juli '14	ruwsuiker basis 88° f 11½/32	18/-	—	—	3,26
	basis 99° f 14½/32	—	—	—	—

1) Het verschil tusschen ruwsuiker 88° en krist.suik. 99° is aan te nemen op f 3 p. 100 KG.
2) Geen notering.

KATOEN.

Noteering voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands.)

	11 Sept. 1925	4 Sept. 1925	28 Aug. 1925	12 Sept. 1924	11 Sept. 1923
New York voor Middling ...	23,95 c	22,65 c	22,55 c	23,30 c	29,45 c
New Orleans voor Middling	23,22 c	21,86 c	22,— c	21,80 c	27,50 c
Liverpool voor Middling ...	13,01 d	12,51 d	12,60 d	14,21 d	17,26d*)

*) Voor fully middling ouden Standaard.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen).

	1 Aug. '25 tot 4 Sept. '25	Overeenkomstige periode	
		1924	1923
Ontvangsten Gulf-Havens.	584	378,5	438
„ Atlant.Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	64	86	86
„ „ 't Vasteland etc.	300	202	250
„ „ Japan	20	10	7

Voorraden.

(In duizendtallen balen).

	4 Sept. '25	Overeenkomstig tijdstip	
		1924	1923
Amerik. havens	353	239	231
Binnenland	349	214	373
New York	40	51	14
New Orleans	100	37	42
Liverpool	186	120	70

KOFFIE.

Nadat de stemming in de eerste dagen van de afgelopen week nog onveranderd vast was gebleven, werd zij daarna iets kalmer en zwakten de prijzen, die Brazilië voor kost- en vracht-

aflading vroeg, iets af. In overeenstemming hiermede liepen ook de noteringen aan de termijnmarkten wat terug. Na de belangrijke rijzing, die de prijzen in betrekkelijk korten tijd hebben ondergaan, is een kleine reactie, als waarvan hierboven is melding gemaakt, trouwens zeer begrijpelijk. Bovendien speelt het feit, dat wij thans genaderd zijn tot het oogenblik, waarop de eerste berichten over den bloei van den 1926/27-ooft elk oogenblik uit Brazilië kunnen worden verwacht, in deze hoogstwaarschijnlijk ook zijn rol mede. Reeds sedert enkele weken werd gemeld, dat de bloesem, waarvoor de knoppen toen reeds aanwezig waren, slechts op regen wachtte om uit te loopen en daar het nu in de laatste dagen in verschillende districten van Sao Paulo geregd heeft, kunnen berichten omtrent den stand van den bloei niet lang meer uitblijven, en door den aard dier berichten zal de verdere loop van het artikel naar alle waarschijnlijkheid voor een groot deel worden bepaald.

Volgens een officieel bericht uit Rio de Janeiro bedroeg de voorraad van koffie in de pakhuizen en in de spoorwegstations in het binnenland van Sao Paulo op 31 Augustus 1.892.000 balen, hetgeen een vermeerdering beduidt van 492.000 balen tegen 15 Augustus. Een ander telegram vermeldde, dat de aanvoeren uit het binnenland van Sao Paulo naar Santos, waarvan de limite kort geleden van 30.000 op 35.000 balen was gebracht, thans op maximum 40.000 balen per dag zullen worden verhoogd. Hoewel van beide berichten een eenigszins kalmeerende invloed op de markt had kunnen worden verwacht, maakten zij in werkelijkheid slechts zeer weinig indruk.

In kost- en vrachtzaken op aflading van Brazilië ging ook in de afgelopen week slechts weinig om en de prijzen van goed-beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 106/- à 108/- per cwt., en van dito Prime ongeveer 109/- à 111/-, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 91/- à 91/6 en voor latere verscheping 88/6 à 91/-, naar gelang van den verschepingstermijn.

In Robusta op aflading ging ook ditmaal het een en ander om. De noteringen zijn op het oogenblik:

Palembang Robusta, Septemberverscheping 49 ct.
" " stoomend 49½ "
Bengkoelen " Sept./Oct. verscheping 51 "
alles per ½ KG., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

In loco bleef het nog altijd vrij stil. De officieele noteringen zijn onveranderd voor Superior Santos 72 ct. en voor Robusta 63 ct. per ½ KG.

De noteringen aan de Rotterdamsche termijnmarkt waren aan de ochtend-call als volgt:

Santos-contract basis Good				Gemengd Contract basis Santos Good			
Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei
15 Sept. 62¼	55¼	50⅞	47¼	60	53⅞	48¼	45¾
8 " 62¼	55⅞	50⅞	48⅞	60	53¾	48⅞	46⅞
1 " 60¼	55¼	50⅞	48¾	59⅞	54⅞	49⅞	46⅞
25 Aug. 57⅞	53¼	49	47	57¾	51⅞	47⅞	45⅞

De slotnoteringen te New York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei
14 Sept.	\$ 20,15	\$ 18,18	\$ 16,65	\$ 15,65
7 "	" 20,25	" 18,30	" 16,84	" 15,95
31 Aug.	" 20,42	" 18,42	" 16,97	" 16,06
24 "	" 19,48	" 17,50	" 16,20	" 15,25

Rotterdam, 15 Sept. 1925.

(Mededeeling van de Vereeniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Noteringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio te Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 1)	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 4)	
14 Sept. 1925	257.000	29.625	1.252.000	2)	62 ⁵ / ₃₂
7 " 1925	219.000	30.300	1.178.000		66 ⁵ / ₈
31 Aug. 1925	261.000	31.325	1.184.000	32.500	61 ¹ / ₂
15 Sept. 1924	304.000	34.050	1.620.000	38.500	51 ⁵ / ₃₂

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
12 Sept. 1925	117.000	1.036.000	165.000	1.791.000
13 Sept. 1924	100.000	1.088.000	254.000	1.693.000

1) In Reis. 2) Niet genoteerd.

Statistiek der firma G. Duuring & Zoon.

Zichtbare voorraad op 1 September in duizenden balen.

	1925	1924	1923	1922	1921
Voorraad in Europa..	1.602	1.421	1.637	2.452	1.737
Stoomend {Brazilië ..	762	878	792	657	839
n. Europa {Oost-Indië.	62	46	20	17	18
	2.426	2.345	2.449	3.126	2.594
Voorraad Ver. Staten	859	991	771	901	1.680
Stoomend } naar {Brazilië ..	490	203	616	381	194
Ver.Staten)					
	• 3.775	3.539	3.836	4.408	4.468
Voorraad in Rio	261	307	810	1.805	1.475
" " Santos..	1.184	1.418	1.189	2.576	3.083
" " Bahia ..	17	23	17	12	37
Totaal	*5.237	*5.287	5.852	8.801	9.063
Op 1 Augustus	*5.214	*4.378	5.550	8.614	9.192
Op 1 Juli	*5.085	*5.071	5.340	8.639	8.700

* Niet inbegrepen de binnenl. voorraden in Sao Paulo..

1 Juli 1924	4.592.000 balen
1 Juli 1925	1.786.000 "
1 Aug. 1925	1.298.000 "
15 Aug. 1925	1.400.000 "

THEE.

De toon van de theemarkt in Londen onderging in de afgelopen week een verandering. Er was meer belangstelling, ook voor de middensoorten, zoodat naast een vaste tendenz voor de betere kwaliteiten de gewone en middensoorten thee van ½ d. tot 1 d. per lb. in prijs konden verbeteren.

Ook de Java-theeveiling had een vaster verloop en alle soorten konden van ¼ tot ½ d. in prijs verbeteren. Deze verbeterde stemming vindt allicht haar oorzaak in den gunstigen maandstaat van den Board of Trade over thee in Augustus. De aanvoeren in het Vereenigd Koninkrijk in die maand toonen een hoeveelheid aan van 41,6 miljoen lbs., een cijfer, dat bijna 5 miljoen lbs. lager is dan verleden jaar. Het zijn vooral de China-theeën, die deze verminderde aanvoeren veroorzaakten. Van 3,4 miljoen lbs. in Augustus 1924 liep de aanvoer in de afgelopen maand terug tot nog geen 600.000 lbs.

De invoeren tot verbruik vergeleken bij verleden jaar toonen een teruggang aan van 2,4 miljoen lbs. Deze vermindering van de invoeren tot verbruik is waarschijnlijk een gevolg van de economische crisis en groote werkeloosheid, die Engeland doormaakt.

De uitvoeren in Augustus daarentegen toonen een sterke toename aan en wel van ruim 3 miljoen lbs. (Augustus 1924: 5,6 miljoen lbs. tegenover Augustus 1925: 8,6 miljoen lbs.). Invoer tot verbruik en uitvoer blijven in Augustus nog geen 2 miljoen lbs. ten achter bij de aanvoeren, zoodat de voorraad in entrepôt, die op ult° Juli 163,3 miljoen lbs. bedroeg, op den 31sten Augustus een cijfer aanwijst van 165,1 miljoen lbs. De voorraden in entrepôt, die op ult° Juli nog 44 miljoen lbs. grooter waren dan verleden jaar, op hetzelfde tijdstip, zijn op ult° Augustus nog slechts ruim 38,5 miljoen lbs. boven die van verleden jaar.

Amsterdam, 14 September 1925.

RUBBER.

De afwezigheid van koopers veroorzaakte een lustelooze stemming op de rubbermarkt gedurende de afgelopen week. Enkele kleine fluctuaties waren het gevolg van speculatieve transacties, en hoewel het slot iets vaster was, toonen de laatste noteringen toch nog eenigen teruggang tegenover die der voorafgaande week.

De slotnoteringen luiden:

Standard Sheets:	einde voorafgaande week:
September 223 ct.	225½ ct.
October 213 "	216 "
Oct./Dec. 197 "	202 "
Jan./Maart 182 "	185 "

12 September 1925.

COPRA.

De markt was gedurende de afgelopen week vast gestemd. Consumenten kochten flinke quantiteiten stoomend tot oplopende prijzen.

Het slot is kalmer met verkoopers tot de volgende prijzen:

Nederl.-Ind. f.m.s. stoomend	36¼
" " " " Septemberafsl.	36½
" " " " October "	36
" " " " November "	35⅞
" " " " December "	35¾

14 September 1925.

KAPOK.

(Opgave van de Makelaars Gebrs. van der Vies, Amsterdam.)
Kapakstatistiek op 31 Augustus 1925.

Importeurs:	Voorr.		Verk.		Voorr. op 31 Aug.
	1 Jan. 1925	31 Aug.	tot 31 Aug. (in pakken).	op 31 Aug.	
H. G. Th. Crone.....	—	4401	4401	—	
Van Eeghen & Co.....	—	1796	1676	—	120
N.V. Handel en Cultuur Mij. v/h. Smidt & Amesz q.q. Edgar & Co's Handel Mij. Soerabaja	141	5087	5142	—	86
Hand. Verg. v/h. Reiss & Co.	—	1587	1587	—	
Int. Hand. & Cred. Mij. IHEC	—	1608	1608	—	
Jacobson v. d. Berg & Co...	—	5538	5538	—	
Koning, Teves & Co.....	—	891	891	—	
Landb. Mij. „Geboegan”...	—	206	206	—	
Maintz' Productenhandel..	84	5446	5112	—	418
A. Merens	—	388	388	—	
Mirandolle, Voûte & Co....	121	13277	13264	—	134
Tiedeman & van Kerchem.	—	3258	3214	—	44
Weise & Co.....	279	3543	2473	—	1349
Order	1378	7025	8289	—	114
	2003	54051	53789		2265

STEENKOLEN.

De kolenmarkt wordt geheel beheerscht door gebrek aan vraag. Zelfs de allerwegen, ook in Engeland, zoo zeer verminderde productie kan niet door de geringe vraag opgenomen worden en het gevolg is, dat de prijzen blijven afbrokkelen. Zelfs de gewone opleving, die bij het intreden van den herfst valt op te merken, schijnt dit jaar te zullen uitblijven. Het artikel kolen voelt al de hardheid van den strijd tegen zijn mededingers — waterkracht, bruinkolen en olie. Het valt nog niet te overzien waar de prijzen ten slotte zullen belanden, al zijn er optimisten die beweren, dat ze voorloopig op het laagste niveau zijn gekomen en dat eerlang door een opleving in 's werelds industrieën een grootere vraag zal ontstaan, waardoor de prijzen zullen stijgen. Deze zijn als volgt:

Northumberland Ongezeefde	/ 10,50
Durham	„ 10,75
Cardiff	„ 14,25
Schotsche Gezeefde	„ 10,50
Yorkshire Gewasschen Doubles	„ 12,—
Westfaalsche Veförder	„ 12,75
„ Vetstukken	„ 15,—
„ Smeenootjes	„ 14,50
„ Gasvlamförder	„ 12,75
„ Gietookes	„ 17,75

alles per ton van 1000 KG., franco station Rotterdam/Amsterdam.

Westfaalsche bunkercolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam / 10,50. Markt prijshoudend.
15 September 1925.

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	Koper Stan- daard	Koper Electro- lytisch	Tin	Lood	Zink
14 Sept. 1925..	62.10/-	68.10/-	258.-/-	38.7/6	37.2/6
7 „ 1925..	62.12/6	68.15/-	257.2/6	38.10/-	36.15/-
31 Aug. 1925..	61.17/6	67.7/6	252.-/-	38.17/6	36.15/-
24 „ 1925..	63.2/6	69.10/-	257.-/-	39.2/6	37.2/6
15 Sept. 1924..	62.17/6	67.10/-	240.17/6	33.5/-	35.7/6
20 Juli 1914..	61.-/-		145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

VRACHTENMARKT.

De graanvrachtenmarkt van Noord-Amerika bleef in het begin der week onveranderd doch tegen het einde ontstond iets meer vraag naar tonnage per October en November; de vrachten bleven vast en zelfs schijnt het dat ze zullen stijgen. In hoofdzaak is de vraag naar Antwerpen/Hamburg range. Van Montreal naar Antwerpen/Hamburg range werd o.m. als volgt bevracht: 23/29 September basis 12 cents zwaar graan, 1/25 October en 10/25 October 13¹/₄ cents. Per begin October werd van Avonmouth naar Glasgow bevracht tegen 2/9 per qtr. en per Sept./Oct. tegen 3/- naar Hull. De Northern range stond stil en afsluitingen van deze richting vonden niet plaats.

De suikermarkt van West-Indië bleef geanimeerd en groote booten werden per October bevracht naar U.K./Continent tegen

15/6 basis één haven, terwijl een kleinere boot van 3500 tons, 17/- bedong voor belading eind September. Voor een November boot werd 16/6 betaald.

De markt van de North Pacific was deze week iets beter en vier booten werden bevracht tegen 32/6 naar U.K./Continent, belading tusschen November en Februari doch op het oogenblik is geen verder afsluiten mogelijk. Naar het Oosten werden 2 booten van ongeveer 7000 tons gedaan per December, naar Shanghai tegen \$ 4,50 tarwe.

De markt van de River Plate bleef flauw; de vraag was minder en ook de vrachten zijn gezakt. In eenige gevallen moesten handige booten de lage vracht van 14/- accepteren, terwijl de bevrachters van Bahia Blanca booten hebben bevracht van ongeveer 6000 tons tegen 13/6. Vele booten worden in ballast naar Zuid-Afrika en Chili gezonden, doch, daar men ook hier vrijwel zijn behoefte aan tonnage gedekt heeft, zijn de reeders gedwongen te nemen wat zij kunnen krijgen.

De chilisalpeter vrachtenmarkt was iets beter en de vrachten zijn iets gestegen. Naar de Bordeaux/Hamburg range werd per September/October afgesloten op basis van 22/- en 22/6, November 24/-, December 23/6, in de meeste gevallen met de optie Noord-Spanje tegen 1/- extra en Middellandsche Zee 2/- extra. Een partij van 2000 tons werd geboekst naar Antwerpen/Hamburg range per 23 October/23 November tegen 22/- netto.

Alle markten van het Oosten waren kalm, doch door de schaarschte aan tonnage bleven de vrachten vast. Van Wladivostok naar Hull, Rotterdam, Hamburg werd een lading boonen gedaan tegen 32/6 met de Scandinavische optie tegen 1/3 extra. Van Australië werd slechts één boot afgesloten, nl. van West-Australië optie Zuid-Australië/Victoria/Sydney tegen 41/3 per December/Januari. De rijstmarkt van Burmah is zeer kalm en practisch gesproken zonder vraag. Van Britsch-Indië bestaat niet veel vraag naar tonnage, doch ook het aanbod daarvan is gering als gevolg waarvan werd bevracht op d.w. basis van Bombay/Karachi/Marmagoa naar Middellandsche Zee/U.K./Continent tegen 24/- voor een groote September/October boot en 24/9 voor een handige December boot.

Mauritius is kalm doch er vonden verdere bevrachtingen plaats van groote booten naar U.K. op basis van 24/- per October. Van Zuid-Afrika vonden verdere maisbevrachtingen plaats naar U.K./Continent. Handige booten werden betaald met 23/- per October, doch nadien werd een 6000 tonner per October gedaan op basis van 21/3. Bijna in alle gevallen werden de volle opties verleend. Per 10/31 October werd een handige boot gedaan naar Marseille tegen 22/6, optie Marseille en Palma 23/6. Kolen werden afgesloten van Durban naar Bombay tegen 11/6 per October/November en naar Singapore tegen 10/- per October.

Van de Middellandsche Zee valt geen verbetering te vermelden. Ertsafsluitingen zijn o.a. La Goulette/Glasgow 6/9, Bougie/Rotterdam 4/7¹/₂. Een fosfaatlading werd gedaan van Stax naar Stettin of Neufahrwasser tegen 7/10¹/₂. De vracht voor fruit van Zuid-Spanje blijft onveranderd op 20/-, terwijl van Alexandrië tonnage wordt gezocht voor katoenzaad naar U.K. tegen 13/6, October belading.

De vracht van de Golf van Biscaye blijft vast en er werden booten afgesloten van Bilbao naar Tyne Dock tegen 5/7¹/₂, terwijl naar Cardiff dezelfde vracht werd betaald.

De time-charter markt is flauw. Voor lumber werd een boot genomen voor 6 maanden tegen 92¹/₂ cents. Voor de Vereenigde Staten/West-Indië vaart vindt nog steeds een flink aantal afsluitingen plaats.

De kolenvrachtenmarkt van Amerika is zeer stil mede ten gevolge van de staking van een gedeelte der mijnwerkers. De enige afsluiting van de afgelopen week was een groote lading naar West-Italië tegen de lage vracht van \$ 2,50 per September. Sydney C.B. bevrachtte een boot voor drie opeenvolgende reizen naar Montreal tegen 60 cents, prompte belading.

Ook de uitgaande kolenvrachtenmarkt van Engeland is kalm en alleen de vrachten naar Zuid-Amerikaansche bestemmingen zijn vast. Naar Buenos-Aires werd 18/- betaald. Van Zuid-Wales werd o.m. afgesloten: Gibraltar 6/9, Genua 8/-, Port Said 8/-, Penang of Singapore 14/-, Boston 7/-, St.-John 8/-, Montreal 6/-, terwijl van de Oostkust o.m. de volgende afsluitingen plaats vonden: Helsingfors 5/-, Hamburg 3/10¹/₂, Rouaan 3/4¹/₂, Genua 6/9, Napels 9/6.

14 September 1925.

RIJNVAART.

Week van 6 t/m 12 September 1925.

Over de afgelopen week valt alleen te vermelden, dat de algemeene toestand ongewijzigd bleef.